

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

OLIMP GRIGORE IOAN

MOCIRLA

ROMAN

DIN VIAȚA AVENTURIERILOR POLITICI

BUCUREȘTI
— 1924 —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Biblioteca Centrala
L085971160
Biblioteca Centrala Universitara - Sibiu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

OLIMP GR. IOAN

MOCIRLA

(DIN VIAȚA AVENTURIERILOR POLITICI)

ROMAN

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA"
— SIBIU —
INVENTARIAT 1998
21 FEB 1986

BUCUREȘTI
1924

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

DIN ACEASTĂ LUCRARE S'AU TRAS 100 EXEMPLARE PE HÂRTIE VELINĂ, NUMEROTATE DELA 1 LA 100 ȘI SEMNATE DE AUTOR.

Toate drepturile rezervate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Șefilor de partide,

pretinși oameni de Stat, care pentru a guverna au intronat atotputernicia aventurierilor politici,

această carte.

O. Gr. I.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dlm=1901-1922

MOCIRLA

PARTEA I

Tolănit pe blana albă a unui divan doctorul Paul Mantu îşi sorbea ţigara.

— Nu mă pot obişnui cu zilele tale de primire, spuse el urmărind deasupra capului un rotogol de fum care se destrăma.

— Şi pentru ce, mă rog? răspunse cu o voce rece stăpâna casei, doamna Ana Liveanu, o femee brună şi înaltă, care prin salonul încărcat de «bibelouri» orânduia cu gesturi meticuloase florile din vase.

— Fiindcă îmi stingheresc cele mai dulci obiceiuri, suspină doctorul.

Ana Liveanu aruncă o privire de milă mai mult dispreţuitoare de cât înduioşată acestui înamorat, de o slăbiciune din cale afară sentimentală şi tăcu.

Dar Paul Mantu îşi urma gândul:

— Am impresia că toate zilele acestea închinate nerodului obicei de a primi oameni care nu'ţi păşesc pragul, decât cu singurul gând de a te spiona şi de a te ponegri, sau cu scopul de a obţine vre'un serviciu sau vre-o favoare, sunt smulse fericirei noastre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ana îl privi din înălțimea sa împunătoare și spuse:

— O zi de primire pe săptămână, nu e atât de mult!

— Pe cât, urmă doctorul, simt o bucurie nemărginită să te văd astfel, combinând nuanțele florilor prin vase, în cuibul nostru de dragoste, pe atât mă copleșesc părerile de rău când faci același lucru aci, în salonul acesta de o bogăție pretențioasă și rece, unde totul este străin de iubirea noastră.

— Ce înduioșare comică... ești liric ca un colegian... Dragă doctore, să-ți cauți nervii, ai ajuns de o sensibilitate bolnăvicioasă.

Ana se apropie de divan și doctorul îi apucă mâinile cu înfrigurare. Dânsa continuă:

— Nu e prima oară că primesc, dragul meu... Ce vrei, omul mai are și obligații față de societate... mai cu seamă când soarta a vrut să fii soția unui om politic cu vază.

Paul Mantu nici n'o asculta. Cu privirea aiurea părea amețit de vârtejul dragostei sale.

— Mărturisește că în mica mea locuință de holtei sentimental petrecem ceasuri minunate; e o beție amețitoare. Pe la ora cinci, un sgomot ușor se aude în curte, portița scârțâe; sub pașii tăi mărunți, se înfioară nisipul și iată-te deodată strălucitoare, învăluită de lumină, în pragul ușei. Nu 'ți închipui de câtă caldă fericire se îmbată, se înmoae întreaga'mi fire în acele clipe de buimăcire sufletească și trupească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/mdrr1931_1932

Ana care se aşezase şi dânsa pe divan, remăsese tăcută, preocupată; departe de a împărtăşi înflăcăratul avânt al amantului său, se gândea cu îngrijorare că asemenea porniri pătimaşe puteau să ducă la urmări neprevăzute, la complicaţii tot atât de inutile cât şi de compromiţătoare. Ea căută să potolească ardoarea prea înflăcărată a lui Paul Mantu.

— Ce oi fi având tu astăzi? Eşti nervos... treci printr'o criză... Ştii ce, va trebui să munceşti ceva mai mult. De când am intrat în viaţa ta, ai părăsit cu totul ocupaţiile tale... Vrei să devii un misantrop sălbatic? Ai închis uşa tuturor prietenilor; despre clientela ta, nici nu vrei să mai auzi; e o mare greşală.

Intr'adevăr, de când Ana Liveanu devenise amanta sa, doctorul Mantu îşi schimbase cu totul viaţa. De unde era o fire veselă, expansivă, veşnic în mişcare, luând parte la toate serbările şi festivităţile mondene, deodată se prefăcu într'un om concentrat, preocupat, ursuz chiar adese ori. Nici pe la club nu mai dădea cu lunile. De abia dacă în mod mecanic şi complect distrat, mai consimţea să ţie un curs de fisiologie aplicată la Universitate unde influenţe politice isbutise să-l introducă de vre-o zece ani în calitate de conferenţiar.

Paul Mantu făcuse totuşi, după câte se spunea, studii strălucite la Paris. Lucrase mai multe luni în laboratorul vestitului Metchnikoff, şi notiţe măgulitoare, strecurate din când în când, cu multă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dibăcie prin gazetele din Bucureşti, lăsau să se întrevadă pentru acest tânăr dacă nu tocmai sârguitor, totuşi destul de priceput în ambiţia sa de a parveni, un viitor frumos.

Rămas la Paris până la vârsta de trei-zeci de ani — studiile medicale necesită ani îndelungaţi de muncă — la întoarcerea sa în ţară, graţie abilei publicităţi făcută din timpul când era încă student şi apoi norocoaselor relaţii cu oameni politici influenţi, el văzu fără mare greutate deschizându-se pentru dânsul uşile facultăţii. Dar de atunci o amorţeală din ce în ce mai stăruitoare îi cuprindea viaţa; se părea că toată vlaga sa de viitor savant se cheltuise în studiile atât de prelungite urmate la Paris. Întâlnirea Anei Liveanu, pentru care nutri o dragoste mistuitoare, fu pentru dânsul lovitura de graţie; ori-ce avânt, ori-ce dor de muncă se prăbuşi; doctorul dispăru cu totul pentru a nu mai lăsa să trăiască decât amantul. Abia dacă o dată pe an, mai avea energia să se ducă în fundul judeţului Mehedinţi unde avea o moşie arendată, moştenită dela părinţi.

— Ascultă-mă, insistă Ana Liveanu, eu cred că greşeşti, lăsându-te astfel în părăsire; omul în viaţă mai are şi altă chemare. Munceşte, refăţi o clientelă, lucrează în laborator, ocupă-ţi mintea de nu vrei ca neurastenia să te copleşească.

Paul Mantu ridică din umeri.

— N'am avut nici odată, zise el, nici un fel de aplecare pentru medicină; singura şi adevărata mea vocaţiune a fost dragostea. Astăzi iubesc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.ziua.ro/mdr1901 1932

din adâncul fiinţei mele şi simt că sunt pe calea cea bună.

Ana nu putu să'şi stăpânească râsul şi isbucnirea această veselă care răsună în tot salonul, desamorţi deodată pe cei doi amanţi căzuţi în toropeală sentimentalismului celui mai deprimant.

Doctorul sări de pe divan pentru a'şi scutura simţurile şi Maria continuă să orânduiască florile prin vase.

Ana nu iubea pe Paul Mantu; devenise amanta lui, de câţiva ani, mai mult din cauza convenienţelor sociale; dânsa nu era mistuită de nici o sensualitate arzătoare; simţurile îi erau dimpotrivă potolite. Nu pentru a umple un gol sufletesc — acea goană nebună a femeilor după fericire — căutase să inspire o dragoste pătimaşă; nici pentru a trăi sensaţii mai deosebite, sau o viaţă mai sbuciumată, nu se avântase în vârtejul adulterului. Ana fusese mai mult victima modei. Ce vreţi, nu s'ar fi căzut ca o femee de rangul său să n'aibă un amant. Toate prietenele sale se făleau cu câte unul; în saloane nu se vorbea decât de aventurile amoroase ale cucoanelor «en vogue». La teatru, singurul subiect al pieselor, comedii sau drame, nu era decât adulterul; în romane eroii impresionanţi sunt veşnic amanţii femeilor măritate. Până şi la cinematograf, filmele fără complicaţii adulterine n'au nici un farmec.

Ce fel de femee «de lume», cu fală şi renume, ar fi fost Ana Liveanu, dacă n'ar fi avut şi dânsa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un amant. Şi cu vremea, obiceiul acestei legături în afară de căsnicie, devenise o a doua natură.

— Dar Alexandru şi Elena unde sunt? întrebă Paul Mantu.

— Cum, nu ştii? Sunt la Cameră; Alexandru îşi rosteşte astăzi faimosul său discurs asupra asigurărilor muncitoreşti; e raportorul proectului de lege. Trebue să răspundă tutulor învinuirilor aduse guvernului; de succesul său depinde votarea legei. E o zi mare pentru dânsul.

— Da, da, uitasem. Ne-a bătut destul capul într'adevăr cu consideraţiile sale democratice... Atunci, astăzi este ziua cea mare.

Şi plimbându-se prin salon, Paul Mantu începu să maimuţărească pe soţul răsfăţat de soartă:

— Societăţi cooperative, case de asigurare, cointeresarea muncii şi mai ştiu eu ce palavre, ce vorbe goale, răsuflate, care nu ascund decât dorinţa câtorva de a parveni cât mai repede şi cât mai sus... Parcă'l aud pe Alexandru: «Şi veţi vedea că voi învinge, fiindcă nu se poate ca dreptatea să nu învingă». Ce moftur!

Şi se puse să râdă sgomotos. Ana îl privea cu oare-care neîncredere, dar nu îndrăznea să turbure subita'i bună dispoziţie.

— Dreptatea... dreptatea, continuă doctorul, ce vorbă deşartă, fără nici un rost... câte vicleni, câte şantajuri, câte crime se comit astăzi în numele ei... şi Elena s'a dus să'l admire, să'i soarbă cuvintele. Numai să nu se îmbolnăvească de atâta elocinţă. Pentru o fată şubredă, atmosfera politică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu e tocmai indicată... In tot cazul, nu poţi învinui pe Alexandru că nu trăeşte în deplină înţelegere sufletească cu fata sa vitregă. Pe amândoi îi uneşte o admiraţie cât se poate de reciprocă.

Deodată privirea Anei se întunecă:

— Din nenorocire, întrerupse dânsa cu amărăciune, nu acelaş lucru se întâmplă cu Georgel, fiul meu vitreg.

— Cum, zise doctorul, zănaticul acela tot n'a plecat? Alaltăeri parcă Alexandru îl gonise.

— Nu vrea să ştie de nimeni; cât timp are bani de cheltuit, dispare; atunci ne bucurăm de o linişte deplină; dar repede se înapoiază şi nu consimte să plece din nou decât dacă i se dă, precum spune, un nou «arosaj». Viaţa cu dânsul în casă e un infern.

De vesel ce era, doctorul Mantu luă o înfăţişare severă.

— Georgel, declară dânsul cu solemnitate, e un soi rău care vă compromite casa. In locul tău l'aş soma pe Alexandru să'i facă vânt cât mai repede, pentru totdeauna. Tot oraşul e plin de scandalurile sale: e un degenerat din specia cea mai primejdioasă.

Ana Liveanu nu putu stăpâni un lung oftat.

— In fiecare zi, mărturisi dânsa, am cu Alexandru certuri în privinţa lui Georgel. Păstrându-l lângă el, Alexandru crede că va reuşi să-i înfrâneze apucăturile rele, dar după mine, totul e în zadar.... Am început să mă satur de atâtea boroboaţe, atâtea scandaluri; trăesc veşnic cu inima sărită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Poţi să te aştepţi la orice din partea unui asemenea inconştient... Am prevenit pe Alexandru că de acum înainte la primul scandal, sunt hotărîtă să'l dau afară.

— Ar fi şi timpul, încheie doctorul.

Uşa salonului se deschise şi feciorul anunţă vizita familiei Mavridi.

* * *

De mică copilă, Ana Liveanu simţea o repulsiune instinctivă pentru tot ce e umil, nevoiaş, resemnat. La şcoală nu se împrietenea decât cu fetele isteţe şi bine îmbrăcate. Haina valora mai mult ca orice în ochii ei ; cât de sârguitoare sau chiar de frumoasă ar fi fost vre-o colegă de clasă, nu'i acorda nici o atenţiune dacă nu purta şorţuri elegante, gulere cu dantele, încălţăminte fină, inele de aur sau cercei.

Părinţii săi, soţii Cordeanu, nişte mediocri proprietari din Piteşti, aveau o moşioară în împrejurimi, cu o vie de vre-o cinci hectare ; o răsfăţau orbeşte, precum se întâmplă când ai copil unic. De o cultură cu totul rudimentară, bieţii bătrâni se uitau la fata lor ca la o făptură dumnezeiască ; orice dorinţă, orice capriciu era satisfăcut fără umbră de discuţie. Astfel la vârsta de cincisprezece ani Ana Cordeanu ajunsese o stăpână tiranică în casa părinţilor ei ; aceştia renunţase la orice prerogativă, orice iniţiativă în felul lor de a trăi. Mâncau, dormeau, se preumblau, după cum poruncea Ana ; vizitele, primirile, serbările

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

familiare erau orânduite de prea scumpa lor fată; vara, familia se ducea să vilegiatureze în localitatea hotărîtă de atotştiutoarea Ana. Călătoriile la Bucureşti erau puse la cale tot de dânsa, fie pentru a cumpăra toalete, fie pentru a asista la o reprezentaţie teatrală sau adeseori pentru a face numai vizite.

Inaltă şi chipeşă, purtând întotdeauna bijuterii şi toalete încărcate, cu blănuri şi mătăsuri, Ana Cordeanu n'avea de loc înfăţişarea unei domnişoare. Pretutindeni lumea o lua drept o tânără femee de curând căsătorită şi această impresie de care îşi dădea bine seamă, o măgulea fiindcă îndeplinea de minune neînfrânata sa dorinţă de a domina. Dealminteri nu îmbrăcămintea prea bogată îi dădea singură acest aspect de maturitate; Ana era din acele brune orientale a căror simţuri se deşteaptă mai de vreme, desvoltând nu numai trupul, dar şi adâncind de timpuriu trăsăturile feţei precum şi expresiunea privirei. Era un copil precoce, dar numai fiziceşte; căci spiritul său, totdeodată greoi şi fluşturatec, absolut refractar oricărei sforţări de atenţiune sau concentrare, se desvoltase foarte anevoe.

O singură însuşire mai deosebită a caracterului său, graţie mediului propice, crescuse cu o iuţeală uimitoare: era acea dorinţă înăscută de a se ridica deasupra semenilor săi. Această aspiraţiune nu se justifica la Ana Cordeanu decât printr'o conştiinţă prea desvoltată a frumuseţei sale, care în egoismul său de fată răsfăţată lua proporţii exa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gerate. Stăpână deplină în casa părinţilor săi unde poruncile sale nu întâlneau nici un fel de împotrivire, ea înţelegea să-şi stăpânească tot astfel întreaga-i viaţă.

Ca instrucţie, rămăsese cu totul înapoiată. Lectura o plictisea; prefera revistele ilustrate, fiindcă în ele nu prea ai ce citi. Deşi învăţase acasă cu guvernante şi profesori atât limba franceză cât şi cea germană, nu reuşise să stăpânească oarecum pe cea dintâi, decât fiindcă în lume e cu neputinţă să te impui dacă nu vorbeşti franţuzeşte. Dealminteri în două rânduri fusese cu părinţii săi la Vichy şi la Carlsbad, trecând pe la Paris şi pe la Viena. Dar în aceste călătorii de plăcere, mai mult decât de ingrijire a sănătăţii, nu prea culesese impresii deosebite. La pian, cu toate stăruinţele depuse, abia era în stare să deciîreze o cantonetă pariziană. Intr'un cuvânt Ana Cordeanu era o puternică mediocritate.

La vârsta de douăzeci de ani se mărită singură cu un sclipitor locotenent de cavalerie, Valeriu Dan, fiu de boier scăpătat. Avu repede o fetiţă care dela doică trecu în îngrijirea unei guvernante germană. Căsătoria nu fu fericită. Ofiţerul era autoritar şi brutal, şi nu se cădea să fie în casă doi stăpâni care să poruncească. Pe de altă parte zestrea Anei abia putea să acopere cheltuelile toaletelor şi locotenentul n'avea decât solda sa. Nu întârziară să divorţeze; Ana pretindea că nu fusese croită pe lume pentru a-şi pierde tinereţele cu un călic grosolan, şi ofiţerul se răzbuna, spu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932/

nând prietenilor că: «muierea nu-i decât bucluc la casa omului sărac».

In acelaş an, Ana pierdu pe ambii săi părinţi. Absolut liberă, n'avu decât un gând: să cucerească în viaţă un loc de frunte care să-i permită să ducă un trai cât mai îmbelşugat. Scutită de acele porniri sentimentale care răpesc omului facultatea de a se conduce numai după raţiune şi care pentru dânsa nu erau decât manifestarea unei debilităţi fizice a individului, Ana privea dragostea ca un minunat mijloc de a parveni. Mai mulţi bărbaţi maturi, cu înaltă poziţiune socială şi stare materială înfloritoare, să lăsară împresionaţi de frumuseţea acestei «văduvioare» cu ochi galeşi, dar cu apucături hotărâte. Dacă nici una din aceste legături vremelnice nu putu s'o ducă la apoteoza unei căsătorii strălucite; în schimb averea sa personală fu pusă la adăpostul unor cheltueli nechibzuite. Ana n'ar fi fost nici odată în stare să le facă faţă fără generosul concurs al domnilor adoratori cu stare.

Sătulă de viaţa de provincie a cărui cadru de acţiune restrâns nu-i permitea să evolueze, Ana Cordeanu se stabili la Bucureşti, într'un apartament modern, cu tot confortul. In lumea bucureşteană, fu repede considerată ca o femeie extrem de bogată, cu venituri atât de însemnate încât putea să-şi satisfacă ori ce fantezie. Intr'adevăr viaţa Anei Cordeanu era un lanţ nesfârşit de vizite, de serbări, de primiri, de baluri. Despre aventurile sale galante, nimeni nu bănuia nimic, sau mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bine zis nimeni nu vrea să ştie de ele chiar în familiile cele mai sfiicioase şi severe, fiindcă astăzi este admis principiul că o femeie singură, mai cu seamă când e tânără şi frumoasă, nu poate rămâne veşnic o vestală incoruptibilă. Dar cea ce lumea nu ştia, era cât tot fastul acestei «văduvioare» somptuoase se datora dărniciei unor amanţi milionari.

Pe vremuri, Ana Cordeanu n'ar fi fost decât o femeie întreţinută, în marginea societăţii; azi ea strălucea în fruntea lumei denumită bună, fiind bine primită, răsfăţată chiar pretutindeni unde se arăta în toaletele sale orbitoare, veşnic cu surâsul pe buze, triumfătoare. Trebue mărturisit că Ana Cordeanu avea darul minunat de a salva aparenţele; nu'şi afişa amanţii, ba chiar îi ascundea atât de bine unii de alţii în cât fiecare ar fi jurat că e singur să se înfrupte din trupul vestalei înduplecate. In acest joc presărat de primejdii, eroina îşi găsea desfătarea deplină a acelui instinct imperios de a stăpâni pe semenii săi.

Ducând viaţă de plăceri nesfârşite, Ana cunoscu într'o seară, la o prietenă, pe Alexandru Liveanu, un colos cu ochi pătrunzători, cu glas de fanfară, cu gesturi de atlet. De profesiune avocat, acesta se avântase în politică unde chiar dela început obţinuse succesele cele mai sgomotoase; nu era atunci încă omul zilei, dar fiecare îşi dădea seama că acest bărbat, de structură herculeană, era chemat să fie strălucitul, vânjosul tribun de mâine, singur în stare să mai stăpânească masele, precum şi patimele pigmeilor politici.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

Ana fu adânc impresionată de puterea de dominaţiune a lui Alexandru Liveanu, care se potrivea de minune cu instinctul său neînfrânat, şi când acesta, după o scurtă curte făcută nu tocmai cu asiduitate, dar cu multă energie, îi ceru mâna, dânsa primi fără nici o şovăire, spre marea nedumerire a amanţilor congediaţi care credeau ca puterea averei lor era infailibilă.

Ca soţie a lui Alexandru Liveanu, Ana avea un ţel bine definit în viaţă: acela de a parveni cu ori-ce preţ împreună cu convieţuitorul ei, pe treptele cele mai înalte ale societăţii.

* * *

Când familia Mavridi apăru în veranda, la intrarea salonului, mama şi fata înainte, ambele vaporoase în toaletele lor clare, urmate de soţultată, negricios şi slab într'o redingotă funebră, Ana Liveanu se repezi la intrare:

— Ce plăcere, sunteţi primii veniţi.

Cucoanele se pupară; dl. Mavridi se înclină cât mai jos, pentru a săruta mâna gazdei ş'apoi cu paşi solemni se îndreaptă spre d-rul Mantu care se retrăsese într'un colţ.

Costache Mavridi era senator guvernamental proprietar de case în mai toate oraşele şi târgu-; rile din Muntenia, poseda o avere frumoasă care îi permitea să fie unul din cei mai preţioşi susţinători ai partidului. Ştia abia să scrie, şi tocmai poate de aceia avea o încredere oarbă în steaua lui Alexandru. Cât despre nevasta sa, mult mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tânără decât dânsul, se descoperise prietenă din copilărie cu Ana. Limbele rele spuneau că se împrietenise mai cu seamă de pe vremea văduviei comune; când amândouă urmăreau în parte subjugarea vre-unui personajiu politic, cu avere şi influenţă.

D-şoara Mavridi era tipul domnişoarei bine crescute, din acelea care când îţi vorbeşte nu îndrăzneşte să te privească în faţă, dar despre care afli într'o zi că a fugit cu profesorul său de dans.

Chiar dela început, conversaţia se înalţă spre culmi; D-na Mavridi mărturisi că viaţa se scumpeşte uimitor, iar D-ra fu de părere că primăvara se arată cam posomorâtă.

— Baba mea e mâine, zise dânsa cu candoare, să vedem care îmi va fi norocul.

Dar dl. Mavridi se puse să vorbească politică. Şi toată politica sa se mărginea într'o perpetuă admirare a gigantului democrat, Alexandru Liveanu.

— Ziarele democrate, grăi bătrânul senator, nu mai contenesc cu laude pentru bărbatul d-stră, doamnă. Alexandru se ridică, se ridică.

— Asta ar mai lipsi, îngână dr. Mantu, plictisit, să nu fie susţinut nici de ziarele partidului său.

Mavridi nu auzi şi continuă:

— Eu urmăresc cu mare luare aminte toate discursurile pe care le rosteşte la Cameră. Alexandru e dintre parlamentarii noştri cei mai distinşi. Va fi cu siguranţă ministru şi în curând.

— Intr'adevăr, depune multă sârguinţă, spuse Ana cu o falşă modestie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

— Da, da, rosti din nou dr. Mantu pe un ton sarcastic, va fi ministru; nimic nu le place mai mult democraţilor decât portofoliile ministeriale.

Cucoanele tăcură, pentru a lăsa să se piardă şi această nouă răutate a doctorului Mantu, dar d-na Mavridi, privindu-şi bărbatul, nu putu să nu mărturisească într'un oftat:

— Ce fericită eşti, dragă, că ai un bărbat atât de capabil!

Pe pragul uşei, apăru din nou feciorul care anunţă pe d-l Dorin.

Sclivisit, cu un surâs mielos pe buze, prima grijă a tânărului vizitator, când pătrunse în salon, fu de a'şi îndrepta cravata şi de a'şi potrivi manşetele, cu un gest maşinal.

Ana Liveanu făcu prezentările:

— D-l Marcel Dorin, ataşatul nostru comercial la Cairo.

Elegantul Dorin a cărui veste brodate erau adevărate poeme şi care din depărtare îşi vestea prezenţa prin răspândirea unor parfumuri isbitoare, avea necontestata superioritate de a fi foarte bogat. După studii mai mult de cât dubioase, făcute cam pretutindeni la Berlin, Zürich, Anvers şi Paris — câte un an în fie-care oraş fusese auditor la diverse academii libere — încercase să intre în diplomaţie. Sănătatea sa cam sdruncinată îl făcu să primească, graţie protecţiei lui Alexandru Liveanu, postul de ataşat comercial în cetatea Faraonilor. Ana se gândea că Dorin ar fi un soţ ideal

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru fiica sa care de două luni își atinsese majoratul.

— Și vei rămâne mult timp în țară? întrebă Ana Liveanu.

— Vre'o lună sau două; am treburi de regulat la moșie. Ș'apoi nu sunt de loc grăbit să mă înapoiez; vara e așa de cald la Cairo.

— Aveți perfectă dreptate, opină d-na Mavridi care nu știa prin ce mijloc să măgulească pe vizitator și să'i atragă atenția asupra fetei sale care lângă dânsa apleca capul, pentru a părea cât mai rușinoasă.

— Dar să lăsăm acestea, întrerupse Ana... tot mai compui romanțe frumoase. Domnule Dorin?

— Domnul e și compozitor? întrebă mirat d-l Mavridi.

— Domnul Dorin mai e și poet, declară Ana Liveanu; face versuri admirabile.

— Cum ar fi izbutit altfel să fie atașat comercial, suflă dr. Mantu la urechia lui Mavridi.

Elegantul Dorin voia să pară jenat și legănându'și capul, îngăima:

— Sunteți prea bună, Doamnă.

Dar noi vizitatori se iviră. D-na și D-ra Balan, două femeiușci scurte și grase, sulemenite cumplit, aproape identice, de o eleganță sgomotoasă și îmbrăcate la fel, ca două surori. Domnișoara, foarte mioapă, privea printr'un «face à maine.

Abia intrată pe ușă, d-na Balan își întinse brațele scurte, încărcate cu brățări, și exclamă:

— Inainte de toate, permite-mi, dragă, să te

Muzeul Digital al Romanului Românesc

felicit din toată inima pentru frumosul succes a lui Alexandru.

— Cum, ştii?

— S'ar putea să nu ştiu? Străzile răsună de succesul lui. Pretutindeni, vânzătorii de gazete nu strigă de cât marele eveniment: citiţi discursul d-lui Liveanu... Ce fericită trebue să fii, draga mea!...

— Nu vă spuneam eu, interveni d-l Mavridi, că Alexandru Liveanu e singurul şi adevăratul cap al majorităţii din Cameră.

— Elena nu e acasă? întrebă d-ra Balan.

— Nu, e la Cameră cu d-l Liveanu, răspunse d-ra Mavridi.

— Şi despre ce a vorbit Alexandru? întrebă d-na Balan.

— Despre asigurările muncitoreşti, explică Ana.

— Ce subiect ingrat, mărturisi eleganta prietenă. Nu ştiu pentru ce, pe mine toate chestiile acestea care se referă la muncitori, la ţărani sau alte clase de jos, mă indispun.

Dar într'un colţ, conversaţia domnilor se înfierbântase:

— Poţi să spui d-ta ce vrei, vocifera d-l Mavridi. Liveanu întruneşte toate calităţile pentru a reuşi. Ce'i pasă lui de intrigi, de vrăjmăşii... talentele au fost întotdeauna duşmănite.

D-na Balan recunoscu că d-l Mavridi are multă dreptate.

— Invidia e mare în lumea noastră politică, adaogă însuşi Ana.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar musafirii începură să soseascâ din ce în ce mai numeroşi; deputaţi şi senatori, gravi sau glumeţi, cucoane împodobite, domnişoare surâzătoare, ofiţeri băţoşi şi decoraţi. In câteva minute salonul se umplu. Toţi aşteptau cu nerăbdare sosirea triumfătorului zilei.

Câtva timp conversaţiile urmară pe grupuri, indiferente, banale. De odată geamurile verandei de la intrare se cutremurară sgomotos; capetele se întoarseră spre uşă şi de pe prag, cu obrajii aprinşi, ameţită de bucurie, ţinând pe Alexandru Liveanu de mână, Elena Dan strigă:

— Mamă, a fost admirabil.

Cu o exuberanţă febrilă, Elena Dan salută pe musafiri; întinse inconştient mâinile în toate părţile; sărută prietenele; era fericită. Alexandru Liveanu primea felicitările cu o satisfacţie demnă, reţinută.

Şi conversaţiile îşi reluară cursul, bărbaţii prin colţuri în picioare pe când cucoanele, pe scaune şi canapele, susurau în mijlocul salonului.

— Fericirea ta este deplină, insistă D-na Balan întorcându-se către Ana; ai un soţ popular, o fată încântătoare, te invidiez; soarta te răsfaţă.

— Nici nu mă plâng, răspunse Ana; totuşi mă tem, fiindcă, ştiţi prea bine, omul nu poate nici odată să'şi preţuiască pe deplin norocul.

— In tot cazul astăzi, interveni Elena, ar fi nedrept, mamă, să nu te simţi fericită. Alexandru a obţinut un succes mai presus de ori-ce aşteptare.

Intr'un grup de bărbaţi, Alexandru Liveanu perora.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/mdr1901-1932

— Totuşi, îl întrerupse doctorul Mantu, în politică sunt unele succese pe care partizanii nu ţi le pot ierta.

Dar Alexandru răspunse hotărât:

— N'am să mă plâng de tovarăşii mei politici; toţi m'au susţinut cu o căldură, cu un avânt cari m'au măgulit. Aplauzele lor necontenite, entusiaste, îmi mergeau drept la inimă. Ovaţiile lor m'au îmbărbătat, m'au oţelit...

S'ar fi părut că Alexandru îşi continua discursul dela Cameră, vorbea tare, cu glas răsunător, şi musafirii îl priveau drept în ochi, nu atât de admirare cât dintr'un sentiment de obişnuită slugărnicie. Conştient de interesul ce i se purta, grăi şi cu mai multă îngâmfare:

— Aveam impresia că mă aflu în mijlocul mări sbuciumate, şi eu, ca un adevărat luntraş, stăpâneam vâltoarea aplauzelor frenetice; ele se ridicau spre mine, ca valurile, nu pentru a mă nimici, ci dimpotrivă pentru a mă ridica sus, sus de tot.

Cu ochii sclipitori, obrajii îmbujoraţi, Elena Dan sorbea cuvintele lui Liveanu, nu-şi mai desprindea privirea de pe buzele sale.

Deodată nu mai putu să se stăpânească:

— La un moment dat, exclamă dânsa, a fost un adevărat delir. Aplauzele nu mai conteneau. Cum se potoleau, la primele cuvinte rostite din nou, ele reîncepeau şi cu mai multă intensitate. Era un sgomot asurzitor, îmbătător, măreţ, asemănător cu drept cuvânt valurilor care se zdrobesc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de țărm. Din toate părțile nu se auzea decât strigătul de: «bravo, bravo, Liveanu!» Mulți se sculau în picioare pentru a aplauda mai bine. Eu însumi, colo, sus, în tribună, nu mai puteam de nerăbdare; sburdam ca un cal ținut în frâu. Simțeam nevoia să aplaud, să strig „bravo, bravo» din toate puterile mele.

— Intr'adevăr, declară d-na Mavridi, trebue să fi fost împresionant.

— Și pe când se deslănțuia furtuna, continua Elena din ce în ce mai înflăcărată, dânsul, la tribună, cu capul sus, mâna întinsă, aștepta ca ropotul de entusiasm să înceteze. A fost frumos, frumos.

Și Elena se opri zdrobită, lipsindu'i suflarea.

— Bine, Eleno, constată deodată mama sa, bucuria te face să uiți pe musafiri. Să ne servească ceaiul.

— Nu, lăsați ceaiul, interveni Alexandru, cu un gest de monarh care vrea să-și cinstească Curtea.

Sună. Un fecior intră:

— Adu șampania, porunci Liveanu.

* * *

Alexandru Liveanu copilărise pe maidane. Cu tovarășii săi de jocuri organiza bătălii în regulă și dânsul era întotdeauna învingătorul. Puternic și brutal, încăpățânat și ambițios, nu admitea ca cineva să'i opue vre'o resistență. La școală era capul răsvrătirilor și unii profesori, mai slabi, ajunsese să se teamă de îndărătnicirea sa năsdrăvană. Știa de minune să profite de ascendentul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

pe care'l căpătase în jurul său. numai prin forţa sa sălbatică.

De mult tatăl său, care în tinereţe se numea Livianopol, biet funcţionar la primărie, copleşit de nevoi familiare — avea şaşe copii — renunţase să stăpânească firea năvalnică a lui Alexandru şi'l lăsa să crească în voe, întocmai ca o buruiană într'un câmp părăsit. Şi Aleaxandru îşi făcea de cap, petrecând zile întregi fără a da nici pe la şcoală, nici chiar pe acasă, decât noaptea târziu.

Mama sa, mai mult rândăşoaică decât stăpână la casei ei, izbutea, numai printr'o muncă uriaşă, să îngrijească de ceilalţi copii, toţi mai mici de cât Alexandru, şi era la urma urmei prea bucuroasă să scape zile întregi de grija primului ei născut, care prin firea sa apucată nu'i făcea de cât buclucuri în menaj.

Astfel hoinărind, Alexandru Liveanu se pomeni la vârstă de cinci-spre-zece ani repetent în clasa III-a gimnazială. Desperat de atâta trândăvie, tatăl său după o bătae în toată legea, anunţă că'l va da la meserii. Ambiţia lui Alexandru deodată se deşteptă. Se hotărî să înveţe şi cu chiu cu vai, la vârsta de două-zeci şi unu de ani, reuşi să dobândească bacalaureatul, care-l îndreptăţi să nu facă decât un an serviciul militar.

Scăpat de armată, intră copist la o judecătorie de ocol, unde se iniţiă în ingrata ştiinţă a chiţibuşurilor de procedură. Distracţia sa de predilecţie era să asiste la şedinţele mai importante în care avocaţi isteţi şi guralivi ţineau la bară, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cuvinte sforăitoare, adevărate discursuri de întrunire publică. Cu orice preţ vru să capete şi dânsul licenţa în drept pentru a putea la fel ameţi auditorul sălilor de şedinţe cu cuvântări înflăcărate. Simţea o pornire neînfrânată pentru oratorie. Duminicile, când o mare întrunire politică era anunţată de către vre-un partid, era întotdeauna printre primii asistenţi şi se remarca prin ardoarea cu care aplauda pe cei mai îndrăzneţi corifei ai cuvântului.

La două-zeci şi şase de ani îşi căpătă licenţa. Totuşi ducea o viaţă grea, mai cu seamă că de doi ani se căsătorise cu fata unui grefier şi avea şi un băieţaş Georgel. Alexandru, hotărât să rupă cu acest trai nesuferit de mizerie şi mediocritate, se adresă unui mare avocat, om politic cu vază, care impresionat de structura sa de atlet şi de cunoştiinţele sale de procedură, îl angajă ca secretar. Visul lui Alexandru se realiza; pe la judecătorii şi tribunal pleda cu ifosile oratorilor pe care-i aplaudase frenetic în atâtea rânduri la întrunirile politice. Pe lângă această însuşire oratorică, care mişca dacă nu atât pe judecători, dar pe publicul naiv din sală, nimeni mai bine ca dânsul nu se pricepea ca o citaţie să nu ajungă la destinaţie sau ca din dosar să dispară fără urme acte care-l incomodau.

Abia după un an de practică, fu în stare să se menţie prin propriile sale forţe; atunci se şi înscrise în partidul democrat şi alipindu-se din ce în ce mai mult pe lângă fruntaşii cu trecere începu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr1901_1932

să ţie şi dânsul discursuri pe la întrunirile publice din mahalale. In partid mulţi membrii, printre cei cu autoritate, începură să recunoască că Alexandru Liveanu are talent.

Soarta lui din zi în zi se desemna mai surâzătoare. Dar cu cât urca treptele sociale, cu atât se îndepărta mai mult de familia sa, care continua să trăiască într'o mediocritate compromiţătoare. Dintre fraţii şi surorile lui, nici unul nu isbutise să capete o situaţie măcar onorabiiă. Când se simţi sigur de izbândă, adică chiar din momentul când partidul hotărî să'i pue candidatura la un fotoliu de deputat, rupse cu desâvărşire orice legătură cu familia şi îşi părăsi nevasta. Aceasta plăpândă şi sentimentală, lovită tocmai în plină apoteoză a vieţei sale, se îmbolnăvi şi după vre-un an de suferinţă, se stinse, întocmai ca scânteia care nu licăreşte decât o clipă.

Când se văzu deputat, o sete nebună de îmbogăţire îl cuprinse; voi să aibă mijloace pentru a se ridica cât mai repede şi cât mai sus. Se svârli în afaceri; constitui societăţi anonime, interveni pe la ministere în favoarea marilor comercianţi şi industriaşi, pătrunse în consilii de administraţie, se ocupă de consolidări petrolifere, puse la cale cu dubioşi capitalişti străini diverse exploatări de păduri, şi totul sub pavăza naţionalismului celui mai curat şi în numele democratismului celui mai generos. In fine Alexandru Liveanu îşi luase avântul; era lansat. In lumea politică nu întârziă să devie un factor indispensabil, o forţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In acest timp micul Georgel creştea, dacă nu pe maidane, ca pe vremuri tatăl său, dar tot în voia soartei şi mai cu seamă în tovărăşia copiilor cei mai desmăţaţi.

* * *

După câteva cupe de şampanie, o bună parte din musafiri se retraseră grăbiţi, unul câte unul. Nu rămase decât prietenii mai intimi. Se făcu noapte. Ana Liveanu avu grijă să aprindă lumina electrică numai prin colţurile salonului, unde orânduise abajururi bizare, monstruoase, toate multicolore, după ultimele modele luate din jurnalele de mode pariziene. Pe măsuţe scunde şi taburele minuscule străluceau multiple vase transparente; de pretutindeni se revărsau raze atenuate, discrete, de tonuri diferite care lăsau salonul într'un clar-obscur misterios. Câte pregătiri,câte încercări, câte studii îndelungate, urmate de veşnice schimbări, nu costase pe Ana acest iluminat de feerie tainică. «Astfel se obţine o lumină mult mai dulce!» spunea dânsa cu o vădită satisfacţiune.

Pe când musafirii susurau, pe grupe, deodată se deschise uşa dinspre hall şi pomadat, pudrat, sulemenit ca o actriţă gata să între în scenă, apăru Georgel. Deşi de două-zeci şi doi de ani trecuţi părea încă un adolescent, atât era de slab, de ogărjit. Faţa îi era veştejită, ca suptă; când îl priveai mai de aproape, te surprindeau numeroasele sbârcituri adâncite pe lângă ochi şi la tâmple. Pe buzele sale cărnoase, străbate într'o mişcare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1937

de sarcasm perpetuu, flutura un surâs batjocoritor. Privirea'i, cu toată sclipiria vie a ochilor, păstra un fond de amară melancolie.

Viţiile mistuitoare care'l cuprinsese prea de timpuriu, impiedicase trupul să se desvolte; Georgel era tipul istovitului fără de vreme; n'avu nici nevoe de influenţa ţatălui său pentru a fi reformat de armată.

Desfăşura o eleganţă din cele mai sgomotoase; în fie-care seară era în smoking, şi plastronul alb accentua şi mai mult paloarea sa bolnăvicioasă pe care fardurile nu parveneau s'o înviioreze.

Văzând atâta lume, se opri un moment, apoi exclamă cu glas strident:

— O, o, e chef mare... Şampanie.

Incet se apropie de doamne.

— Şi câtă ameţitoare eleganţă!

In faţa d-nei Mavridi se închină cu afectaţiune, dar trecând la d-na Bălan:

— Sunt încântat de a vă găsi aci, spuse el; se spune în oraş că un bancher ilustru şi-a perdut cumpătul după graţiile d-voastră. Are dreptate omul... întineriţi mereu.

— Găseşti, domnule Georgel? răspunse vexată d-na Bălan a cărei obraji s'aprinseră deodată cu tot fardul roşu.

Surpriza neplăcută pe care intrarea neaşteptată a lui Georgel o provocase la toţi, se transformă repede într'o indispoziţie generală.

Dar ce'i păsa lui Georgel de această impresie de jenă. Dimpotrivă simţea o plăcere diabolică să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

batjocorească pe toți în jurul lui; prietenii casei care'i cunoșteau de mult apucăturile, se mulțumeau să'l ocolească, fără a da prea mare importanță obrăzniciilor sale. Dealtminteri întotdeauna atât Ana cât și Alexandru căutau să'l îndepărteze de casă în zilele de primire, dar de data aceasta Georgel sosise pe neașteptate.

Fără să se sinchisească de indispoziția produsă, Georgel trecu la grupul domnișoarelor și apucând mâna d-rei Mavridi pe care o sărută îndelung, spuse pe un ton insinuant:

— Cu o mână așa catifelată, să fii atât de rușinoasă, ce anomalie.

Iar d-rei Bălan care'l privea prin «face à main» îi asvârli ca o săgeată:

— Dumneata, tot cu telescopul.

Nimeni nu râdea. Se făcuse o tăcere de ceremonie funebră. Georgel se învârti privindu'i pe toți cu mirare și continuă:

— V'am stingherit. Am întrerupt conversații adânci. De sigur domnișoarele....

— N'ai mai isprăvit, îl întrerupse brusc Alexandru care din moment în moment se aștepta la cine știe ce năsbâtie nouă din partea lui Georgel.

Enervat, începu să se plimbe într'un colț al salonului, pe când Georgel examinând jur împrejur pe musafiri, caută să manifeste o mirare neobișnuită:

— Mă rog, întrebă dânsul, pentru ce această șampanie? In cinstea cărui sfânt sau a cărui stăpân?

D-l Mavridi îi replică scandalizat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— In cinstea tatălui d-tale, tinere, care a dobândit astăzi cea mai mare izbândă în cariera sa.

— Da? Papa a făcut din nou vre'o atacere?

Musafirii se uitară unii la alţii, uimiţi.

— Destul, rosti pe un ton asprù Alexandru care se sforţa din toate puterile să se stăpânească; încetează cu asemenea glume, nu suntem în totdeauna dispuşi să primim caraghioslâcurile tale.

D-l Mavridi interveni din nou cu indignare:

— Tinere, Alexandru Liveanu nu face afaceri.

Dar Georgel se porni pe un râs nebun.

— Haida de; dar dacă n'ar face, cine i'ar plăti datoriile şi pe ale mele?

— Georgel, depăşeşti toate marginele, strigă Liveanu care nu îndrăznea să provoace un scandal de familie în faţa unor persoane străine... Du-te de fă pe bufonul aiurea.

D-na Bălan şopti discret la urechea d-nei Mavridi: «Ce obrăznicie» şi aceasta îi răspunse şi mai încet: «Ce nenorocire».

Ana crezu de cuviinţă să intervie.

— Cum poţi, Georgel, să fii atât de puţin respectuos faţă de tatăl d-tale?

Georgel atunci se răsgândi:

— La urma urmei, aveţi dreptate... puţin îmi pasă de succesul tatei... adevăratul succes, eu îl posed... e o canţonetă delicioasă, ultima noutate pariziană, şi clipind din ochi spre d-ra Mavridi: «Domnişoarele vor fi încântate!»

Georgel se instală la pian şi începu să cânte.

D-na Bălan cu fata ei se scularâ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să ne iertţi; trebue să plecăm, e aşa târziu.

— Ce rău îmi pare, îngăimă Ana.

De mult dr. Mantu se făcuse nevăzut, împreună cu sclivisitul Dorin.

Şi Georgel cânta cupletele stupide cu acel glas spart al cântăreţilor de music-hall.

La rândul ei, familia Mavridi se pregăti de plecare:

— Suntem nevoiţi să vă părăsim, oftă d-na Mavridi.

— Ce vreţi, explică Ana, e cu neputinţă să'l faci să înţeleagă de cuvânt.

— Ce păcat, băiatul marelui Liveanu, declară solemn d-l Mavridi.

Când toţi musafirii fură plecaţi, Alexandru Liveanu se repezi la pian, asvârli notele pe jos şi apucând pe Georgel de braţ cu violenţă, răcni:

— Mult o să mă mai faci de râs, nemernicule.

Dar Georgel nici de cum impresionat, rămase pe scaun.

— Ar trebui să'mi mulţumiţi... v'am cotorosit de oaspeţi plicticoşi.

— Ţi'ai perdut ultimul grăunte de bun simţ... De azi nu mai ai ce căuta în casa mea... Să pleci

Elena căuta că întotdeauna să intervie, împăciuitoare:

— Lasă'l, Alexandre, murmură dânsa cu sfială.

Dar Ana se opuse cu energie.

— Te rog, să nu te amesteci.

Georgel, pe taburelul de la pian, surâdea sarcastic. Atâta sfidare înfurie şi mai mult pe Ana.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Nu pot admite, spuse dânsa, ca un asemenea zănatic să'mi compromită casa. Pentru ultima oară, Alexandre, îţi cer să'l goneşti. De nu, va trebui să alegi între el şi mine.

Şi părăsi salonul. La un semn a lui Alexandru, Elena o urmă.

Tatăl şi fiul rămaseră faţă în faţă.

— O să părăseşti casa numai de cât, ordonă Alexandru.

— Uşor îţi vine. M'ai dat încă odată afară şi ai văzut cât de greu a fost.

— Vei pleca.

— Unde să mă duc. La hotel, n'am o para chioară.

— Vei pleca. chiar acum.

— Fără un ban în pungă? Mă crezi nebun.

— Ţi'am spus să pleci, răcni Alexandru.

— Nu, înainte de a'mi fi dat bani, replică Georgel, care impasibil nu'şi părăsea locul de la pian.

Alexandru scoase portofoliul, luă câteva bilete de o mie de lei şi le întinse lui Georgel. Incântat, acesta se sculă şi porni spre uşă:

— Cât timp vor dura banii, nu veţi avea nici o ştire de la mine... Şi săltând de bucurie, adăogă: Adio... te părăsesc fără părere de rău, familie cu principii.

Rămas singur, Liveanu se prăbuşi într'un fotoliu. Incet uşa se deschise şi Elena se apropie pe furiş de Alexandru care stătea dus pe gânduri.

* * *

Inaltă, mlădioasă, parcă într'adins plămădită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru dansurile exotice care frământă trupul, Elena Dan dădea impresia de a fi mai mult blondă, deşi părul său era castaniu curat. Şuviţele svăpăiate care îi încadrau capul ca o aureolă, străluceau în lumină, aurii.

La prima înfăţişare, te isbea paloarea tenului său — o faţă în întregime albă de o carnaţiune aproape artificială, care numai sub impresiunea emoţiilor se colora la pomete de un roz mai aprins, şi te isbea iarăşi privirea adâncă, aproape dureroasă a ochilor mari, cari printre atâta paliditate păreau aproape negri, deşi nu erau decât căprii. Atâtea visuri se îngrămădeau în ochii ei, încât privirea'i rămânea adesea încremenită, ca apa unui iaz copleşit de căldura verei.

Expresiunea figurei, de o melancolie molatică, contrasta isbitor cu svelteţa trupului său de Salomee. Elena Dan era o trestie visătoare, care se încovoia sub greutatea gândurilor.

Dar în adâncul acestei fiinţe plăpânde, nici de cum făcută pentru a înfrunta sălbatica luptă a vieţei, clocoteau simţurile cele mai arzătoare. Un foc interior năpraznic mistuia trupul slab şi din pricina acestui desechilibru, Elena Dan ajunsese într'o stare de nervositate aproape bolnăvicioasă ; bucuria precum şi suferinţa se exteriorizau la dânsa prin manifestaţiuni violente, exagerate, cu totul în disproporţie cu gradul lor de intensitate.

Pentru cine o cunoştea mai de aproape Elena Dan era o fiinţă bizară, anormală, care trăia din-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

colo de viaţă. Fire exuberantă, înflăcărată, urma realizarea visurilor celor mai neînchipuite; nimeni ca dânsa nu se entuziasma mai cu putere pentru o idee care'i părea sublimă, şi cu cât ideia era mai stranie, mai excentrică, cu atât entuziasmul său se deslănţuia cu mai multă neînfrânare. Educaţia care timp de unsprezece ani o primise la călugăriţe, contribuise mult să exaspereze această tendinţă firească de a urmări în viaţă tot ce e nerealisabil şi supraomenesc.

Elena Dan era specimenul cel mai carecteristic al evoluţiunei unui neam, care ajuns la o etapă supremă a forţei vitale, dacă nu se împrospătează prin'o sevă nouă, cade în cea mai morbidă degenerare.

In mijlocul familiei Liveanu, unde materialismul cel mai grosolan domnea, firea de vis a Elenei, croită numai pentru avânturi ideale, părea o floare de seră rătăcită într'un câmp de bălării. Mama sa se uita la dânsa cu nedumerire, neîndrăsnind să aducă la realitate acest suflet curat; de multe ori se întreba în ea însuşi, prin ce capriciu fantastic, natura îi hărăzise o odraslă atât de îndepărtată de propria sa făptură. Nici un fel de intimitate sufletească nu se stabilise între Elena şi dânsa; nimic asemănător între ele nu putea să le unească; trăiau amândouă paralel, fără să se întâlnească vre'o dată în gusturile sau gândurile lor. Duceau o viaţă liniştită, împăciuitoare, fără scene nici neînţelegeri: Elena îşi petrecea timpul cu cărţile şi visurile sale; iar Ana prea neaparată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de îngrijirea persoanei sale, nu mai găsea vreme să acorde şi fetei o atenţiune mai deosebită.

In faţa Elenei, însuşi cinicul Georgel îşi potolea pornirile; nu arare-ori acesta avusese pentru dânsa, dacă nu atenţiuni care dovedeau dragoste, cel puţin cuvinte de înduioşare, chiar şi de compătimire.

Pentru Alexandru Liveanu, Elena, fiinţă blândă şi visătoare, care se entuziasma cu atâta sinceritate şi candoare de succesele sale, însemna, pe lângă o măgulire egoistă, şi un subiect de atracţiune puternic, cu atât mai preţios cu cât dânsa era o fecioară pasionată, cu trup mlădios şi ochii orbiţi de visuri pătimaşe.

* * *

Lângă fotoliul în care Alexandru Liveanu stătea neclintit, frământat de gânduri, Elena rămase şi dânsa câtva timp tăcută, nemişcată. Nu îndrăsnea, dintr'un sentiment de delicată discreţiune, să turbure amărăciunea acestui om, care cu câteva ceasuri mai înainte, ar fi putut să se considere într'adevăr fericit.

Totuşi când văzu că privirea lui Alexandru se ridică spre dânsa, grăi încet.

— Ce păcat... după o bucurie aşa de mare!

Alexandru ridică din umeri:

— Ce vrei, dragă Eleno, omul nu poate să'şi stăpânească întreaga viaţă... când crezi că ai învins într'o direcţie, deodată ţi se ridică o stavilă nouă din altă parte... Ducem cu toţii o viaţă du-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

blă... câți învingători în viața publică, nu sunt la ei acasă, în căminul lor, în care ar trebui să găsească numai liniște și dragoste, decât ființe neputincioase, desamăgite, uneori chiar ridicole.

— Se poate ca Georgel să te fi amărât până într'atâta? Dar știi bine că Georgel n'o face din răutate... așa e firea lui, nesocotită și ciudată... Nu te-ai obișnuit cu dânsul?... Ar fi păcat astăzi să nu fii fericit... o zi atât de frumoasă.

Liveanu își urma gândul:

— E greu, zise dânsul, să înlături toate piedicele dintr'o dată... și apoi sunt unele care te urmăresc pas cu pas, care fac parte din tine... care nu te lasă... Multă voință, multă energie trebue ca să le 'nvingi pe toate.

Și sculându-se de odată, ca un om care își reculege forțele, adaogă:

— In viața mea, Slavă Domnului, am înlăturat destule... și n'am de gând tocmai acuma să mă dau bătut... La urma urmei trebue să ne dăm bine seama că nu poate fi zi pe deplin senină în viață... viața nu'i făcută decât din compensații și tocmai această nesiguranță dă și mai mare preț clipelor de fericire...

— Astăzi, insistă Elena, ar fi trebuit să fie numai bucurie.

— Ai dreptate, Eleno, dar pentru aceasta ar fi trebuit să fim numai noi doi pe lume.

La aceste cuvinte Elena simți ceva cald care îi clocoti în inimă; un fior fierbinte trecu prin toate vinele sale, care ajungând la gât, o înăbuși:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Acum suntem numai noi, rosti dânsa cu vocea tremurândă... uită tot ce nu'i plăcere sau veselie... reaminteşte-ţi frumoasa zi de azi, şi fii fericit... ai tot dreptul... Ce bucurie aş simţi şi eu dacă ai fi fericit măcar în astă seară.

Alexandru o privi îndelung, parcă cu dorinţa să pătrundă cât mai adânc în sufletul acesta de fecioară înflăcărată şi bizară. Atrăgând-o lângă dânsul pe divanul unde se aşezase, o luă de mâini şi'i zise:

— Adevărata mea fericire, Eleno, e că te am lângă mine... Mă simt câte odată copleşit de atâta sbucium. Uneori sunt gata să renunţ la luptă, pentru a trăi ca toată lumea, tihnit, nepăsător: o singură privire însă din ochii tăi îmi redă toată încrederea în mine; din nou îmi revine trufia de a învinge. Fără tine, nu ştiu, zău, dacă aşi ţine piept vieţei cu atâta îndârjire.

Elena se înroşise toată.

— Ce bun eşti, şi ce mândră mă simt, şopti dânsa încet...

— Eleno, continuă Alexandru privind-o drept în ochi, cât de tare s'ar simţi un om pe lume, pentru a nu şovăi nici odată, trebue să aibă lângă dânsul un suflet curat, sincer şi impetuos ca al tău. Tu eşti toată puterea mea, fiindcă sufletul tău curat e ca roua dimineţei care înviorează întreaga natură.

Elena închise ochii pentru a se îmbăta şi mai bine de cuvintele lui Alexandru. Omul care le rostea, era acela care la tribuna Camerei insese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ovaţionat de o întreagă adunare în delir. Elena nu mai putea de mândrie; urechiile îi vâjâiau; pe ochi i se cobora ca un văl de aur sclipitor... Nu se simţea în stare decât se îngăimeze:

— Ce mândră sunt, din cale afară mândră.

Alexandru o luă în braţe, şi simţind nevoia să devie cât mai liric, îi şopti cu o voce pătrunzătoare, caldă:

— Tu eşti mângâierea părerilor de rău, eşti alinarea desnădejdilor istovitoare, eşti scânteia care înflăcărează viaţa.

Sdrobită de o tiradă atât de romantică, Elena se lăsă cu totul pe pieptul lui Liveanu:

— Prin urmare, şoptea dânsa cu glasul aproape stins, sunt şi eu pentru ceva în această muncă neobosită, uriaşă, această strălucire de lumină care se revarsă ca o binefacere dumnezeiască.

Şi Liveanu simţind cum tremura în braţele lui, continuă pe un ton din ce în ce mai declamatoriu:

— Destinul a vrut să ne întâlnim pentru a înfăptui o operă mare; avem amândoi aceiaşi chemare: trebue să mergem strâns uniţi, cu sufletele contopite, pentru a întregi opera naturei, pentru a plăsmui un ideal omenesc desăvârşit.....

Cu ochii închişi, pierdută, Elena se lăsă cu desăvârşire prada vârtejului care o cuprinsese; nu mai avea nici o gândire, nu putea să mai rostească nici un cuvânt; şi când Alexandru Liveanu, aplecându-se, depuse o sărutare lacomă, pe buzele ei înfrigurate, Elena căzu fără simţire, leşinată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In acel moment se deschise uşa şi Ana intră. Fără să-şi peardă cumpătul, Alexandru pe un ton poruncitor ceru :

— Iute, niţel eter...sau apă !

Ana alergă şi reveni numai decât cu o sticluţă.

Alexandru instală pe Elena dealungul divanului. Şi pe când Ana îi dădea să respire eter, dânsul, frecând mâna fetei leşinate, căuta să explice cauzele acestei îmbolnăviri subite.

— Atâta oboseală, atâtea emoţii, la Cameră era o căldură năbuşitoare şi dânsa e aşa de slabă de câteva vreme.

Şi Ana conchise fără prea mare îngrijorare :

— La vară, va trebui negreşit să meargă undeva la aer.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

PARTEA II

De o săptămână, bagajele aşteptau îngramădite în veranda: un cufăr de piele roşie de o lungime neobişnuită care pus în picioare să transtorma în garderobă, având în interior o oglindă capitonată, mare cât întreg capacul. Era ultima inovaţie a unei fabrice vieneze şi Ana îl descoperise la o expoziţie de articole de voiaj cu ocazia unei precedente călătorii în capitala Austriei.

— Cufărul acesta, spunea dânsa cu mândrie, e o adevărată minune; rochiile nu se ghemuesc de fel, stau ca într'un şifonier. Ş'apoi dat fiind lipsa de confort din ţara noastră, nu se poate închipui ceva mai practic. Pui cufărul în picioare, şi oriunde ai un «armoire à glace».

Prietenele manifestau multă admiraţie pentru acest cufăr «unic» în ţara românească şi admiraţia devenea uimire când aflau că costase o adevarată avere. Ana simţea că acest simplu articol de voiaj contribuise mult să 'l ridice prestigiul în ochii intimilor sei şi nu lipsea nici o ocazie să'l exhibeze persoanelor curioase cari cu cuvinte măgulitoare îşi exprimau admirarea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe lângă cufăr mai erau şi două geamantane tot de piele, unul vânăt, altul gălbui, nouă nouţe, cu cataramele lor de alamă care strălucea ca aurul. Apoi veneau „sacoşe“ de toate dimensiunile, una pentru toaletă de doamnă, alta pentru toaletă de domn; o a treia conţinea un serviciu de masă nikelat; în fine mai multe «pleduri» îmblănite stăteau strânse pe un scaun. Elena îşi amenajase un «furou» elegant pentru umbreluţe, iar Alexandru insistase mult să i se pue într'un «furou» separat, tot de piele, bastoanele, deşi avea obiceiul să iasă în oraş cu mâna goală.

Gata de o săptămână, bagajele aşteptau în veranda de lângă intrarea cea mare. Alexandru urma să întovărăşească pe Elena care după prescripţiunile doctorului şi mai cu seamă după sugestiunile Anei şi insistenţele prietenului casei, dr. Mantu, trebuia să se ducă să facă timp mai îndelungat o cură de aer de munte în Elveţia. Munţi avem şi noi: Elena ar fi putut să meargă la Predeal, la Dorna, la Rucăr sau aiurea; dar doctorul pretindea că aerul munţilor noştri nu'i destul de tare şi mai cu seamă Elena, împreună cu mama sa, se înspăimântau de lipsa de confort din staţiunile noastre climaterice.

Totuşi plecarea se tot amâna; Alexandru era stânjenit de mari încurcături băneşti.

Deşi fala sa de om politic atotputernic lua un avânt din ce în ce mai strălucit, din punct de vedere material, Alexandru Liveanu nu stătea bine. Pretenţiile clubului democrat deveneau din zi în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori_1901-1932

zi mai ridicate, în proporție cu faima lui crescândă, și mai cu seamă ziarul care'l susținea în mod atât de sgomotos, îl costa o grămadă de bani.

Pe de altă parte, afacerile nu mai mergeau ca înainte; cea mai mare parte din societățile anonime pe care le crease cu intenția de-ași asigura venituri însemnate, iar nici decum cu scopul de a exploata vre-o industrie folositoare sau de a pune în valoare vre-o bogăție reală a țării, începuse să dovedească netemeinicia lor. Acțiunile pe piață scăzuse la jumătate; capitalul, copleșit de tantieme, jetoane de prezență, îndemnisări, diurne, contracte oneroase încheiate cu partizanii politici, fusese puternic vătămat, astfel că în anul acesta se hotărâse chiar să nu se mai dea nici un dividend acționarilor. Pentru plata membrilor din consiliul de administrație și a censorilor, se luase sumele necesare din însuși capitalul întreprinderilor.

La una din societățile fondate de Liveanu, se făcea o așa mare risipă cu întrebuințarea automobilelor, în cât în timp de un singur an se cheltuise zece milioane dintr'un capital de patruzeci milioane. Toți membrii consiliului de administrație, oameni politici cu vază, aveau nevoe de câte un automobil; unul pentru a se duce la Cameră sau la Senat, altul pentru a-și plimba amanta; un al treilea întrebuința mai cu seamă mașinele societății la partidele de vânătoare: se încărcau câte zece prieteni într'o mașină și o porneau pe câmp, prin arătură; la întoarcere notele de repa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

raţie variau între patru-zeci şi opt-zeci de mii de lei. Inutil să se mai spue că pentru propaganda electorală prin judeţe şi mai cu seamă în zilele de alegeri, concursul automobilelor societăţilor anonime era bine cuvântat.

Acţionarii nici nu bănuiau o asemenea destrăbălare şi cum erau mai toţi fanatici ai partidului, asistau cu încredere la ruinarea lor. La adunările generale, se obţinea întotdeauna majoritatea cerută de statute, graţie unor procuratori de bună-voinţă care înlocuiau în cea mai mare parte pe acţionarii absenţi; aceştia se desinteresau cu totul de soarta avutului lor încredinţat unor întreprinderi atât de naţionale şi de democrate.

Totul însă are o margine. După suprimarea dividendului, veni forţat şi reducerea tantiemelor domnilor din consiliul de administraţie, şi Alexandru Liveanu se găsea foarte strâmtorat, mai cu seamă că în timpul din urmă avusese şi un «ghinion» afurisit la toate operaţiunile de bursă care de obicei îi reuşeau destul de bine.

— Trec printr'o perioadă grea, spunea câte odată Liveanu cu o vădită îngrijorare nevestei sale, dar aceasta nu înţelegea să'şi mai reducă cheltuelile.

Deşi foarte mândru, Alexandru Liveanu fu nevoit să recurgă la explicaţiuni mai precise, dând detalii Anei asupra dificultăţilor sale pecuniare; dânsa îl privea atunci cu nedumerire, chiar cu o sceptică ironie.

— N'o să'mi spui că un om de talia ta, cu re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mocirla1901-1932

numele tău, cu relaţiile tale în lumea financiară, poate să sufere de vre'o jenă materială.

Totuşi jena era mai mult decât reală şi bagajele aşteptau de o săptămână în veranda de lângă intrare.

Alexandru Liveanu mai fusese nevoit de curând să facă faţă şi unor plăţi însemnate, care nu mai sufereau amânare. De pildă achitase cei trei sute de mii de lei rămaşi de plată pentru automobilul limuzină ultim model, cumpărat, după insistenţele nevestei sale şi a Elenei, din toamna trecută:

— Nu'ţi închipui, spunea Ana, că o să fac vizite sau să merg la teatru în toiul iernei cu rabla de automobil a societăţii «Gloria» care hurue ca o râşniţă stricată şi rămâne în pană la fie-ce colţ de stradă.

De curând, isgonirea lui Georgel din casă îl costase iarăşi destule parale, ş'apoi în cursul iernei recepţiile, balurile, primirile se ţinuseră lanţ. Numai pentru balul costumat dela legaţia Angliei, Ana Liveanu şi fiica sa cheltuise aproape opt-zeci de mii de lei cu toaletele lor.

De unde să mai scoată încă bani Alexandru pentru costisitoarea călătorie pe care o hotârâse s'o facă cu Elena în Elveţia? Avea mai multe afaceri începute cu diferiţi samsari evrei, dar nici una nu putea fi soluţionată dintr'o zi într'alta.

Totuşi ţinea cu ori-ce preţ să plece cu Elena. Din ziua când aceasta leşinase în braţele sale, legăturile lor devenise şi mai intime, cu toate că Elena afecta o stăpânire de sine forţată, îndărătul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căreia se simţea prea bine clocotirea unei porniri neînfrânate. Şi Alexandru Liveanu nu era om să renunţe la o aventură atât de stranie.

Trăgea nădejdea chiar în ziua aceia să primească vizita unui om de afaceri priceput, anume Isaac Grossman cu care tratase în diferite rânduri mai multe comenzi pentru Stat. Misitul îşi anunţase venirea pentru ora trei după amiază. Dar la ce folos această întrevedere, dacă samsarul nu va consimţi să'i avanseze o sumă bunicică asupra comisionului promis?

Şi Ana, cicălitoare, tot întreba:

— Când plecaţi, dragul meu, când plecaţi?

— Nu ştiu, răspundea Alexandru, plimbându-se nervos prin odae... Trebue să primesc o înştiinţare, un răspuns... Dacă Grossman pe care'l aştept, vine astăzi şi se ţine de cuvânt, vom putea pleca chiar la noapte... Expresul e la miezul nopţii... avem tot timpul.

Această nesiguranţă nu mulţumea pe Ana.

— Nu te gândeşti, spunea dânsa, că de o săptămână bagajele aşteaptă gata... Cum ai putut să fii atât de neprevăzător... să nu'ţi iei, tu, toate măsurile din vreme. Nici nu vrei să ştii că lucrurile înghemuite în cufere se mototolesc, se strică... şi ce o să spue prietenii... ne facem de râs.

— Habar n'ai, exclamă Alexandru, de ce se petrece pe lume: nici nu ştii ce criză grozavă bântuie piaţa.. suntem cu toţii pe pragul falimentului... Şi e firesc să fie astfel; totul trebuie să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdr/1901-1932

aibă un sfârşit; prea am întins coarda, prea am abuzat de toate şi de toţi.

Şi la aceste cuvinte, Ana revenea mereu cu acelaş argument care'l întărâtă pe Alexandru mai mult ca orice:

— Nu pricep ca un om politic de talia ta, cu influenţa ta, etc.

Atunci într'un moment de revoltă, Alexandru izbucni:

— Dar până acum ce am făcut cu toţii? Am cheltuit ca nişte nebuni. Să fi trecut un râu de aur prin curtea noastră şi tot l'am fi secat. Trăim ca nişte multimilionari şi n'avem nici un venit hotărât.. Fâşia ta de moşie de mult era să fie scoasă în vânzare, dacă creditorii nu s'ar fi temut de mine... Traiul nostru nu este întru nimic mai prejos de acela al marilor bogătaşi. Parcă am fi radjahii Indiei... Numai contribuţiile tale la diferitele societăţi şi opere pretinse de binefacere, se ridică la aproape o sută de mii de lei... Apoi fost'a vre'o serbare pe care să n'o patronăm? Fost'a vre'un spectacol la care să nu fi mers? Fost'a vre'o mobilă de lux pe care să n'o cumpărăm? Fost'a automobil ultim model în care să nu ne lăfăim?... Tu crezi că'i atât de lesne să storci mereu bani dela oameni care nu-ţi datorează nimic?...

Alexandru se opri, necăjit.

— Ai şi dreptul să te plângi, insinuă Ana; dar cine îţi mănâncă cea mai mare parte din câştigul tău, dacă nu lipitorile acelea dela gazetă şi dela club, împreună cu Georgel, nenorocitul tău fiu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

— Cu toţii suntem de vină, replică Alexandru, atât Georgel, cât şi tu şi fiica ta şi eu... cheltuim cu toţii nebuneşte... Intru-cât priveşte lipitorile despre care vorbeşti, aş vrea să ştiu ce aş mai însemna eu fără ele... mâine să mă lovească vre'o infirmitate, suntem pe pae, draga mea, m'auzi, pe pae...

Uşa odăei se deschise şi dr. Mantu intră surâzător. Prima lui vorbă fu...

— Plecaţi azi sau nu?

Alexandru răspunse scurt:

— Nu ştiu.

Dr. Mantu ridică mâinile la cer:

— O nouă amânare? Dar n'o să mai plecaţi niciodată.

— Alexandru mai are câteva afaceri urgente de trauşat, spuse Ana, care pe nevăzute desluşi d-rului prin semne că n'are parale.

— Intr'adevăr, explică Alexandru, aştept pe cineva pentru a tranşà o afacere importantă. Dacă ne înţelegem, poate să plecăm chiar la noapte.

Urmă o lungă tăcere. Ana luă o carte pe care o răsfoia, distrată. Dr. Mantu se aşeză tihnit într'un fotoliu şi aprinse o ţigară. Alexandru continuă să se plimbe dealungul odăi, preocupat, febril, ca un lup în cuşcă. Deodată se opri în faţa lui Mantu şi fără altă pregătire, îl întrebă:

— Dragă Paul, n'ai putea să mă împrumuţi până'n Octombrie cu vre'o sută cinci-zeci de mii de lei?

Mantu păru aiurit: răspunse încurcat:

— Mă iei cam pe neaşteptate... N'am acuma la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

dispoziție o asemenea sumă... m'am angajat și eu în multe afaceri care nu sunt de loc strălucite... știi prea bine ce criză e pe piață... Regret foarte mult... pentru moment mi-ar fi cu neputință.

Mantu trăgea cu ochiul spre Ana, care se prefăcea că citește deabinelea.

— Dacă nu poți, spuse Liveanu, care voia să nu pară de loc afectat de acest refuz, nu face nimic... Dealtminteri nici nu știu dacă o să am nevoe de această sumă... era numai dorința de a preîntâmpina ori-ce eventualitate... o simplă măsură de prevedere.

Se făcu din nou o tăcere care risca să dureze de data asta și mai mult, dacă Alexandru n'o întrerupea zicând:

— Eu, mai am ceva de lucru... mă duc în birou.

* * *

Singur în bibliotecă, Liveanu rămase câtva timp pe gânduri; nu mai știa nici dânsul încotro să'și îndrepte sforțăriie pentru a scăpa de jena în care se înfundase. Se pregătea să se uite la ceas, când feciorul intră, anunțând sosirea lui Isaac Grossman.

Alexandru se învioră și primi pe misit cu o veselie neprefăcută.

— Bună ziua, domnule Grossman, constat cu plăcere că ești un om de cuvânt.

— Domnule deputat, răspunse samsarul care era măgulit de o primire atât de cordială, în afaceri punctualitatea este o primă condiție de reușită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Alexandru pofti pe misit să ia loc şi dânsul se aşeză la birou.

Deşi, după nume, ar fi putut să prezinte o aparenţă mai mult galiţiană, Isaac Grossman n'avea nimic din înfăţişarea respingătoare a obişnuiţilor samsari evrei. Dimpotrivă îţi dădea impresia unui perfect gentleman. De o eleganţă ireproşabilă, ar fi putut să treacă drept un diplomat distins, dacă n'ar fi păstrat totuşi o slăbiciune prea pronunţată pentru bijuterii ; degetele sale erau încărcate cu inele ; la cravată strălucea un briliant enorm, iar la vestă un lanţ masiv de aur atârna în mod ostentativ.

Isaac Grossman, care abia atinsese patru-zeci de ani, cu părul încărunţit pe tâmple, întotdeauna ras, frezat şi pomadat, se prezinta bine. Mulţi oameni politici se serveau de dânsul şi afacerile îi mergeau de minune. Dealtminteri cu toate aparenţele sale prielnice de om civilizat, Grossman îşi păstrase neştirbite toate însuşirile spiritului negustoresc inerent neamului său. Infăţişarea sa exterioară era o adevărată poleială ; prin forţa de stăruinţă, insinuantă şi neobosită, a caracterului său, precum şi prin rapacitatea lipsită de orice scrupul cu care trata afacerile, dânsul rămăsese tot fiul lui Iţic Grossman, zaraf în oraşul Vaslui.

— Cum mai merge afacerea noastră, întrebă misitul ?

— De minune, afirmă Liveanu cu tărie. Chiar aseară am văzut pe Vâlsan, secretarul general de la răsboi. Afacerea e hotărâtă... Mi-e devotat trup

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dm=1901-1932

şi suflet: nu poate să-mi refuze nimic. Graţie mie a ajuns secretar general; am intervenit direct pe lângă preşedintele consiliului. Altfel generalul Mălureanu l'ar fi înlăturat. Acesta era susţinut de toate femeile din familia Berleanu şi ştii prea bine, domnule Grossman, că'n politică, când se ameştecă femeile...

Misitul râse pentru a fi pe placul lui Liveanu, dar dânsul urmărea un rezultat ceva mai practic, mai precis.

— Ce crede d-l secretar general, despre produsul nostru?

— Il găseşte minunat, declară Alexandru; rândul trecut, precum ştii, îi dădusem două pachete din preparatul „Excelsior" pentru a'l încerca. Mi'a mărturisit că de atunci nu mai bea altă cafea. O găseşte straşnică, o aromă îmbătătoare şi aşa de uşor de preparat. Mai cu seamă o găseşte foarte nutritivă... e încântat...

Grossman nu părea de loc mulţumit de atâta vorbărie goală.

— Bine, bine, zise dânsul, dar produsul nostru este mai cu seamă economic, iată punctul principal... E preparat gata, amestecat cu moka şi cu secară, conţine tot zaharul necesar, astfel în două minute ai pregătit cele mai mari cantităţi... şi produsul nostru este eminamente nutritiv. Nici nu se poate compara cu ceaiul care se dă astăzi trupei... De sigur aţi arătat domnului secretar general toate analizele făcute în diferitele laboratoare chimice din Viena, Budapesta, München...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Natural că da. Am mai spus-o, era încântat. A adăogat chiar că preparatul acesta este o adevărată binefacere.

Misitul Grossman ţinea să ajungă la fapte cât mai precise.

— In Austria, explică el, regimentele au adoptat cafeaua „Excelsior" care dă rezultate uimitoare. Toţi şefii de corpuri o laudă. Aţi putut vedea, domnule deputat, în hârtiile pe cari vi le-am încredinţat, o sumedenie de scrisori de mulţumire şi de încurajare trimise directorului general dela Viena de către numeroşi generali şi chiar oameni politici. Ar fi trebuit să le arătaţi domnului secretar general.

— Sigur că i le am arătat...

— In Bavaria, continuă Grossman cu volubilitate, autorităţile militare superioare au decis de asemenea să-l adopte. Primele încercări făcute la mai multe regimente din München, Augsburg şi Nuremberg au dat rezultatele cele mai îmbucurătoare. Este mai mult ca sigur, cafeau „Excelsior" va fi distribuită chiar în toamna aceasta întregei armate bavareze... Suntem pe punctul să pătrundem şi în Italia.

Alexandru declară categoric:

— Tot la toamnă va fi adoptat şi la noi.

Misitul continua să facă reclama preparatului său.

— Am făcut, zise dânsul, un calcul interesant, pentru a dovedi economia foarte simţitoare pe care ar realiza-o armata prin întrebuinţarea cafelei «Excelsior». Azi cu ceaiul care se dă oamenilor şi la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvana.ro/mdrr1931-1932

care trebue să mai adaugi şi zahar, Statul cheltueşte până la cinci zeci de bani de soldat, e colosal... Cu cafea „Excelsior" cheltuiala Statului nu va mai fi decât de două-zeci de bani. Vedeţi ce economie însemnată... şi unde puneţi calităţile acestui produs cât se poate de gustos, de nutritiv...

Atâtă reclamă începu să plictisească pe Liveanu.

— Dar sunt convins, domnule Grossman, şi secretarul general este şi dânsul tot atât de convins ca şi mine.

— Atunci ce deciziune s'a luat?

— Secretarul general, explică Alexandru, mi-a făgăduit că cel mult într'o săptămână toate regimentele din garnizoană vor primi ordinul, în urma cererei de care a fost sezisat ministerul, să experimenteze cafeaua «Excelsior». Fiecare şef de corp va comunica ministerului rezultatele obţinute şi în baza acestor comunicări, ministerul va da ordin prin direcţiunea intendenţei, ca toate corpurile de armată să adopte acest produs constatat şi recunoscut ca mai sănătos, mai economic, mai folositor din toate punctele de vedere.

— Dar atunci, observă misitul care remânea tot neîncrezător, va trebui ca toate rezultatele acestor încercări să fie favorabile.

— N'ai fi vrând, domnule Grossman, ripostă Alexandru cu enervare, să interviu personal pe lângă fiecare comandant de corp... Vor fi favorabile, cu siguranţă. Ordinul va fi dat în aşa termeni încât fiecare să recunoască avantagiile acestor încercări... Dealtminteri, domnule Grossman, rolul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

meu se mărgineşte aci; restul cade în sarcina d-tale. A fost convenit între noi că în ziua când în urma intervenţii mele, ministerul va fi decis să dea ordin unui număr oare-care de regimente să experimenteze cafeaua „Excelsior", d-ta îmi vei plăti suma de trei-sute mii lei. A fost bine înţeles, nu este aşa? Ei bine, ziua aceia a sosit; ministerul a fost pe deplin convins şi nu mai rămâne decât ca d-ta să intri în acţiune şi faţă de mine să te ţii de făgăduială. Nădăjduesc că te-ai gândit la aceasta şi că mi-ai adus banii.

Foarte încurcat, misitul numai ştia ce să răspundă. Cu ochii în pământ, neîndrăznind să privească pe Liveanu în faţă, mormăi:

— Desigur... m'am gândit... am cecul asupra mea... totuşi ar trebui ca...

Deodată Alexandru se ridică în picioare, furios.

— Cum? Şovăeşti când e vorba să te ţii de cuvânt? Mă pui să fac toate demersurile, să pregătesc totul şi când e vorba să-ţi execuţi angajamentele, dai înapoi?

Grossman se uita la Liveanu cu coada ochiului. Deşi atitudinea sa era umilă, îşi păstra întreaga şiretenie de samsar experimentat.

— Nu dau înapoi, domnule deputat, să ferească Dumnezeu. Sunt absolut decis să plătesc cinstit, precum a fost înţeles. Dar trebue să recunoaşteţi şi d-voastră că până acuma nimic pozitiv n'a fost hotărât în această afacere. Nu posed nici cea mai mică dovadă. Ministerul nu s'a angajat prin nici un scris.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Pui la îndoială cuvântul meu? exclamă Alexandru cu demnitate.

— Nu, Dumnezeule, nu, se scuză misitul. Dar am absolută nevoe să fiu şi eu acoperit. Suma aceasta n'o dau eu. Nu sunt decât un intermediar, un reprezentant. La rândul meu, sunt ţinut să dau socoteli, să adeveresc acest vărsământ printr'un act oare-care, printr'un angajament formal. Directorul general de la Viena nu va recunoaşte nici odată o plată făcută de mine în alte condiţiuni: pot să mă găsesc, dacă afacerea nu isbuleşte, în neplăcuta situaţie să dau aceşti bani din buzunarul meu. Ştiţi prea bine, domnule Liveanu, că în afaceri ori-ce uşurinţă, ori-ce neprevedere se plăteşte scump. Am şi eu sarcinile mele; am familie, copii. Dacă am parvenit să agonisesc ceva avere, asta nu înseamnă că trebue să risc banii mei câştigaţi din greu, în afaceri hazardoase.

Alexandru se plimba înfierbântat prin birou. Fără de voe, se gândea la bagajele care de o săptămână aşteptau în veranda de lângă salon. Hotărî să lupte până la ultima extremitate cu isteţimea acestui samsar şiret.

— Vrei să glumeşti, domnule Grossman, ce act, ce angajament scris pot să-ţi dau într'o asemenea afacere?

Misitul simţi că Liveanu avea neapărată nevoe de bani şi stărui în părerea sa:

— Domnul secretar general, insistă dânsul, trebue să fi pus o rezoluţie pe petiţia noastră. Dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu pot s'o am pentru a mă justifica, daţi-mi cel puţin d-voastră ceva scris şi mă declar mulţumit.

Liveanu se stăpânea pentru a'şi păstra tot calmul: dorinţa lui era să răpue cu ori-ce preţ rezistenţa acestui intermediar prudent:

— Domnule Grossman, replică Alexandru pe un ton glumeţ, păcat că eşti om de afaceri de atâta vreme şi te porţi acum ca un copil... Crezi cu tot dinadinsul că în afară de petiţia înaintată de d-ta ministerului, poate să mai existe şi ceva scris între noi în această afacere... Ha, ha! ai haz!

Şi Liveanu se sforţă să râdă cât mai sgomotos, pe când misitul, tăcut, cu ochi pătrunzători de vulpe, urmărea sbuciumul sufletesc pe care Alexandru nu reuşea să'l ascundă îndestul.

— Nu m'aşteptam la atâta simplicitate din partea dumitale, continuă Liveanu. Nu, domnule Grossman, n'am dat şi nu voi da nici un fel de scris, fiindcă trebue s'o ştii mai bine ca oricare altul, afaceri de soiul acesta nu se tratează nici o dată prin scris.

Şi de la glume Alexandru trecu la ameninţări:

— Spune mai bine, verde, lămurit, ca un om şiret ce eşti, că vrei să ocoleşti cu iscusinţă obligaţia de a plăti cei 300.000 lei.

Grossman numai sufla nici un cuvânt. Aştepta cu resemnare ca furia lui Liveanu să se potolească, dar acesta din ce în ce mai mânios se plimb dintr'un capăt la celalt al biroului.

— Nu vrei să desminţi, strigă Alexandru, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

suşirile neamului cărui aparţii. Dar pot foarte lesne să mă lepăd de această afacere; pot s'o desfac precum am înjghebat-o. Un singur cuvânt secretarului general şi faimoasa d-tale cafea nu va mai fi decât o glumă de prost gust... La drept vorbind, nici nu ştiu pentru ce m'am vârât în acest samsarlâc; nu'i nici de demnitatea mea, nici în folosul intereselor mele, nici chiar a armatei... şi când mă gândesc că din pricina acestor demersuri, mi'am pierdut în Bucureşti două săptămâni. Trebuia să fiu plecat de mult să'mi văd de sănătate...

Şi cum misitul tot nu replica nimic, Alexandru adaogă, hotărât:

— Chiar mâine mă voi duce să vorbesc cu secretarul general.

La această ameninţare precisă, Grossman îşi pierdu liniştea şi exclamă:

— Asta n'o s'o faceţi, domnule Liveanu. Gândiţi-vă niţel: veţi avea numai pentru această furnitură a armatei un comision de opt sau zece milioane. Mi se pare că nu'i de lepădat. Şi ştiţi foarte bine că nu ne vom mărgini la aceasta. Când aprovizionarea armatei va fi asigurată, ne vom îndeletnici să răspândim acest produs pe toată piaţa românească şi chiar în ţările vecine şi în tot Orientul. Atunci, conform angajamentului luat de directorul general de la Viena, veţi fi asociat; veţi avea partea d-voastră de 15 % şi va fi cu siguranţă sute de milioane pe care le veţi încasa fără nici un fel de trudă. Aceasta înseamnă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dlf=1901-1932

că veţi aduna o avere colosală în câţi-va ani numai. Nu se poate să vă lepădaţi de o afacere atât de strălucită pentru un singur motiv de ambiţie, de amor propriu. Sunteţi omul cel mai indicat pentru această afacere. Gândiţi-vă bine. Aveţi însuşi d-voastră copii. Pentru a da politicii d-voastră o strălucire şi mai mare, aveţi nevoie de bani mulţi, foarte mulţi. Prin bogăţia d-voastră puteţi să ajungeţi şef de partid. Veţi vedea că am deplină dreptate; îmi trebue neapărat un act justificativ; o sumă de 300.000 lei pe care o scoţi fără să ai măcar siguranţa reuşitei, nu este o glumă...

La rândul lui, Alexandru tăcea; misitul adăugă:

— Vă mărturisesc că'mi este cu neputinţă să fac altminteri.

Liveanu deodată rosti hotărât:

— Dacă ţi-aş da o scrisoare prin care ţi-aş aduce la cunoştinţă că secretarul meu a aflat că ministerul a decis să experimenteze cafeaua «Excelsior» la diferite regimente din garnizoană, crezi, domnule Grossman, că hârtiile d-tale vor fi atunci suficient în regulă?

— Câteva cuvinte din partea dumitale, răspunse misitul cu bucurie, dar nu'mi trebue mai mult... voi fi pe deplin acoperit.

Liveanu scrise câteva rânduri la repezeală şi întinzând scrisoarea lui Grossman, îl întrebă:

— Acum, eşti mulţumit?

— Cât se poate de mulţumit, răspunse samsarul, care îşi recăpătă înfăţişarea de diplomat distins.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi ceremonios, ca şi cum i-ar fi conferit vre-un ordin străin, adăogă:

— Primiţi, vă rog, domnule deputat, acest cec pe care'l pregătisem dinainte pentru d-voastră... Şi acum nu'mi mai ramâne decât să ne urăm unul altuia succes strălucit.

— Va fi minunat, domnule Grossman, vom face avere amândoi, declară Alexandru încântat.

— Să vă audă Dumnezeu, zise misitul şi se sculă să plece.

— Dar cu moşia văduvei Străjeru din Dolj, ce mai nou? întrebă Grossman.

— Se va face şi aceea, la întoarcerea mea, spuse Alexandru.

— Putem lua şi de acolo vre'o două sau trei sute de mii de lei, insinuă samsarul.

Alexandru râse cu satisfacţie.

— A, domnule Liveanu, declară Grossman, luându-şi rămas bun, eu întotdeauna am spus-o: un misit nu înseamnă nimic fără sprijinul unui om politic, şi un om politic nu poate nimic fără munca unui misit dibaci. Vă salut, domnule deputat.

Grossman eşi.

In primul moment Liveanu se bucură de noua sa izbândă; reuşise să învingă îndărătnicia misitului: avea cecul in buzunar. Cu câtă mândrie va putea să anunţe nevestei sale că în fine pleacă la noapte, şi Elena ce bucuroasă va fi. O vedea săltând de veselie, acoperindu-l cu o privire caldă, recunoscătoare.

Totuşi scrisoarea dată lui Grossman îl supăra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dpr=1901-1932

Ar fi vrut să nu'i dea o asemenea dovadă, mai cu seamă că afacerea nu era deloc hotărâtă, precum o expusese. Secretarul general fusese pus la curent şi promisese să'i dea lui Liveanu tot concursul, dar se puteau ivi dificultăţi neprevăzute... Dacă afacerea nu isbuteşte, Grossman îi va cere să înapoieze banii şi dacă refuză, se va putea servi de scrisoarea sa pentru a'l compromite... Dar câte scrisori de soiul acesta n'a dat el şi nici odată nu i s'a întâmplat nimic: când afacerea n'a reuşit, a găsit compromisuri avantagioase, transacţiuni, compensaţii care l'au scos din încurcătură... La urma urmei, banii daţi de Grossman vor putea servi drept avans pentru o altă afacere pe care o vor face împreună.

Şi conştiinţa, sau mai bine zis prudenţa lui Alexandru se potoli într'o clipă... Elena va fi atât de fericită când va afla că plecarea de data asta este hotărâtă în mod neîndoios, iar ceilalţi, adică Ana şi d-rul Mantu, vor fi încă odată impresionaţi de puterea lui de a învinge greutăţile vieţei.

Liveanu sună pe fecior cărula îi porunci:

— Să te duci fără întârziere la Compania de Wagons-lits şi să spui că cele două paturi angajate de dl. deputat Liveanu, trebuesc reţinute neapărat pentru astă seară la Expresul-Orient... Şi să previi şi pe şofer că ne va duce pe la ora unsprezece la gară.

Alexandru se gândi să ducă vestea îmbucurătoare şi celor din casă. Dar abia feciorul dispăruse, că uşa se deschise din nou şi pe prag, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvan.ro/mdr1931-1932

multă discreţiune, apăru Georgel. Cu privirea acesta căută prin colţurile odăii şi înainte de a intra, întrebă:

— Eşti singur?

— Ce mai cauţi şi tu? exclamă moroconos Alexandru.

— Nu'ţi închipui?

— Ba da, vii din nou să'mi ceri bani.

— Sigur.

— Ei bine, n'am nici un ban pentru tine, declară Alexandru care la birou îşi orânduia hârtiile.

— Nu e adevărat, ripostă Georgel.

— Cum? exclamă Alexandru.

— Foarte simplu, m'am întâlnit cu Grossman. L'am întrebat: «Grossman, cum îţi merg afacerile?» şi mi-a răspuns, surâzător: „mulţumesc, destul de bine".

— Ce imbecil, mormăi Alexandru cu ciudă.

— Recunosc, constată cu ifose Georgel, că la un om de afaceri, atâta lipsă de discreţie uimeşte... Dar ce vrei, tăticule, e norocul meu... am nevoie de vre'o două-zeci de mii de lei.

— Iţi mai spun odată că n'am parale. Acum o lună şi jumătate ţi-am dat trei-zeci de mii de lei şi fusese convenit că n'o să mă mai plictiseşti până'n Octombrie. Acuma suntem abia la începutul lui Iulie. Nu vreau să mai ştiu nimic. Descurcă-te cum vei putea. Eu nu câştig bani pentru ca d-ta să'i cheltuieşti la chefuri sau la cărţi...

— Natural, obiectă Georgel, nişte bani câştigaţi cu atâta trudă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901-1932

— Să nu fii obraznic, zise mai mult de formă Alexandru.

— Bani câştigaţi în afaceri tălmăcite de Grossmann, continuă Georgel, ştim noi ce înseamnă... A, dacă ar şti sărmanii tăi alegători.

— Totuşi, replică Alexandru, eşti foarte mulţumit când poţi să'i cheltueşti, aceşti bani.

Georgel nu mai insistă pentru a nu indispune prea mult pe tatăl său:

— Numai două zeci de mii de lei, tăticule... nu e mult.

— Nici o centimă... am şi eu nevoe de bani. Plec chiar la noapte în streinătate.

— Şi pleci cu Elena, nu este aşa?

Alexandru se uită la fiul său cu oare-care nesiguranţă.

— Da, plec cu Elena... dar ce înseamnă întrebarea ta? Elena are nevoe de o cură de aer, la munte... e anemică... aerul din Elveţia îi va face mult bine...

— Şi fiindcă e anemică, adaogă Georgel cu un surâs demonic, trebue s'o însoţeşti d-ta în Elveţia?

Alexandru se prefăcu că nu pricepe:

— Ce vrei să spui?

— O, zise Georgel pe un ton degajat, jumătate ameninţător, jumătate confidenţial, eu pricep foarte bine... e foarte lămurit... îmi dau bine seama de ceea ce se petrece... Tăticule, numai două zeci de mii de lei.

— S'ar părea că vrei să insinuezi ceva? de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ciară Alexandru cu ipocrizie şi devenind deodată autoritar, adaugă: Să ştii că nu mi-a fost teamă nici odată de nimeni şi cu atât mai puţin de fiul meu.

Georgel pricepu că nu era momentul să împingă lucrurile mai departe:

— Nu insinuez nimic... absolut nimic, zise dânsul aproape cu smerenie şi deodată linguşitor; am o aşa mare nevoe de bani.

Alexandru simţi că lui Georgel îi lipsea în ziua aceea siguranţa lui obişnuită şi profită pentru a'l dojeni cu asprime.

— Ascultă, pentru ultima oară ţi-am mai răbdat obrăzniciile. In viitor te voi da afară ca pe un câine. Vei putea să plângi, să ameninţi, să bârfeşti cât oi pofti, nimic nu mă va îndupleca... sunt sătul până'n gât de tine.

— Tăticule, ceartă-mă, dar dă-mi.

Liveanu se duse la birou, scoase un chitanţier dela banca „Isbânda" şi scrise pentru Georgel un ordin de plată de zece mii de lei.

— Poftim... nici un gologan mai mult... până la toamnă să nu mai aud vorbindu-se de tine.

— E cam puţin, tăticule... înfine... voi căuta să dau o lovitură la club.. închipueşte-ţi că a venit un bogătaş din Ardeal... e ghiftuit de bani... mai e unul din Basarabia... o să-i scarmăn bine.

— Hai pleacă... pleacă mai repede, să nu te prindă Ana pe aci.

— La revedere, domnule deputat, la revedere, spuse Georgel pe un ton ironic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi când ajunse pe pragul uşei, se mai întoarse şi strigă:

— Tăticule, pot spune că tot eşti un om cinstit.

* * *

Era abia ora cinci; căldura zilei încă dogorea oraşul. Prin perdelele lăsate se strecura orbitoarea sclipire a soarelui. Strada lâncezea într'o amorţeală tăcută. Alexandru cuprins de moleşală, se întinse pe divan: avea destulă vreme până la orele unsprezece. Şi în gândul său se preciză cu o claritate de amănunte fermecătoare straşnica aventură care trebuia să înceapă chiar la noapte.

Se lăsă prada visurilor celor mai neînchipuite; parcă se pregătea să intre într'o viaţă nouă. Nu dragostea pentru Elena îl făcea să viseze astfel — cum nu mai visase nici odată în viaţa lui; îşi dădea prea bine seama că n'o iubeşte; dar era misterioasa atragere către o aventură unică în felul ei, şi mai cu seamă dorinţa sălbatică de a repurta o nouă biruinţă asupra vieţei cotidiene, încătuşată în prejudecăţile cele mai înăbuşitoare, cele mai tiranice.

Totuşi Alexandru nu putea să se gândească fără o senzaţie de voluptate ameţitoare care îi înflăcăra toate simţurile, la acel trup fraged şi mlădios de fecioară curată.

In mintea lui de om practic, profund materialist care nu lasă nimic la voia întâmplărei, îşi stabilea în cele mai mici amănunte programul călătoriei sale: înghebase o întreagă înlănţuire treptată de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

stratageme amoroase, combinate cu un rafinament într'adevăr diabolic, pentru a se apropia pe nesimţite de Elena şi a o stăpâni cu câtă mai multă siguranţă.

Un singur lucru însă uita să lămurească în programul său: care va fi desnodământul acestei aventuri.

Dar puţin îi păsa acestui biruitor al vieţei, de consecinţele acţiunelor sale; pentru dânsul esenţialul era să atingă scopul urmărit şi o dată dorinţa sa îndeplinită, nu se mai preocupa de urmări. Ştia prea bine că într'o societate fără principii stabilite, fără nici o tradiţie de morală, lucrurile isprăvesc prin a se rândui de la sine, prin forţa neînduplecată a uitării şi a nepăsării, şi mai cu seamă a iresponsabilităţei. Câte victime nu semănase astfel Alexandru Liveanu în calea sa.

— Când întâlnesc în drum o stavilă, spunea el adesea, o înlătur cu piciorul, precum se svârlă un animal nefolositor, menit să piară.

Şi într'adevăr aceasta era lozinca vieţei sale.

* * *

Vestea plecărei se răspândi repede în toată casa. Feciorul transmisese şoferului ordinele lui Alexandru în faţa cameristei, care în toată graba se duse să anunţe la oficiu pe bucătăreasă şi apoi pe Madama, o menajeră germană, în odaia ei de la mansardă. Aceasta, o femeie uscăţivă şi bătrână, se sculă din patul în care dormea de mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

multe ceasuri, își potrivi în oglindă peruca blondă și se scoborî în odaia Elenei:

— E adevărat, domnișoară, plecați la noapte în străinătate cu domnul?

La rândul ei, Elena alergă la mama ei, care era încă în tovărășia d-rului Mantu.

— Mamă, plecăm la noapte, anunță Elena cu bucurie.

— De unde știi?

— Mi-a spus Madama care a aflat de la șofer...

Mirată că nu fusese cea dintâi prevenită, Ana se duse să se informeze pe lângă Alexandru. Acesta ațipise deabinelea pe divan. Se deșteptă deodată la intrarea Anei.

— Plecați într'adevăr la noapte? întrebă dânsa.

— Da, răspunse flegmatic Alexandru.

— Bine, dragul meu, dar ai fi putut să mă înștiințezi și pe mine, să nu aflu știrea de la slugi. Poate că mai am și eu oare-care lucruri de aranjat.

— Să'ți spui drept, m'a luat somnul. Abia dacă am putut să previu pe Ștefan să se ducă la Compania de Wagons-Lits pentru bilete. Dealminteri n'are nici o importanță; trenul pleacă la miezul nopții și noi ne pregătim de plecare de atâta vreme încât nu'mi vine a crede că am putut uita ceva.

Explicațiile date de Liveanu părură Anei destul de concludente, căci trecând de o dată la altă ordină de idei, întrebă?

— Atunci, afacerea cu Grossman a reușit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De minune, răspunse Alexandru într'un căscat enorm.

— Eu, dragul meu, continuă Ana, mă duc cu d-rul Mantu să fac câteva curse în oraş. Vom prânzi la ora obişnuită, nu este aşa? Pe doctor, l'am reţinut diseară la masă; poate că înaintea plecărei tale, îi face plăcere să mai stea cu noi.

— Negreşit... negreşit, declară Alexandru care era obişnuit cu asemenea învitaţiuni.

Nimic mai deosebit nu se petrecea în viaţa familiei Liveanu, fără ca d-rul Mantu să nu fie reţinut la masă; mai în fie-care zi se prezinta câte vre'o ocazie. Doctorul isprăvise prin a face într'adevăr parte din familie.

Ana plecă şi Alexandru se întinse din nou pe divan.

Nu apucă să aţipească când uşa biroului se deschise şi fata din casă anunţă că «doi ţărani de la Cărbuneşti doresc să vorbească cu Domnul».

— Şi le-ai spus că sunt acasă?

— Le-am spus că vă pregătiţi să plecaţi în străinătate... şi atunci au stăruit şi mai mult să vorbească cu Domnul.

— De ce nu i-ai trimis la secretar... mă plictisesc din cale afară aceşti bădărani.

— Domnul secretar n'a venit încă, şi apoi ţăranii voesc să vorbească cu d-voastră personal.

— Zău?... Bine, fă'i să intre.

Liveanu îşi aranjă cravata, îşi netezi părul cu mâna şi apoi se aşeză la birou.

Sfioşi, stângaci, umili, cu căciulele în mână,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deşi căldura dogorea afară ca într'un cuptor, cei doi ţărani trecuţi de cinci-zeci de ani încremenise pe pragul uşei; nu îndrăzneau să pătrundă în odae. Încetul cu încetul, privind mereu unul spre altul, ca şi cum fie-care ar fi vrut să capete curaj de la celalt, începură să înainteze cu paşi mărunţi; bocancii grei şi prăfuiţi le stânjenea mersul, dar mai cu seamă păreau orbiţi de luxul răspândit în jurul lor. Le era teamă ca nu cumva printr'o mişcare greşită să strice vre'una din mobilele acestea scumpe; ş'apoi pe jos parchetul strălucea ca o oglindă; cum să se simtă în siguranţă un om de la ţară pe nişte podele atât de alunecoase, care sclipesc ca razele soarelui.

Imbrăcaţi de sărbătoare în cămăşile lor înflorite, întredeschise pe pieptul gol care apărea arămiu şi păros, cu iţarii încreţiţi, adunaţi la genunchi şi peste bocanci, cei doi ţărani stăteau încremeniţi; mâinile lor neîndemânatece, aspre, noduroase se rezemau de chimir. Abia avusese îndrăzneală să se ploconească cu tradiţionalele cuvinte:

— Vă sărutăm mâinile, boerule.

Şi acuma nu mai suflau nici o vorbă.

— Ce mai vreţi şi voi? se răsti la dânşii Alexandru.

— Vă sărutăm mâinile, rostiră din nou cei doi ţărani în cor.

— Sunt grăbit, n'am timp de pierdut, îi înştiinţă Liveanu... trebue să plec la gară... mă duc în Elveţia să'mi văd de sănătate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dlf=1901-1932

— Dumnezeu să vă ajute, zise cel mai bătrân.

— Ei, ce e cu voi?

Cei doi țărani se uitară din nou unul la altul; și fiind că cel mai bătrân dăduse din cap și ridicase din umăr, celalt se hotărî să vorbească:

— Păi, ce să fie, rosti dânsul... de, ne-am gândit și noi... ca oamenii... ori-cum nu șade bine... suntem cu toții din același sat, oameni muncitori și nevoiași... e cam rușinos să te judeci așa, fără să mai știi de nimeni... am socotit că poate ar fi mai bine să...

Alexandru nerăbdător îi luă vorba din gură:

— Vreți să vă lăsați de judecată. Faceți cum vreți, Vă privește...

— Dar, am vrea să știm în cazul ăsta dacă...

— Vreți să recăpătați banii? Asta nu se poate. Credeți voi că eu sunt jucăria voastră. Uite popa, nu e popa... Mi'ați dat două-spre-zece mii de lei pentru proces... v'am introdus formele de revendicare... s'a isprăvit... banii rămân buni dați... eu nu'mi pierd vremea de pomană.... n'aveați decât să vă astâmpărați, să nu faceți proces...

— Păi, interveni cel mai bătrân, d-stră ne-ați sfătuit să'l facem, atunci cu ocazia alegerilor.

— Eu, nici decum. Cel mult secretarul meu dacă v'a dat ceva poveațe în afacerea aceasta... Și pentru atâta lucru ați venit la mine? Altceva nu mai aveți de spus?

— Ba da, boerule, continuă primul țăran... am venit și pentru nemiluita acea afacere de islaz... E păcat de Dumnezeu, conașule... amenzile curg

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca ploaia pe capul nostru... nu e zi lăsată dela Dumnezeu să nu scape câte o vită în pădure.. ce să facem... n'avem petec de islaz... unde să pască săraca vită... barem, dacă ar fi cineva s'o păzească... dar oameni merg la câmp... acasă rămân doar babele şi copii de tâţă... D-stră ne-aţi făgăduit că o să puneţi o vorbă bună pentru noi la minister.., să ne lase barem să paştem vitele la o margine a pădurii care'i chiar acolo în sat... Dv. aţi spus că dreptatea e cu noi şi că domnul Ministru nu poate să vă refuze aşa ceva...

— Ei bine, nu se poate, răspunse categoric Alexandru... Am fost la minister în nenumărate rânduri. E cu neputinţă... Legea e lege... Nu se pot distruge pădurile... Dar prea vreţi şi voi să căpătaţi totul dela Stat şi numai dela Stat.

— Păi, cui să cerem, boerule, interveni ţăranul cel bătrân.

— Cereţi proprietarului. Duceţi-vă şi spuneţi-i: «Vitele noastre n'au unde paşte, ne trebue islaz, să ne dai islaz». M'auziţi?... Şi dacă nu vrea să vă dea, să'l luaţi cu anasâna... m'aţi înţeles?

Cei doi ţărani se uitară iarăşi lung unul la altul, şi bătrânul rosti din nou.

— Bine, dar proprietarul e oare nevoit să ne dea nouă islaz? Aşa, şi cei care n'au făcut bucate pe câmp, poate să se ducă să ceară grâu şi porumb tot lui; dar ce e al omului rămâne al omului, boerule; avem şi noi pământ; de, şi nu ne ar place să vie aşa alţii să ni'l ia cu anasâna, cum spui dumneata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dacă nu vreţi să faceţi precum vă spui, paguba voastră... voi o să rămâneţi fără islaz.

— Bine, boerule, dar noi n'avem nevoe de pământ de arătură pentru a paşte vitele... ar fi şi păcat la Dumnezeu... să iei pâinea din gura omului... vita se mai poate nutri şi prin poeni, prin baltă, prin pădure, pe când omul nu.

— Treaba voastră, exclamă Alexandru care nu mai avea ce răspunde argumentelor înţelepte ale bătrânului ţăran. Eu nu mă mai amestec în islazul vostru.

Cei doi ţărani încremeniră din nou şi privirile lor se încruţişau de data aceasta dureroase, mâhnite.

— Atunci, spuse cel mai tânăr, cum rămâne cu banii... fiecare din noi a dat câte două mii de lei cu nădejdea că vom căpăta islaz şi, s'a adunat o sumă bunicică, cam vre'o trei sute de mii de lei... Ar fi păcat să rămânem şi fără bani şi fără islaz... prea ne-am face de ocară, boerule.

— Mi-aţi dat mie bani? răcni cu furie Alexandru... ce aţi pus la cale cu secretarul meu, vă priveşte, nu e treaba mea... şi acum puteţi pleca... nu mai am nici o clipă de pierdut cu voi.

Ţăranii îl priviră lung, cu acei ochi dureroşi ai câinelui credincios pe care'l baţi pe nedrept, şi se ploconiră din nou.

— Vă sărutăm mâinile.

— Buna ziua, bună ziua, răspunse în grabă Alexandru.

— Dumnezeu să vă dea sănătate, adaugă cel mai bătrân.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi cei doi ţărani dela Cărbuneşti plecară precum veniseră, sfioşi, nedumeriţi, umili.

* * *

La masă Liveanu istorisi păţania cu ţăranii şi doctorul Mantu le dădu dreptate:

— Dumneavoastră, exclamă acesta cu convingere, prin supraliciaţiile demagogice cu scopuri electorale aţi demoralizat ţărănimea. Aţi făcut-o să'şi piardă ori-ce sentiment de dreptate şi de morală. Dar să băgaţi bine de seamă, n'aţi căpătat încrederea ţăranului; acesta ţine înainte de toate la pământul său şi când vede prin ce mijloace samavolnice aţi luat proprietăţile, se teme cu drept cuvânt ca în viitor să nu i se întâmple şi lui asemenea nedreptate. Dumneavoastră aţi desfiinţat inviolabilitatea proprietăţii moştenită din cea mai îndepărtată antichitate; aţi înlocuit-o printr'o simplă garantare a Statului; mâine veţi suprima proprietatea cu totul, consacrând principiul că Statul e singurul proprietar care distribue pământ tutulor cetăţenilor în stare să'l muncească. In acest chip aţi pregătit întronarea comunismului. Şi mă întreb cu uimire cum aveţi astăzi îndrăzneala să combateţi bolşevismul; e o adevărată făţărnicie, o nerușinare.

Alexandru râdea cu poftă...

— O, o, făţărnicie... nerușinare... morală... dreptate... ce cuvinte mari care n'au ce căuta în politică. Dragul meu, politica n'are decât un singur rost pe lume; să găsească prin ori-ce mijloace

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcri1901-1932

soluţii imediate unor probleme grele pe cari judecata omenească nu e în stare să le desluşească în mod definitiv. Caracterul politicei, mai mult ca oricărei alte manifestaţiuni omeneşti, rezidă în provizorat. Ceea ce ai adoptat azi, poate fi dărâmat mâine, dacă nevoile vremei îţi impun o asemenea schimbare. Ce ne pasă nouă de principii, de morală, de dreptate; noi suntem aceia cari făurim aceste gogoriţe după bunul nostru plac, sau mai bine zis după interesele momentului. Inainte de războiu, marşul spre comunism era un ideal necesar politicei noastre; astăzi când interesele noastre nu mai cadrează cu ale bolşevismului, ce ne împiedică să dăm înapoi, sau mai bine zis să stăm pe loc, să ne menţinem la idealul micei proprietăţii.

— Bine, replică Mantu, dar aţi deschis uşile bolşevismului; mica proprietate, considerată ca o simplă funcţie socială, nu poate fi decât o măsură temporară, transitorie... forţat regimul comunismului va urma.

— Haida de, exclamă Liveanu, nu depinde de cât de noi să întronăm din nou principiul proprietăţii sacre şi inviolabile...

— Asta s'o crezi dumneata, conchise brusc dr. Mantu care simţea că era pe cale să se înflăcăreze.

Conversaţia se domoli de odată. Nici Ana, nici Elena nu acordase atenţiune acestei discuţiuni.

In mai multe rânduri, Ana căutase să atragă pe convorbitori într'alt domeniu, dar nu izbuti. Profită de acest răgaz pentru a anunţa că dânsa, peste o săptămână, va pleca într'o excursie cu automobilul prin Transilvania.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vii şi d-ta, doctore? Mai am ca tovarăşă de drum şi pe d-na Belciugaru, care ştiu că nu-ţi este indiferentă. Dealminteri concursul unui bărbat ne este absolut necesar.

— Voi veni cu bucurie, mai cu seamă dacă e vorba de a fi de vre-un folos, declară doctorul Mantu.

D-na Belciugaru, o văduvă bogată, cu ochii încondeiaţi şi buzele flămânde, avea reputaţia de a fi foarte aventuroasă; îi plăcea să cutreere lumea în căutarea sensaţiilor extraordinare.

Elena nu lua parte la conversaţie decât din când în când prin fraze scurte, aproape monosilabice. Părea cu totul absorbită de gândurile sale şi atât pe buze cât şi în ochii săi flutura un surâs discret, imperceptibil, care trăda o vădită mulţumire sufletească.

— Mai târziu voi merge şi pe la Constanţa, continuă să anunţe Ana. Nu ştiu dacă va trebui să iau automobilul.

— Sigur că-ţi va trebui automobilul, afirmă Alexandru; altfel cum vei merge zilnic la Mamaia?

Pentru a bea lichiorurile şi cafeaua, eşiră cu toţii pe terasă. Era linişte, răcoare; plutea în aer un parfum de tei îmbătător; sub cerul presărat de stele, atmosfera limpede îţi legăna întreaga fire cu adieri de visuri îndepărtate; era una din serile acelea în care infinitul te cheamă cu apeluri stăruitoare. Şi toţi rămaseră tăcuţi, în contemplarea nopţii, cu ochii ţintiţi spre cer, ca şi cum fie-care şi-ar fi căutat steaua în haosul fără de sfârşit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

PARTEA III

Când se cobori din wagon, aiurită de atâta drum, Elena Dan simţi că-i fuge pământul sub picioare şi ameţită, se rezemă cu putere de braţul lui Alexandru.

Prin mulţimea indiferentă a călătorilor, Alexandru şi Elena cari, aproape îmbrăţişaţi, urmau hamalul încărcat de colete, păreau doi amorezaţi. Bărbaţii în trecere priveau cu insistenţă spre Elena, atraşi de paloarea ei, care scotea şi mai în evidenţă frumuseţea ochilor mari şi galeşi, învineţiţi de osteneală.

Călătoria fusese o adevărată beţie.

La plecare, când se găsiră singuri în micul compartiment de două persoane a wagonului de dormit, în mod instinctiv, Elena şi Alexandru se îmbrăţişară. Dânsa se simţea prinsă într'un vârtej ameţitor; pornea spre necunoscut, ca în vis, întovărăşită de acela pentru care simţea o admirare neînfrânată şi nemărginită; dânsul, buimăcit de sensualitate şi de orgoliu, fericit că o fiinţă cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

totul nouă, curată la trup ca şi la suflet, îşi începea svârcolirea pătimaşă a vieţei în braţele sale.

— Parcă am fi într'o colivie! spuse râzând Elena care îşi îndrepta părul în oglindă.

— O colivie care nu seamănă într'un nimic a închisoare, adăogă Alexandru care mai sărută o dată pe Elena pe ceafă.

— O colivie de lux din care ştii că poţi să sbori când vrei, zise Elena.

— De lux şi de dragoste... complectă Alexandru! Acum pricep prea bine pentru ce toţi noii căsătoriţi ţin să'şi facă călătoria de nuntă în wagon-lits.

Elena râse cu poftă.

Trecuse de miezul nopţii. Amândoi se pregătiră de culcare.

— Eu mă culc sus, spuse Elena. Dar ca să mă desbrac, trebue să stingi lumina.

— Voi face tot ce doreşti, răspunse Alexandru şi învârti butonul de electricitate. Se făcu întuneric. Liveanu se întinse îmbrăcat pe patul de jos. Prin crăpăturile uşei se mai strecurau raze de lumină de pe culoar şi în aceasta semi-obscuritate simţea mai mult decât putea să zărească, cum Elena îşi lepăda rochia; îşi dădu bine seama când dânsa scoase ciorapii, apoi cămăşuţa; acum Elena era în întregime goală, parfumul trupului său se răspândea în cabină şi îi trebui o forţă supra-omenească pentru a nu se repezi asupra ei să-i acopere tot corpul cu sărutări nebune.

Într'o clipă, sveltă ca o căprioară, Elena se asvârli în pat, strigând:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Gata.

Alexandru se sculă, aprinse din nou lumina şi se desbrăcă la rândul lui pe îndelete. Când fu gata de culcare, Elena şi adormise.

* * *

La o gară mică, lângă graniţă, unde expresul se oprise pentru îndeplinirea formalităţilor de trecere, Elena zări nişte ţărănci care vindeau flori.

— Ce trandafiri frumoşi!

Alexandru se scoborî şi reveni cu braţele încărcate de roze, de garoafe, de margarete şi tot soiul de flori de câmp.

Elena sălta de bucurie.

— Ce păcat că o să se veştezească repede, zise dânsa căutând locurile mai nemerite pentru a împodobi cabina.

Dar conducătorul wagonului, deprins cu călătorii îndrăgostiţi, se şi prezintă cu două vase în care Elena fu fericită să-şi orânduiască florile, conbinându-le cu grijă după nuanţe...

Dimineaţa, se sculau târziu. Un băiat de la wagon-restaurant le aducea cafeaua cu lapte în cabină şi mâncau desbrăcaţi, fie-care în patul lui. Singura grijă a Elenei era, când trenul se oprea printr'o staţie, să afle unde sunt, şi atunci aplecându-se pe jumătate din pat, ridica storul de la fereastră şi se uita prin geam. Alexandru îi vedea capul micuţ, pierdut prin părul ciufulit; privea braţele sale lungi şi albe, şi câteodată, prin că-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

maşa desfăcută, apăreau sânii rumeni şi rotunji, ca nişte fructe paradisiace.

Alexandru trăia cu înfrigurare clipe intense de beţie sensuală.

Astfel se scurgeau dimineţele. Abia dacă erau gata amândoi pentru dejun. Atunci treceau în wagonul restaurant unde o masă mică de două persoane le era reţinută. Vedeau figuri noi, după regiunea în care călătoreau, şi nimic nu distra mai mult pe Elena decât să analiseze fizionomiile călătorilor care se schimbau mereu.

După-amiazele le petreceau în cabină; dânsa privea la fereastră sau citea romane; Alexandru fuma şi răsfoia numeroasele gazete străine care le cumpăra prin toate gările. Când le era lene să mai privească sau să citească, se culcau amândoi pe patul transformat în canapea şi se îmbrăţişau adese, dânsul sărutând-o, când pe ochi, când pe gât, întreaga simţire mistuită de un jar năprasnic, dânsa veselă şi sburdalnică, calină ca o pisicuţă răsfăţată.

Astfel călătoriră două zile şi trei nopţi.

* * *

Mica pensiune de familie «Eden» la care trăsese, era instalată într'o vilă modestă, cu două caturi, la marginea oraşului Interlaken, pe drumul care duce la vestitul munte Iungfrau, fala Oberlandului, acea minunată ţară a zăpezilor eterne, în plin canton al Bernei.

Li se dădu o cameră pentru două persoane la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

primul etaj şi portarul înscrise pe cei doi călători sub numele de «D-nul şi D-na Liveanu».

Camera era aşezată în plină miazăzi, cu vederea drept spre munţi. De la fereastră se desfăşura mai întâi un câmp de fâneaţă, de un verde vârtos, îngrădit cu prăjini lungi, în care păşteau liniştit vite voinice şi resemnate. La marginea câmpului se ridica un deal mărunt, Riegen, adevărată moviliţă pe lângă ceilalţi munţi uriaşi, în întregime acoperit de brazi printre care şerpuiau poteci umbrite. Tocmai dincolo de deal, deasupra unui văl albăstrui de aburi, care plutea în permanenţă, se înălţau munţii stâncoşi, întunecaţi şi falnici al căror coame pleşuve se pierdeau prin nori. Şi colo, în depărtare, printr'o deschizătură înaltă a munţilor, care în sus se îndepărtau pentru a descoperi cât mai mult zarea adâncă, apărea, măreaţă, masivă, în întregime albă, ca o împărătească mândră, imaculata Jungfrau.

Frumuseţea priveliştei cuprinse într'atât pe Elena încât rămase câtva timp la fereastră într'o contemplare tăcută. Ce mică se simţea în faţa naturei uriaşe.

Camera modestă, fără nici un lux deosebit, cuprindea două paturi de bronz cari străluceau cumplit, un şifoner cu oglindă, de lemn galben, o canapea de catifea stacojie, câteva scaune canelate, un mic birou, strictul necesar; dar totul dovedea o curăţenie meticuloasă. Parchetul lucea ca o apă limpede. Pe pereţii tapetaţi în tonuri cenuşii, nici o gravură, nici un tablou, o simplă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oglindă bisotată prinsă într'un cadru de lemn sculptat.

Pentru o aventură amoroasă cadrul se prezenta cam sobru: dar Alexandru nu voise să tragă la hotelurile de mare lux din centru, unde descind călătorii din lumea întreagă, cu dorința de a se distra în petreceri sgomotoase; acolo sunt prea mulți străini din toate unghiurile pământului; forțat s-ar fi întâlnit și cu Români. Aci, la «Eden» era un colț retras, tihnit, la adăpostul ori-cărui indiscrețiuni, se putea trăi în liniște, complect anonim, în cel mai deplin mister. Elenei nu-i displăcea această pensiune de familie aproape populară: era ceva nou pentru dânsa și de la început mărturisi că acest «Eden» are ceva romantic.

Covârșită de oboseală, Elena se întinse pe canapea, privind afară prin fereastra rămasă deschisă:

— Avem din odae, zise dânsa, o privelişte încântătoare... Uite cum Jungfrau strălucește în soare; zăpada pe piscuri are licăriri de aur; mai jos parcă se destramă o eșarpă roză, și la poale, privește, umbrele sunt violete.

Alexandru se întoarse și privi și dânsul îndelung feeria soarelui de dimineață asupra muntelui înzăpezit. Dar nu găsi nici un cuvânt pentru a-și exprima admirarea; natura, îl impresiona prea puțin: fenomenele vizuale nu le desluşea aproape de loc. Nu-i plăcea natura, fiindcă aceasta în afară de sensații nefolositoare, pe care nu era în stare să le dobândească prin el însuși, nu-i aducea nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un folos practic, imediat. Acelaş incomprehensibilitate o dovedea şi pentru literatură, şi mai cu seamă pentru poezie. Singurele versuri pe cari le putea citi, erau acelea din publicaţiile săptămânale, triviale şi mai ales obscene. Obscenitatea constituia divertismentul lui de predilecţie; era singura lui pornire mai... sentimentală; nimic nu-l înveselea, nu-l desfăta mai cumplit decât pornografia — acea pornografie scârnavă pe care oamenii de rând o desfăşoară prin cârciumi sau la petreceri de mahala. Alexandru era obscen nu prin pervertirea gândului, ci prin exasperarea simţurilor. Era un organism de bestie puternică, care aspira să trăiască prin toate celulele sale, şi cum însuşirile sufleteşti şi intelectuale nu fac în genere decât să deprime trupul, acestea nu încolţiseră nici în mintea, nici în inima lui Liveanu.

Faţă de Elena totuşi manifesta în ori-ce împrejurare o condescendenţă nestrămutată. Prin delicateţa ei fizică, prin rafinarea instinctivă a întregei sale fiinţe, prin mărturiile necontestate a unei făpturi de rasă, dânsa impunea lui Alexandru un vădit respect. Era acel sentiment de superioritate pe care îl inspiră firile deosebite, slabe de constituţie, dar ca simţire mult mai complex plămădite. Elena întrupa specimenul unei generaţii ajunsă la ultima etapă a evoluţiunei fizice, gata să pornească pe povârnişul degenerărei, pe când Liveanu atesta izbucnirea sălbatică a unei rase încă primitive.

Pe când Elena se repauza pe divan, Alexandru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marr1901-1932

se trânti pe pat, şi amândoi se odihniră astfel, fără să schimbe prea multe cuvinte, până la ora dejunului.

* * *

Intr'o aripă laterală, cu un singur etaj, dealungul grădinei care preceda intrarea vilei, se amenajase sala de mâncare, un «hall» lung cu ferestre mari; în mijloc o masă disproporţionată, veşnic încărcată cu farfurii, solniţe şi vase; pe delături se înşirau şi alte mese mici. Prin colţuri răsăreau plante exotice care mai înveseleau monotonia pereţilor goi.

Când sosiră la dejun, Alexandru şi Elena găsiră pe proprietara pensiunei, o blondă roşcovană şi corpolentă, instalată chiar la mijlocul mesei celei mari: lângă dânsa fata ei, o codană de vreo treisprezece ani cu părul ca spicul grâului şi obrajii rumeni ca mărul. Ceva mai departe, se aşezase o întreagă familie suedeză, compusă din cei doi părinţi, corecţi, simandicoşi şi două fetiţe, toţi albi ca smântâna, cu ochii spălăciţi şi privirea ştearsă. In faţă, tăcu e şi ţepoase, fără sex şi fără vârstă, cu părul lins, pometele înflăcărate, gâtul prins în gulere tari bărbăteşti, două domnişoare americane sau engleze, nu se ştia prea bine. Un profesor german, la un colţ al mesei, îşi purta cu fală ochelarii negri de celuloid deasupra unei barbe roşcate eflorescente. Mai era o cucoană bătrână slabă, sfrijită, care clipea mereu din ochi şi privea printr'un «face à main», o damă din vechea societate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdr/1901-1932

probabil, de pe vreme când mai existau titluri şi privilegii, căci patroana în dorinţa de a o măguli, îl spunea «doamna baroană».

La o masă mică, într'un colţ, prânzeau trei tineri, cu plete şi cu barbă, glumeţi şi turbulenţi, nişte artişti francezi veniţi să picteze maiestatea munţilor. Aceştia nu prea se sinchiseau de etichetă. Când râsetele lor isbucneau prea sgomotoase în «hallul» răsunător, patroana îi privea cu un surâs ironic. Dânşii căutau s'o prindă în glumele lor, dar patroana se încrunta deodată şi le întorcea spatele cu demnitate.

Alexandru şi Elena luară loc la masa cea mare. Se începuse dejunul când mai sosi încă o doamnă bătrână, modestă şi surâzătoare, în haine simple negre, cu părul cărunt, ondulat într'o coafură ireproşabil ticluită. O urma un tânăr de vreo douăzeci de ani, blond şi roz, cu chip de fetişcană. Când bătrâna zări pe Alexandru şi Elena, şopti încet pe franţuzeşte la urechea tânărului;

— Lume nouă pe ziua de azi.

Tânărul se uită lung la Elena, se opri şi rămase ca împietrit. Stătea în picioare lângă masă şi privea fără jenă.

— Dragă Robert, grăi bătrâna, n'ai de gând să stai.

— Ba da, mamă, răspunse tânărul readus subit la realitate.

Elena simţi prea bine impresia vie pe care o făcuse asupra tânărului Robert şi la rândul ei privi spre dânsul cu oarecare cochetărie. De la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdr/1901-1932

prima înfățișare îl găsi drăguț, cu toată aparența lui stângace și extrem de naivă.

Făcură repede cunoștință. Chiar după acest prim dejun, se așezară în grădină, la același masă, pentru a lua cafeaua. Liveanu află că bătrâna era văduva unui podgorean de frunte din Perigord și că nu se instalase în ultimul timp la Paris de cât de dragul lui Robert, unicul ei copil, care era student în anul întâi la școala de mine.

Robert se interesă de naționalitatea Elenei:

— Sunteți româncă, da ?... Ce plăcere îmi face. Iată o țară care mă atrage mult. Când voi eși inginer, peste doi ani, voi veni să lucrez în România... aveți mult petrol în țara d-stră.

Și din minut în minut se lega prietenia...

...Mai spre seară Alexandru și Elena eșiră să se plimbe prin oraș. Se opriră la toate baracele încărcate cu inevitabilele amintiri, și în special cu sculpturi în lemn de tot felul, ceasornice, lingure, solnițe, călimari, «prespapieuri» și mai cu seamă urși de toate mărimile; unii făceau sluj, alții în patru picioare priveau blajin prin ochii lor de sticlă colorată; alții dansau, cu un băț pe umeri deacurmezișul, în tocmai ca urșii noștri țigănești. Foarte mulți, adevărate miniaturi păreau niște brelocuri; Elena cumpără din aceștia, exprimându-și dorința ca mai târziu să târguiască și unul din acei mari pentru sufragerie.

Tot cutreerând, din baracă în baracă, din magazin în magazin, ajunseră în centrul orașului, unde se ridicau trufașele «mari hoteluri». Chiar în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

față se deschidea grădina publică, cu vederea spre lungfrau ; pe toate terasele «Palasurilor» răsunau orchestre ce se întreceau în «jazz-banduri» barbare şi mulţimea forfotea pe la mese, parcă ameţită de atâta sălbatică armonie. Dar deodată se auzi mai multe voci bărbăteşti, calde, impresionante, acompaniate de guitare şi mandoline — nişte cântăreţi napolitani care cântau cu foc vechiul repertoriu italienesc. Alexandru şi Elena se opriră pe o bancă să-i asculte. Incet, din fundul văilor se ridica noaptea ; în depărtare lungfrau abia se mai zărea ca o massă cenuşie, învăluită spre vârfuri de raze trandafirii. Lumini se aprinseră pe terase, şi amândoi ţinându-se de braţ, se îndreptară încet spre pensiunea retrasă, la marginea oraşului.

* * *

Când se deşteptă, Alexandru, privind spre fereastră, fu orbit de strălucirea soarelui. Cerul era senin, fără o pată, curat ca o apă de izvor; o lumină roză plutea peste văi, contrastând puternic cu umbra întunecată, de un albastru închis, a munţilor mai apropiaţi. Scăldată de soarele dimineţei, în fund, pe deasupra piscurilor cele mai înalte, lungfrau sclipea prin mii de focuri argintii.

Elena dormea încă, şi părul ei despletit, împrăştiat pe pernă, îi făcea ca o cunună în mijlocul căreia reieşa şi mai isbitoare paloarea feţei sale curate. Dormea liniştit cu buzele între-des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chise, ochii încercuiţi de o umbră violetă. Alexandru o privi îndelung, şi încet o sărută.

Elena se deşteptă şi surâse molatic, încă amorţită de somn. Dânsul se apropie cât mai mult, privind-o cu nesaţ. Îi mângâia părul şi obrajii; parfumul cald al trupului, feciorelnic îl îmbăta; dânsa se întinse alene ca un tânăr animal ce se dezmiardă. Lui Alexandru îi clocotea tot sângele în vine; îşi svârli cearceaful şi buimăcit de poftă, se strecură în patul ei; într'o îmbrăţişare puternică cuprinse cu braţele trupul fraged de fecioară. Elena simţi pe trupul ei gol corpul înfierbântat a lui Alexandru; vru să se sbată, să se desfacă de încătuşarea sălbatică a braţelor care-i sdrobeau mijlocul, dar acestea se încleştase ca nişte chingi de fer în jurul trupului şi Liveanu cu privirea pierdută, gura arsă, o săruta cu frenesie când pe buze, când pe ochi, când pe sâni.

— Lasă-mă, lasă-mă, se ruga Elena.

Printr'o sforţare violentă, îi desfăcu genunchii şi se înăpusti asupra trupului slab care în zadar se încerca să mai resiste.

Sdrobită de luptă, Elena rămase căzută pe spate, inertă... Ochii i se împăinjeniră; suflarea îi deveni din ce în ce mai grea; nu mai avea nici forţa să mai strige; suspină îndelung, amorţi cu totul...

...Când îşi reveni în simţiri, fu cuprinsă de o groază nebună. Îşi simţea tot trupul îndurerat şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

sufletul îi era greu, parcă i s'ar fi pus o povară pe piept. Instinctiv, cu mâna tremurândă, își pipăi sânii, pântecele, coapsele și avu impresia bine desluşită că întreaga ei făptură fusese mânjită, pângărită.

Ar fi vrut să fugă; dar corpul îi era greu ca plumbul; și deodată își reaminti tot trecutul ei de fată răsfățată; în ochii săi se preciză figura mamei sale și înebunită de spaimă, isbucni într'un plâns spasmodic. Acuma, abia acuma își dădea seama de ce este viața într'adevăr; parcă i se luase un văl de peste ochi, de peste minte; acuma vedea limpede, cât se poate de limpede; dintr'o dată pricepea întregul rost al lumei și se cutremura de fapta odioasă la care fusese supusă, tocmai de acela pentru care, în sufetul ei orb, neştiutor, nutrise atâta admirație, atâta încredere, atâta dragoste neprihănită.

Și plângea cu hohote, înfundându-și capul în pernă.

Un singur gând îi sfredelea acuma mintea. Ce va deveni în viață? Și gândul acesta o urmărea ca o tragică amenințare; avea impresia că totul se sfârșise pentru dânsa; era ca și cum ar fi căzut pe neașteptate într'o prăpastie din care nu mai poți scăpa. Și îi venea să strige, să strige cu desnădejde, doar cineva să o audă și să alerge în ajutor. Cuvântul de „mamă" îi flutura pe buze, dar nu putea să-l spună, căci i se încleștа gura; la singura lui rostire, întreaga'i ființă i se cutremura de groază. Și tot în plâns mai găsea o alinare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Alexandru îngrijorat de o criză atât de puternică şi mai ales pentru dânsul atât de neprevăzută, căuta s'o consoleze. O mângâie pe păr şi vru s'o mai sărute, dar Elena îl respinse cu oroare.

— Nu eşti de loc cuminte, grăi Alexandru căutând să-şi facă vocea cât mai blândă.

Dar Elena plângea, plângea mereu.

— Vino-ţi niţel în fire, insistă Alexandru; potoleşte-te; de ce te sbuciumi astfel? N'o să plângi aşa mereu.

Elena nu-şi întrerupea plânsul!

— Spune-mi, ce vrei să fac? întrebă Alexandru. Sunt gata să-ţi îndeplinesc ori-ce dorinţă; dar te rog, te rog din suflet, nu mai plânge.

Atunci Elena se ridică pe pernă şi înghiţându-şi lacrimile, porunci cu tărie:

— Vreau chiar de azi să am odaia mea, în care să fiu singură, absolut singură, să nu mai văd pe nimeni.

* * *

Toată ziua Elena nu se scoborî din odaie.

Noua cameră ce i se dăduse, era îngustă ca o chilie. Dealtfel ca mobilier nici o deosebire; acelaş pat de bronz, acelaş dulap galben cu oglindă, aceleaşi scaune canelate. Până şi vederea dela fereastră era aceiaşi — tot imaculata, nepăsătoarea, splendida Jungfrau.

La masă, când patroana se îngriji de lipsa Elenei, Alexandru, care la sosire lăsase pe portar să-i înscrie pe registrele pensiunei sub numele de «D-l Liveanu cu D-na», vorbi de boala «fetei» sale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Prin urmare, constată patroana cu multă seninătate, nu sunteţi cu soţia d-stră... e fata d-stră... Aşa îmi închipuiam şi eu... prea ar fi fost o deosebire mare de vârstă.

Naiva constatare, deşi avu darul să indispue profund pe Alexandru, care se simţea jicnit în amorul său propriu, înveseli totuşi pe ceilalţi pensionari şi în special pe cei trei artişti francezi.

— De ce râdeţi aşa, întrebă patroana foarte ofensată, eu ştiu că în Orient bărbaţii de cinci-zeci de ani se căsătoresc cu fete de cinci spre-zece ani.

— Aşa în Orient există şi poligamia cu faimoasele haremuri, exclamă unul dintre artişti.

Dar patroana, mai îmbujorată ca nici odată, îi fulgeră cu o privire dispreţuitoare.

Tânărul Robert, într'adevăr nemulţumit de lipsa Elenei, se informă cu multă insistenţă pe lângă Alexandru de starea sănătăţii ei.

— O, nimic grav, declară Alexandru; o simplă reacţiune nervoasă, datorită probabil oboselei prea mari... am călătorit fără să ne oprim nicăeri... drumul e cam lung până aci... O zi, două de repaos şi fiica mea va fi din nou pe picioare.

Alexandru putea să constate, la acest prim dejun luat fără Elena, că prezenţa lor în pensiune nu trecea neobservată; dimpotrivă stârnise un interes deosebit. Să aibă oare darul, oamenii cei mai simpli, să dibulască în mod instinctiv, când o patimă mistuitoare frământă două fiinţi? Sau Alexandru şi Elena erau din acel individ cari

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nicăeri nu pot trece fără a atrage atenţiunea vulgului? Cu siguranţă era şi una şi alta.

După dejun, Alexandru se urcă în odaia Elenei. Aceasta stătea întinsă pe canapea, lângă fereastra larg deschisă. La toate întrebările lui Alexandru, dânsa răspundea alene, cu vocea aproape stinsă, cu privirea dusă departe; părea într'adevăr absentă. Şi Alexandru, fără a mai căuta dacă această stare era rezultatul firesc a unor porniri naturale sau manifestarea unei atitudini hotărâtă luată faţă de el, plecă nu prea îngrijorat, convins că totul se va îndrepta cu timpul.

Pe pragul uşei, el întrebă:

— Mâine, te vei coborî la masă?

— Cred că da, răspunse dânsa, cu acelaş voce stinsă şi indiferentă.

* * *

Elena simţi, a doua zi, nevoia să respire mai în libertate; odaia ei îngustă o înăbuşea. Porni cu capul gol, să se culce pe iarba fâneţei din faţa casei. Era de dimineaţă. Luă cu dânsa două cărţi, la întâmplare: «*L'Annonce faite à Marie*» de Claudel şi „*Un document sur l'impuissance d'aimer*" de Jean de Tinan. Nu prea înţelegea întotdeauna textul bizar, misterios a acestor autori din cale afară de subtili, de frământaţi; mai cu seamă primul însemna pentru spiritul ei o adevărată tortură. Totuşi îi plăcea aceste lecturi dificile, fiindcă o punea pe gânduri; după o pagină de citire, nu mai urmărea decât propriul ei vis, şi nu era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

pentru dânsa senzaţie mai delicioasă, mai îmbătătoare decât aceia a visurilor sale isvorite din gândurile altora.

Elena o spunea adesea:

— Cărţilor uşoare, care se citesc repede, eu prefer pe acelea încâlcite şi greoaie, pretenţioase şi obscure, fiindcă îmi stârnesc în minte gânduri numeroase şi visuri minunate. Romanul banal trece ca o apă; celalte sunt torente sgomotoase, întunecate care depun nomol sau cară bolovani.

Când se scoborî în grădină, primul om pe care-l întâlni, fu Robert. Acesta veni spre dânsa în grabă, întrebând-o cu mult interes despre boala care o zi întreagă o reţinuse în odaie.

— Sunteţi încă foarte palidă, constată Robert. N'ar trebui să vă obosiţi prea mult.

— O nici de cum, domnule Robert, răspunse Elena cu un surâs dureros; mă duc numai peste drum să citesc la umbră.

Ar fi vrut să adaoge: «Nu vii şi D-ta» Dar nu îndrăzni. La ce bun să răscolească sufletul curat, naiv al acestui băeţan, când dânsa îşi ştia acum păcatul! De ce să pornească pe calea dragostei adevărate, dacă îi era sufletul sdrobit şi trupul pângărit? Şi de ce să mintă pe acest om, dacă cumva cu vremea i'ar deveni drag?

Elena lasă pe Robert să plece. Şi totuşi cum ar fi dorit să-l reţie. Ar fi vrut să-l ia de mână prieteneşte şi privindu-l în adâncul ochilor, să-l spue: «Dacă privirea mea te alină, dacă buzele mele te ispitesc, dacă trupul meu te atrage, ia-mă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sunt pe veci a ta. Du-mă departe, salvează-mă... Până mai deunăzi am fost o fecioară, neprihănită şi la trup şi la suflet, şi dacă necuratul s'a prins de mine şi m'a necinstit, nu sunt eu de vină. Am în suflet o comoară de dragoste nesecată: voi fi tovarăşă credincioasă, amantă pătimaşă, soţie resemnată; voi fi tot ce vrei şi numai pentru tine!...»

Dar cu siguranţă naivul Robert ar fi îndepărtat-o înspăimântat: cea ce-l atrăgea spre dânsa era poate tocmai fecioria. Şi ar fi avut dreptate: de ce şi-ar fi început viaţa cu o fiinţă pângărită de altul?

Elena simţi că se învârteşte grădina în jurul ei. Se opri o clipă, rezemându'se de un scaun. Şi gândurile dureroase o năpădiră din nou, şi cu mai multă furie.

A, de ce n'au descins oare la unul din „Palasurile" somptuoase din centrul Interlakenului? Acolo veşnic se petrece, se cântă şi să bea. Acolo sunt oameni bogaţi, porniţi pe aventuri; cu siguranţă s'ar fi găsit unul care s'o ia cu dânsul; ar fi dus-o cine ştie în ce oraş îndepărtat, unde nimeni n'ar fi cunoscut'o. Acolo şi-ar fi ameţit repede durerea în lux şi veselie; ar fi dus o viaţă de curtezană bogată; căci ce-i mai rămânea ei acuma, decât viaţa neregulată a femeei întreţinute... Şi Elena, la acest gând, se cutremură din cap până'n picioare. Cum s'ar mai putea deacum înainte realiza pentru dânsa visul unui cămin tihnit şi drag, dacă acesta va fi aşezat pe o minciună. Cum să mintă pe omul pe care-l va iubi; şi acesta, înşelat, când ar afla adevărul, ar mai avea oare tăria s'o iubească?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistamuseum.ro/mdm1901-1932

Astfel chinuită de gânduri, ajunse Elena la fâneaţa de peste drum, unde vitele nepăsătoare păşteau cu poftă.

Se întinse pe iarbă şi stătu câtva timp să privească în jurul ei. Nu mai zărea decât pajiştea verde, care, ca o mare, o înconjura din toate părţile. In depărtare munţii, învăluiţi de o brumă albastră, se luminau pe măsură ce se ridica soarele şi cu încetul păreau că se apropie. In fundul văilor, colo, domnea sclipitoare, veşnic alba lungfrau. Cerul, deşi senin, scăldat de soarele dimineţei, părea aproape alb şi dânsul.

Elena găsi un farmec nespus să asculte, tolănită pe iarbă, cu faţa spre cer, sunetele rustice ale talangelor răspândite prin fâneaţă, sunete de tonuri atât de diferite încât păreau nişte replice meşteşugite, sunete cari aveau mai cu seamă frumuseţea de a se armoniza perfect cu peisajul şi cu cerul. Curând fâneaţa se linişti cu totul; vitele sătule se duseră să rumege în tihnă la umbra copacilor apropiaţi.

Un moment, Elena uită de viaţă, şi trăi ca şi animalele de lângă dânsa, în neştire şi nepăsare. Soarele ajunsese sus pe cer; deodată strident şi grosolan, clopotul de la pensiune răsună, chemând pe oaspeţi la dejun.

* * *

Când sosi Elena în sala de mâncare, privirile tuturor se îndreptară spre dânsa; patroana îi surâse galeş; mama lui Robert o salută cu o vădită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morri1901-1932

înveselire. Se așează fără să rostească vre-un cuvânt. În timpul dejunului Alexandru se căsni să pară cât mai afectuos; o întreabă dacă se simte mai bine, dacă a făcut o plimbare frumoasă, dacă nu-i lipsește pofta de mâncare, dacă sunt interesante cărțile pe care le citește. O anunță că a hotărât să facă mai în fiecare zi câte o excursiune prin împrejurimi, fie cu automobilul, fie cu funicularul, fie cu vaporul pe cele două lacuri.

Elena îi răspundea cu fraze scurte, în câteva cuvinte. Deși se căznea și dânsa se ascundă pe cât putea sbuciumul ei sufletesc, totuși nu putea să înlăture acea răceală care instinctiv o îndepărta de acum înainte de Alexandru.

Câtă schimbare dintr'o zi într'alta. Câtă dragoste caldă, expansivă la sosire, pentru ca acnm să se simtă amândoi ca niște străini unul lângă altul. Ce straşnică fantezie a soartei a putut astfel să prefacă două suflete omenești. Să fi fost oare destul ca aceste două ființi să fi vrut să se contopească trupește, împotriva legilor sociale, pentru ca ori-ce umbră de dragoste să dispară? Nu; dragoste adevărată nu fusese în sufletul nici unuia!

Elena avusese pentru Alexandru o pornire exaltată, dar cu totul cerebrală, care nu-i atinsese simțurile decât în mod cu totul superficial. Dânsul profitase însă de această rătăcire a unei imaginații exuberante, pentru a-și satisface, în chipul cel mai trecător, o poftă grosolană.

Elena își dădea acuma bine seama; exaltarea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori1901-1932

sa sufletească fusese potolită în modul cel mai brutal şi cel mai dureros; revelarea sexuală, deşteptându-i simţurile, avu darul ca prin minune să-i limpezească mintea'i înfiăcărată, şi această desluşire a vieţei căpăta un caracter într'adevăr tragic, prin faptul mai cu seamă că venise pe neaşteptate din partea omului care era soţul mamei sale.

Acum vălul căzuse, şi cât de schimbat îi apărea Alexandru — acel om extraordinar, superior, pentru care nutrise odinioară o admiraţie atât de oarbă, atât de pătimaşă. Cum a fost cu putinţă să fie în aşa hal de uluită, într'atât lipsită de perspicacitate şi discernământ. Acuma Liveanu nu mai era pentru dânsa decât un om comun, cu spate lat şi ceafă de taur. Privindu-l cum mânca, se înfiora de ferocitatea maxilarelor puternice, cari ieşau în evidenţă, proeminente ca la ori-ce fiinţă primitivă. In ochii lui nici o licărire de spirit mai viu, precum nici un reflect de bunătate sufletească. Mâinile sale scurte, musculoase se sbăteau pe faţa de masă în gesturi nedibace. Până şi vocea lui îi părea aspră, guturală.

Dar, prefacere şi mai neînchipuită, chiar inteligenţa lui Alexandru, care după cât se părea, fusese cauza cea mai hotărâtoare a acelei patimi de admirare neînfrânată, o isbea acuma prin banalitatea şi vulgaritatea ei. Nu mai găsea la dânsul decât meschine gânduri triviale, isvorâte din preocupările cele mai comune, toate învăluite cu vorbe umflate şi răsunătoare, tot atât de goale ca şi fra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zele stereotipate cu care își exprima ideile culese fără mare trudă pretutindeni. O simplă impresie de forță bestială, atât mai rămânea din toată aureola de odinioară. Într'o clipă se doborâse la pământ mărețul piedestal în vârful căruia exaltația imaginativă a Elenei îl înălțase pe Alexandru Liveanu, triumfătorul majorității parlamentare.

Și dânsa pricepu de odată cât de hotărâtoare e noaptea nunții asupra fericirei unei căsnicii. Nu e destul ca două minți să se atingă, ca două suflete să se atragă, trebue să existe și perfecta adaptare trupească, afinitatea simțurilor care prin împreunarea desăvârșită cimentează într'adevăr unirea complectă, indisolubilă. Atunci doi soți pot ști dacă vor fi fericiți sau nu; de la această primă inițiare sexuală depinde mai cu seamă soarta femei; atunci se plămădește viitorul. De noaptea nunții depinde dacă o femeie va fi adulteră sau resemnată sau pe deplin satisfăcută de viață.

* * *

In dimineața acea Elena nu se mai duse să se culce în fâneață, ci rămase să citească pe o bancă, nu departe de pensiune.

Câtva timp se distră privind la trecători; țărani în cămașă, cu pasul greoi, fumând din pipe enorme și purtând câte o furcă sau o coasă; femei blonde și roșcovane cu părul lins, corpolente în rochile lor încrețite, prinse în corsetele de catifea neagră cu bretele; excursioniști încărcați ca niște hamali, cu pene la pălăriile lor jugulate, ducând sacuri la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901-1932

spinare şi proptindu-se în «alpenstockuri» ; vizitatori eleganţi, în haine de oraş, care se mulţumeau să admire totul de departe; copii cu picioarele goale şi feţile mânjite, cămaşa eşită la spate; fetişcane mai simţite, cu părul împletit, care treceau mândre de şorţul lor înflorit cu broderii multicolore... Şi din când în când câte o vacă pestriţă, imensă, impunătoare, neclintită în mersul ei, care la încrucişeri de drumuri, se oprea şi mugea îndelung spre staulul îndepărtat.

Obosită de a privi, Elena începu să citească. De data aceasta autorul era un om năsdrăvan; un filosof care vroia să nege ori-ce binefacere a civilizaţiei şi să readucă omenirea la natură — un discipol întârziat a lui Jean-Jacques Rousseau, dacă n-o fi fost poate un adept al ideilor comuniste.

Dânsa citi:

«In toate manifestaţiile sale, omul are tendinţa «de a diviniza; simte nevoia de a-şi da un stăpân «în faţa căruia să se încovoae, să-şi făureze un «idol care în afară de altă credinţă de ordin mai «înalt, mai spiritual, să-i servească cel puţin ca «scop material imediat în viaţă. Astfel se petrece «în lumea politică, precum şi în dragoste, în artă «sau în literatură.

«S'ar părea că omul n'a fost plămădit ca să trăiască liber; toată sforţarea lui tinde să-şi încătuşeze «viaţa, să-şi făureze singur lanţuri din care nu «mai poate scăpa. In dragoste, femeia îşi închipue «că bărbatul iubit e o fiinţă supraomenească, un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

«fel de zeu înzestrat cu toate însușirile fizice și «morale; și tot la fel bărbatului îi place să divi- «nizeze pe femeie. De aci provine eterna desamă- «gire, fatala îndurerare, cruda prăbușire.

«Tineri și tinere, ascultați sfatul meu: nu divi- «nizați pe nimeni, din ființele omenești. Omul este «antipodul divinității: noi atribuim divinității toate «facultățiie, toate însușirile care lipsesc omului. «Pentru ce să ne înșelăm astfel cu minciuni co- «pilărești? Strămoșii noștri din antichitate, precum «și rasele contimporane mai înapoiate, rămase «mai aproape de natură, au fost și sunt cu mult «mai cuminți. Asirienii adorau leul ca și Niponii, «Egyptenii aveau cultul lor închinat faimosului bou «Apis; acuma triburi, zise sălbatice, se prosternă «încă în fața câinilor sau a rândunelelor; au «dreptate. Dacă simți neapărată nevoe să idolatrezi, «alege câinele sau pisica, cămila sau elefantul, «struțul sau crocodilul, sau dacă vrei maimuța — «acest strămoș a lui Adam; dar în nici un caz, «să nu divinisezi vre'un bărbat sau o femeie!»

Argumentația filosofului făcu pe Elena să surâdă, dar dânsa se opri asupra frazei următoare:

— Dragostea, așa cum o concep civilizații de azi, nu-i decât o boală a imaginației, hipertrofia unor celule ale ancefalului cari acționează asupra simțurilor sexuale. Impreunarea care este un fe- nomen comun, ca-ori care altul, menit să asigure perpetuarea speței, a fost prefăcută în scopul esențial al vieței omenești: aceasta este nu numai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1937

o deviare nenorocită, dar şi o adevărată degradare a omenirei.

Elena rămase nedumerită. Cum? Dragostea să nu existe decât în mintea oamenilor bolnavi?

Şi citi mai departe:

— Dovada cea mai elocventă ne o dă însuşi animalele cari în neputinţa lor de a se civiliza, au rămas credincioase legilor naturei: ele nu se împreunează decât rar, la anumite anotimpuri ale anului, fără să se mai preocupe de a alege specimenul cu care trebue să se împerecheze. Alegerea, care este punctul de plecare al dragostei, înseamnă şi începutul pervertirii sexuale...

Şi pentru a susţine mai cu tărie teoria sa, autorul punea următoare întrebare: «Aş vrea să ştiu dacă un om normal, nevoit să trăiască toată viaţa printre fiinţe pocite, desmoştenite ori sălbatice, ar renunţa să mai făptuiască actul împreunărei sexuale».

Elena simţi că nu mai poate urmări pe autor şi se opri de a mai citi. Privirea ei se întoarse din nou spre trecători. Automobile încărcate cu turişti fugeau în goana mare; în mai toate văzu perechi care se ţineau de mână. Un ţăran tânăr glumea peste drum cu o fetişcană.

Un făşăit discret se auzi nu departe de bancă şi Elena se întoarse: zări doi tineri înamoraţi care se apropiau, strâns legaţi unul de altul. Dânsul cuprinsese cu braţul talia iubitei, care mergea alene, rezemată cu totul de pieptul vânjosului ei amant. Nimeni nu le turbura extazul; feţele lor erau surâzătoare şi senine; mergeau atât de strâns îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

brăţişaţi încât trupurile lor unite nu făceau decât o singură umbră pe pământ.

Şi Elena îi privi cu nesaţ. Iată fericirea, iată bucuria dragostei, gândi dânsa. Furioasă, luă cartea filosofului mincinos şi o svârli sub bancă şi urmărind cu privirea pe cei doi îndrăgostiţi, cari se îndepărtau din ce în ce mai strânşi, mai contopiţi, Elena murmură între dinţi, fără să-şi dea seama:

— O singură umbră pe pământ!

* * *

Alexandru şi Elena ajunseseră să petreacă zilele în modul cel mai uniform. Urmau inconştient un fel de program monoton, înjghebat în afară de voinţa lor, prin simpla forţă a lucrurilor. Elena căuta cât mai mult să stea departe de Alexandru; nu se apropia de dânsul decât de ochii lumei, la ora mesei sau când făceau împreună vre o excursie cu automobilul în împrejurimi sau vre o scurtă preumblare pe jos prin oraş. Conversaţiile lor se mărgineau la frazele strict necesare pentru ca doi indivizi hotărâţi să urmeze o cale comună, să nu apuce la un moment dat în direcţii opuse. Vorbele lor cădeau ca nişte picături de ghiaţă, ceremonioase şi reci.

Dimineaţa, Elena se plimba pe şosea sau în oraş, sau citea, tolănită pe pajiştea din faţa casei, pe când Alexandru, în grădina pensiunei sau în camera sa, după răsfoirea ziarelor, îşi scria corespondenţa. După amiază dânsa mai întârzia prin grădină cu ceilalţi pensionari, apoi se retrăgea în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr:1901-1932

odaie, să mai citească sau să se mai gândească acasă şi... să plângă.

Nici odată nu plecau în excursie mai de vreme de patru sau cinci. Pentru a distra pe Elena, Alexandru luase obiceiul să invite la excursiuni şi pe tânărul Robert cu mama sa. Dânsul se aşeza în faţă, lângă «şofeur», pe când Elena cu cei doi invitaţi luau loc în fundul automobilului, astfel că în tot parcursul, abia dacă schimbau amândoi câteva cuvinte de simplă convenienţă.

Robert se arăta de o limbuţie copilărească. Nu ştia ce să mai spună pentru a înveseli pe Elena care adesea rămânea tăcută, cuprinsă de gânduri. O răsbea cu geologia. Elenei, care nu prea învăţase ştiinţele la şcoală, îi pria de minune.

— Ce împunători sunt munţii, spunea dânsa, iată o minune a naturei pe care cu greu ne-o putem explica.

— Nici de cum, răspunse Robert cu siguranţă. munţii sunt adevărate sbârcituri ale scoarţei pământeşti. Când massa fluidă a globului s'a solidificat, s'a petrecut fenomenul bine cunoscut a restrângerei volumelor. Pământul s'a strâns şi dânsul, şi forţat tot ce nu mai încăpea la suprafaţă, s'a ridicat în sus.

Elena se uită îndelung la Robert, nedându-şi seama dacă vorbeşte serios sau glumeşte.

— Dealminteri, continua acesta cu o naivă pedanterie, ivirea munţilor, în istoria formării pământului, astfel cum se află astăzi, nu datează de cât de curând, adică din epoca terţiară. Munţii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sunt aproape contimporani cu calul şi cu maimuţa şi poate chiar cu omul. Nimic mai uşor decât a stabili vârsta unui munte, prin studierea straturilor sedimentare care-l constituesc. Masivul central al Franţei de pildă este mult mai vechi decât Pirineii cari însuşi au precedat ivirea Alpilor.

Elena îl ascultă fără să spue un cuvânt. Pentru a-l măguli, declară «că ştiinţa este ceva minunat, fiindcă explică ori-ce fenomen, cât de straniu, al naturei».

Robert nu neglija nici odată să-şi întrerupă documentatele'i expuneri geologice pentru a se interesa de sănătatea Elenei.

— Nu vă este cam răcoare?... Aţi putea să îmbrăcaţi „waterproofu!", căci a început să sufle un curent rece... Astăzi sunteţi iarăşi atât de palidă...

Şi Elena nu răspundea mai întotdeauna la aceste preocupări decât printr'un surâs molatec, desnădăjduit.

Astfel vizitară rând pe rând cascadele de la Lauterbrunnen, în care păreau că urlă toţi demonii infernului; sanatoriul dela Mürren, cocoţat pe un platou, în coasta muntelui stâncos, la care nu poţi ajunge decât cu funicularul; apoi grota de ghiaţă denumită «albastră» din cauza efectelor de lumină, la o depărtare de vre-o jumătate de ceas pe jos de Grindelwald, chiar la poalele măreţei lungfrau. Aci Robert nu lipsi de a face o straşnică teorie asupra gheţarilor, „care de secole se scobor la vale, fără să ajungă nici odată".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Elena nu găsea nici un farmec acestor excursiuni îndepărtate, chiar în inima munţilor.

— Munţii îmi plac mai mult, mărturisea dânsa, când îi văd de departe; au mai multă poezie. Când te apropii de dânşii şi vrei să le pătrunzi misterul, te copleşesc subt maiestatea lor masivă.... Câteodată, cred că m'am prefăcut în Atlas şi că duc eu munţii ăştia în spinare.

— Sunteţi extrem de nervoasă, constata Robert cu îngrijorare....

Soseau la pensiune pe înserate, mâncau cu poftă şi apoi după o scurtă şedere în grădină sau în birou, fie-care se urca în camera sa, copleşit de oboseală, cu gândul să reînceapă a doua zi aceleaşi plimbări, aceleaşi conversaţii, aceleaşi sieste.

Monotonia acestei vieţi ar fi exasperat pe Elena, dacă nu s'ar fi aflat în acea perioadă de scufundare sufletească în care desnădejdea trebue forţat cu vremea să facă loc resemnărei. Pe cât putea, căuta să evite ori-ce explicaţie cu Alexandru şi acesta, stânjenit dacă nu ruşinat de purtarea sa nu dorea de fel să precipite evenimentele. Ca orice individ căruia îi displace să asume răspunderea faptelor sale, lasă timpul să lucreze pentru dânsul.

Totuşi îşi dădea bine seamă că într'o zi va trebui să înfrunte o explicaţie, pentru a lămuri starea de lucruri; dar cu tot dinadinsul dorea ca aceasta să se isce cât mai târziu.

* * *

Mare zarvă în biroul pensiunei. S'aud râsetele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

sgomotoase ale celor trei artişti francezi şi vocea ascuţită, stridentă a patroanei.

— La urma urmei, striga aceasta, aş vrea să ştiu şi eu la ce serveşte pictura. Ce folos trage omenirea din acele pânze mâsgălite; adică nu s'ar putea concepe un interior fără tablou sau o biserică fără frescă. La ce bun această înşelătorie a ochiului? Priviţi niţel pensiunea mea; n'am un singur tablou pe pereţi; eu nu admit decât lucrurile serioase, folositoare, o oglindă, un ceasornic, un calendar.

— Un mers al trenurilor, adăogă unul dintre artişti.

— Da, domnule, mersul trenurilor; e mult mai util decât un tablou care reprezintă o vacă sau un cap de om necunoscut sau, vai, o femeie goală. Artiştii sunt oameni fluşturatici; eu nu pot crede că un om serios să consimtă o viaţă întreagă să nu facă altceva decât să răspândească culori pe pânză.

— Din fericire, oamenii cu cap nu gândesc tocmai ca d-ta. In toate vremurile, arta a fost apreciată şi glorificată, cel puţin de către societăţile civilizate, conchise cel mai bătrân dintre artişti.

— Arta este marele generator al civilizaţiei, strigă cu ifos artistul cel mai tânăr şi cel mai sgomotos. Cine nu o admite, nu poate spune că e om civilizat.

— Da, răspunse cu dispreţ patroana, şi muriţi cu toţii de foame: nu sunteţi în stare să vă câştigaţi viaţa.

— Pardon, madam, pardon, mi-am plătit nota, replică artistul cel tânăr.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dir=1901-1932

— Şi cum să nu muriţi de foame, când n'aveţi nici o raţiune de a fi pe pământ? Numai nebunii îşi asvârlă banii, din greu munciţi, pe mâzgălăturile dv-tră.

— Sunt artişti care au câştigat averi cu arta lor.

— Aş vrea să-i cunosc şi eu, răspunse patroana, privind cu coada ochiului.

Pe când artiştii râdeau şi făceau haz, se simţea totuşi din partea patroanei faţă de tot ce atingea arta, o ostilitate care mergea până la duşmănie.

— Să vede că mulţi artişti v'au tras clapa, stimată doamnă, spuse pe jumătate serios pictorul cel mai bătrân.

— Din fericire, nu i-am prea frecventat replică patroana înţepată.

— Pe noi, de ce nu ne dai afară?

— Fiindcă eu, înainte de toate, îmi cunosc interesul... dar asta nu mă împiedică să vă spun că arta este o bazaconie absolut nefolositoare.

— Arta există din vremea cavernelor, exclamă al treilea artist.

Şi râsetele nu mai conteneau. Patroana se împotrivea artiştilor cu o îndârjire înflerbântată.

— La ce serveşte arta? declară solemn deodată cel mai vârstnic dintre artişti. Să vă spui eu, dragă doamnă. Ea serveşte să ne explice pentru ce Regele Spaniei Alfons al XIII-lea este prognat.

Patroana deschise ochii mari şi se uită nedumerită la interlocutorul său.

— Da, doamnă, continuă acesta, dacă pe la anul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

1640 marele pictor Rodriguez de Silva y Velasquez n'ar fi pictat portretul regelui Filip al IV-lea, strămoş al Regelui Alfons al XIII-lea, care era şi dânsul prognat, nimeni n'ar fi ştiut că prognatismul este caracterizarea fiziologică a celor din curtea domnitoare spaniolă.

Patroana rămăsese cu gura căscată; de data aceasta era învinsă; dar nu vru să se dea bătută şi replică:

— Hotărât, nu sunteţi oameni serioşi şi persist a spune că arta d-voastră nu-i bună la nimica.

In acel moment intră şi Elena în birou. Artiştii o luară drept arbitru.

— D-şoara o să ne spue mai bine ca ori-care la ce serveşte arta!

— O, răspunse Elena cam jenată, arta este ceva minunat, din moment că ştie să scoată frumuseţe din lucrurile cele mai urâte de pe pământ.

— Bravo... bravo... bravo...

Artiştii o ovaţionară şi toţi trei strigară patroanei:

— O să-ţi facem portretul, şi graţie nouă tot frumos o să iasă.

De data aceasta râse şi patroana cu poftă.

Incântaţi de un arbitraj atât de graţios, artiştii cerură Elenei să le poseze pentru nişte schiţe, şi chiar în ziua aceia, în mijlocul grădinei, aşezată pe un scaun în plin soare, dânsa ţinu funcţia de model în chipul cel mai conştiincios. Doui dintre artişti o desenau de profil, pe când al treilea se instalase cu şevaletul chiar în faţa ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromana.ro/mcri1901-1932

Acesta din urmă, cel mai tânăr, părea mai cu seamă înfierbântat la lucru.

— Simt că sunt inspirat, mărturisea dânsul.

Şi după ce lucră o bucată de vreme, mai spuse;

— Eu îmi propui să fac cu d-ta, domnişoară, o operă mare... o compoziţie în care portretul d-tale să aibă ca fund măreţia munţilor... ar fi o antiteză interesantă... frumuseţea omenească şi frumuseţea naturei... în primul plan candoarea feminină, curăţenia sufletească, iar în fund Jungfrau, muntele zăpezilor eterne, veşnic alb şi nepăsător... straşnic simbol al virginităţii... «*cele două fecioare*», aşa mi-aşi întitula lucrarea... Care vă e părerea, domnişoară?

Dar Elena simţi că tot sângele i se urcă în obraji. Respiraţia i se făcu deodată grea... ideia artistului i părea o monstruozitate, mai mult chiar, o cinică sfidare, o aluzie neruşinată la un fapt, care totuşi era singură să-l cunoască în fundul conştiinţei sale.

Se enervă brusc şi fără multă şovăire, în câteva cuvinte, se scuză că nu mai poate răbda poza şi plecă.

Artiştii se uitară lung unul la altul, fără să priceapă.

— Dacă te pui şi tu să-i vorbeşti de virginitate, se hotărî să grăiască cel mai vârstnic... sunt lucruri care nu plac' fetelor mari... a fugit, firește...

— Totuşi, trebue să se petreacă ceva cu fata aceasta... constata cel mai tânăr artist, care nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marr1901-1932

se dumirea de brusca plecare a Elenei, şi adaogă: păcat de ea şi păcat de lucrarea mea; aş fi făcut ceva frumos!

* * *

Elena se sculă enervată, cu capul greu şi rămase toată dimineaţa în odae. Alexandru nevăzând-o prin grădină şi având a-i remite mai multe scrisori din ţară, printre care una de la mama sa, se hotărî să se urce în camera Elenei.

Cum îl văzu, dânsa zări plicurile din mână şi strigă:

— O scrisoare de la mama!

Apoi adăogă cu un surâs plin de amărăciune.

— Vrea să aibă ştiri dela mine... se îngrijeşte de starea sănătăţii mele!...

— Tot cu gânduri negre, tot aşa nervoasă, constată Alexandru... de ce nu ieşi, să te plimbi niţel?...

— Nu, astăzi nu mă simt în stare... parcă mă apasă ceva pe creer.

Şi deodată ochii i se umplură de lacrimi.

— Iarăşi plângi, exclamă Alexandru cu o enervare rău conţinută... dar e o adevărată nebunie.

De unde până acuma păstra o neclintită tăcere, hotărâtă să nu iasă nici odată din rezerva ce îşi impusese faţă de Alexandru, Elena simţi de data aceasta o imperioasă nevoe de a vorbi. Sufletul îi era din cale afară încărcat; durerea care o mistuiă, vroia cu orice preţ să se reverse; mărturisirile îi isbucneau, fără de voe, pe buze.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrn1901-1932

— Ce vrei, spuse dânsa, înghiţându-şi lacrimile, e peste puterile mele... nu mai pot să mă stăpânesc... Sunt ca ucigaşul care în momentul crimei nu şi-a dat seama de ce făptuia, şi pe care în urmă îl mistue remuşcarea.

Alexandru ridică din umeri, din ce în ce mai enervat.

— Remuşcarea... remuşcarea... Ce cuvânt fără rost şi mai cu seamă ce sentiment greşit; remuşcarea nu încolţeşte decât în sufletele slabe, cari nu sunt în stare să biruiască viaţa. Remuşcarea a fost închipuită, ca multe alte gogoriţe morale, de către aceia care aveau interes să menţie omenirea încătuşată, la discreţia lor: prin sentimentul remuşcărei începe individul să-şi piardă încrederea în sine, apoi libertatea sa de acţiune, pentru a cădea în cea mai complectă nimicire a raţionamentului. A fi sau a nu fi, dragă Elena. Ei bine, îţi răspund hotărât, singura lozincă a omului este de a fi şi aceasta cu tărie, cu înverşunare în orice împrejurare a vieţei. Să lăsăm deoparte sentimentele care se schimbă după vremuri, după societăţi, pentru a nu avea de călăuza decât marea lege a naturei, care remâne veşnic aceiaş.

Elena îl asculta cu nedumerire. Odinioară o asemenea peroraţie ar fi copleşit-o de admirare; astăzi argumentele lui Liveanu îi păreau monstruoase.

— Atunci, ripostă Elena, nu mai există nici bine, nici rău.

— Firește că nu, apăsă Alexandru cu un surâs diabolic, nu există decât acţiunile folositoare sau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plăcute. Acolo trebue să tindă omenirea care nu vrea să se scufundă şi să dispară. Morala nu duce decât la dramă şi singurul mijloc de a fi fericit, este de a nu lăsa, cu orice preţ, drama să pătrundă în viaţa noastră; tu, dragă Eleno. eşti acum în plină dramă.

— Şi tu crezi oare că ceea ce se petrece cu noi, nu e cea mai grozavă dramă? întrebă Elena înfrigurată.

Dar Alexandru îi răspunse cu o nepăsare neturburată:

— Evenimentele vieţei n'au decât însemnătatea pe care le-o dăm noi înşine.

— Te înşeli, replică Elena cu tărie. Sunt unele evenimente contra cărora viaţa omenească n'are nici o putere; suntem luaţi de vârtej şi cu toată îndârjirea noastră, zdrobiţi fără milă. Pe unii îi ridică pe culmile cele mai înalte, iar pe alţii îi asvârle în prăpastie. Este o fatalitate îngrozitoare care pe mine mă înspăimântă.

— Ce idee... exclamă Alexandru cu dispreţ, fatalitatea ca şi remuşcarea nu există decât pentru oameni slabi, pentru acei prost înzestraţi de natură, care n'au tăria să-şi stăpânească viaţa. Ideia fatalităţii micşorează pe om... Ori, tu eşti tânără, frumoasă, înzestrată cu o inteligenţă vie, ai totul pentru a birui. De ce să te laşi târâtă de viaţă, când poţi să o înfrânezi după dorinţa ta?

Elena oftă îndelung şi răspunse cu descurajare:

— Nici tinereţea, nici frumuseţea, nici chiar licărirea de spirit pe care o posed, nu vor putea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelromanesti.ro/mdrr1901-1932

să şteargă din inima mea amărăciunea, desnădejdea care m'au cuprins. Sunt o femeie slabă, ca toate femeile, poate chiar mai slabă decât multe altele, tocmai fiindcă natura m'a înzestrat cu o imaginaţie prea extravagantă şi cu o simţire prea pătimaşe.

— Voinţa, se grăbi să afirme Alexandru, ne-a fost lăsată, tocmai pentru a reacţiona contra slăbiciunilor fiinţei noastre. A se lăsa prada sentimentalităţii, este a se jertfi singur.

— Eu nu mai am voinţa aceasta, mărturisi Elena cu durere.

— Ascultă-mă, spuse Alexandru cu un glas hotărât. Nu sunt decât două feluri de a concepe viaţa, două feluri cu totul deosebite, cu totul opuse una de alta. Una este de a fi stăpân pe viaţa ta, adică să-ţi făureşti singur fericirea pe deasupra tuturor prejudecăţilor care-ţi stau în cale şi te stânjenesc, pe deasupra scrupulelor care pot să te oprească în avântul tău spre noroc. Totul e să-ţi spui: «Vreau cu orice preţ fericirea». Şi prin toate mijloacele să cauţi să fii fericit... A! e foarte greu, ştiu bine; nu izbuteşti decât printr'o uriaşă încordare a întregei fiinţi. Şi mai trebue şi multă filozofie, care nu se capătă decât prin experienţă. Trebue să te convingi că totul în lume, afară de satisfacţia ta personală, e zadarnic şi inutil, că bucuria pe care o respingi nu o mai regăseşti niciodată. Iată singurul mijloc de a fi fericit, trebue să culegi fericirea ca pe o floare pe care o asvârli când s'a veştejit... şi sunt atâtea flori în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

viaţă. Pentru omul care s'a pătruns de acest mare adevăr, nu mai poate fi nici o stavilă.... Intrucât priveşte calea cealaltă, e cu totul lipsită de farmec şi avânt; nu poate conveni decât unor oameni vulgari, absolut inferiori, cu simţiminte reduse şi cu creerul strâmt; ea înseamnă să trăieşti ca vulgul, ca mulţimea, sub jugul ideilor preconcepute, înseamnă să urmezi orbeşte făgaşul prostiei, mediocrităţii şi al neputinţei; înseamnă să cazi în predestinaţie, în odioasa fatalitate care nimiceşte fiinţa omenească.

Departe de a se convinge, Elena se scutură cu groază.

— Ei bine, zise dânsa, nu mă simt în stare să-mi stăpânesc viaţa. Vechile prejudecăţi moştenite clocotesc în mine cu atâta furie, încât dragostea pe care am avut-o pentru tine, azi îmi pare o monstruozitate, şi mă simt nenorocită, zdrobită, sub povara vieţii mele.

Alexandru rămase surprins de accentul dureros cu care Elena pronunţase aceste cuvinte, totuşi insistă.

— Trebue să ai puterea să înfrânezi tirania convenienţelor sociale, să te liberezi de toate neroziile sentimentale şi prostiile aşa zise morale cu care o educaţie greşită ţi-a împovorat sufletul şi creerul, întunecându-ţi adevărata raţiune. Şi Alexandru conchise: Fii tare şi vei fi fericită.

— Pentru tine, răspunse Elena cu desgust, fericirea nu e decât oarba îndestulare a tuturor poftelor omeneşti, exasperarea tuturor instinctelor,

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

preaslăvirea trupului, dar înjosirea, nimicirea sufletului. Poftele odată satisfăcute, ce ne mai rămâne decât un gol nemărginit, o deşertăciune umilitoare, o amărăciune care năclăeşte sufletul.

Dar Alexandru, nici decum impresionat de violenţa cuvintelor rostite de Elena, adaogă cu o volubilitate infernală:

— Tocmai poftele acestea sunt expresiunea vitalităţii noastre, ele se primenesc mereu. Când una s'a potolit, îndestulată, alta nouă se iveşte. E o evoluţie continuă şi această veşnică frământare dă vieţii farmecul de a o trăi.

Un sentiment de scârbă cuprinse sufletul Elenei.

— N'am fost făcută, grăi dânsa, pentru o fericire atât de vulgară. Căutarea fericirii pentru ea însu-şi nu duce decât la blazare, la desgust, la sleirea trupului şi nimicirea sufletului. Pe lângă fericire, trebue să mai căutăm şi altceva,

— Fericirea, insistă Alexandru, este ţelul omenirii, şi fiecare şi-o croeşte singur, prin voia sa.

— Te înşeli, replică Elena, precum m'am înşelat şi eu. Inainte, cuvintele tale poate m'ar fi convins, te-aş fi urmat, precum am făcut-o. Acum însă e în zadar; nu mai pot crede... Visasem de o fericire nebună, uimitoare, ameţitoare; toată fiinţa mea era ca vrăjită şi nu mai trăiam decât pentru a îndeplini acest vis încântător. In sufletul meu de fată naivă, nedumerită, proastă, nu-mi dădeam bine seama de sentimentele tainice, cari încolţise în inima mea; nu mai aveam nici tăria să mă scobor în mine însu-mi pentru a cerceta ce se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

petrece într'adevăr în sufletul meu. Eram fermecată de un miraj. In fiecare zi, mă îmbătam mai nebuneşte cu visul meu, care cu cât era mai puternic, cu atât mă orbea mai mult. Tu însemnai pentru mine tot ce e mai frumos, mai înălţător în viaţă. Erai idealul pe care imaginaţia mea nebună îl căuta, îl fugărea cu înverşunare. Nimic pe vremea aceea n'ar fi putut să mă reţină: mă simţeam în stare să biruesc orice în lume.

Măgulit în amorul său propriu, dar nici decum înduioşat, Alexandru se apropie de Elena, murmurând: «Draga mea!»

Dar Elena îl respinse cu un gest hotărât.

— In ziua însă, continuă dânsa, când am devenit amanta ta, orbirea subit a încetat. Deprinsă să trăesc într'un vis, am fost uluită, când deodată m'am trezit pe pământ. Ce crudă deşteptare. Pe cât eram de tare odinioară ca fată, pe atât astăzi, ca femee, mă simt copleşită, pierdută.

Alexandru căută s'o îmbărbăteze, revenind tot la argumentele sale.

— Eleno, nu va fi decât o criză trecătoare. Vei regăsi în curând puterea ta de odinioară. Totul e să voeşti; cugetul poate impune tăcere simţimintelor tale.

Elena însă era prea covârşită de sbuciumul său sufletesc, pentru a putea fi îndrumată pe o altă cale.

— Nu, declară dânsa cu îndârjire, nu voi regăsi nici odată tăria de odinioară, fiindcă aceasta era numai rezultatul unui miraj, care mă orbea şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care astăzi nu mai există. Ochii mei învăluiţi s'au deschis. Văd acum limpede în faţa mea, atât de limpede încât numai pot îndura lumina zilei.

— Ce rău faci, declară Alexandru, că laşi viaţa să te doboare. Desnădejdea care te-a cuprins, înseamnă amărăciunea noastră pentru multă vreme şi te asigur că mai avem amândoi multe clipe fericite de trăit.

Elena replică cu privirea pierdută în zare:

— Pentru mine viitorul e ca un zid, peste care nu se poate trece... Şi dincolo de zid, nu e decât prăpastie... nu poate fi vindecare pentru mine... Visam ceva măreţ, sublim, etern şi n'a fost de cât o aventură josnică, murdară.

Alexandru, dezarmat de atitudinea hotărâtă a Elenei, mai recurse din nou la amăgiri sentimentale:

— Dece să visăm mereu de o fericire eternă, când fericirea nu poate fi decât efemeră. Dragostea noastră a fost o pagină luminoasă din viaţa a două fiinţe, cari, deşi păreau iremediabil despărţite, totuşi au găsit prilejul să se unească într'o contopire sufletească ameţitoare... o fericire care dăinueşte, nu mai e fericire.

Şi o lungă tăcere urmă acestor cuvinte. Alexandru, nu mai găsea nimic de spus, iar Elena îşi reamintea în gând cu deamănuntul peripeţiile întregei sale aventuri dureroase.

Deodată ea isbucni cu violenţă:

— Tu ai fi putut să mă împiedici să săvârşesc o asemenea nebunie. Erai chiar dator să-mi deschizi ochii, să mă vindeci de rătăcirea mea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Alexandru căută să o înduioşeze:

— Dar nu eram eu care tot atât de rătăcit ca şi tine?

Elena îşi urma gândul fără şovăire:

— Când ai văzut, continuă dânsa, că mă asvârl orbeşte în prăpastie, n'ai încercat nimic pentru a mă reţine; dimpotrivă m'ai atras, m'ai împins într'însa şi astăzi sunt singură să sufăr urmările rătăcirii mele... sunt singură, cu totul singură.

Elena se porni să plângă din nou şi în hohotele sale, îngâima cu vocea stinsă:

— Ce se va întâmpla cu mine?... Sunt singură... pierdută.

Şi ghemuind cu degetele scrisoarea pe care i-o dăduse Alexandru, murmura:

— Mama se îngrijeşte de mine... mama mă aşteaptă... Cum o să pot să'i mint mereu, cum să-i îndur sărutările... buzele ei mă vor arde, aci, pe suflet... mama.

Nu mai contenea să plângă.

— Dar linişteşte-te, rosti Alexandru care nu mai putea să-şi stăpânească nerăbdarea. La urma urmei nimic nu te sileşte să te întorci cu mine în ţară... Vei putea să mai rămâi aci o lună, două, cât vei voi, timpul necesar ca starea ta nervoasă să se mai domolească... N'ai venit oare aci să-ţi vezi de sănătate? Nimeni n'ar găsi de zis, ar fi foarte firesc... şi crede-mă, pentru fiinţele slabe cari n'au tăria să înfrunte viaţa, timpul e leacul cel mai bun.

Elena scoase un strigăt ascuţit de durere, ca şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum ar fi fost rănită; ochii i se holbiseră de groază; buzele îi tremurau, precum și mâinile; fața sa parcă era spoită cu var:

— Da, răcni dânsa cu indignare... părăsirea... îndepărtarea... îți convine de minune... încă o piedică pe care o înlături din calea ta... A, ce mișelie; acum îmi dau bine seama cât de puțin am însemnat eu în viața ta egoistă. Mi-ai furat întreaga mea simțire, precum hoțul pradă noaptea pe trecătorul fără apărare. N'am fost pentru tine decât o jucărie a sufletului tău josnic și viclean. Acum vrei să mă asvârli departe, fără milă, și poate pentru totdeauna.

De data aceasta Alexandru se alarmă de revolta sufletească a Elenei, și cu gândul de a o potoli, o minți fără cruțare, vorbindu-i de dragostea lui pentru dânsa:

— Mă învinueștI pe nedrept. Ca și tine am fost fermecat de mirajul fericirii, fericire pe care am trăit-o lângă tine cu o furie nebună și pentru care îți păstrez în suflet o recunoștință neperitoare. Îți jur că lângă tine am trăit cele mai frumoase zile... Toată deosebirea dintre noi, e că tu abia acum ți-ai început viața, abia ai început să urci drumul cel mare, pe când eu mă scobor spre vale, unde e frig și întuneric. Eu n'o să mai pot iubi nici odată, pe când desnădejdea ta nu va fi decât trecătoare, o criză care frământă pe toți acei cari au păsit pragul vieții.

Elena simți că Alexandru vroia să-i cucerească din nou simțirea și se împotrivi cu o energică mândrie:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Imi dau bine seama, rosti dânsa, că prea conştient de puterea ta, n'ai făcut decât să mă înşeli de la început... m'ai amăgit, m'ai minţit, m'ai murdărit.

Elena se sculă de pe canapeaua pe care stătea întinsă, luă o carte de pe masă şi palidă, înfrigurată, fără să mai rostească vre un cuvânt, părăsi odaia...

In seara acea, Elena avu o mare uşurare sufletească ; căpătă convingerea că nu va fi mamă.

* * *

De vreme Alexandru şi Elena plecară în excursie pe lacul de Brienz, împreună cu Robert şi mama lui. Când porniră, munţii erau încă învăluiţi de aburii dimineţei.

Vaporul gemea de lume — călători de pretutindeni, fie-care cu înfăţişarea lui generică, cu mentalitatea lui deosebită care se manifesta nu numai prin felul de a purta vestmintele, dar şi prin modul de aşi exprima gândirea, tare sau înăbuşit, pretenţios sau rezervat, precum şi prin modul de a râde sau de a privi, de a admira impunătoarea frumuseţe a munţilor — adevărat mozaic omenesc în care toate nuanţele, toate expresiile, toate contrastele se amestecau cu o violenţă neîmpăcată. Impărţiţi în grupuri, se îngrămădeau pe punte Francezi, vioi şi vorbăreţi, jonglând cu cuvintele de spirit ca copiii cu mingea ; Italieni, entuziaşti şi superlativi, întotdeauna gata să'ţi dovedească prietenie ; Englezi, rezervaţi şi reci, privind mereu de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

parte: Nemţi, ursuzi şi gravi; Brezilieni, arămii şi eleganţi, surâzând de complezenţă; Americani, îngâmfaţi de bogăţia lor; Greci, gălăgioşi, ameţind lumea dinprejur cu conversaţiile lor stridente şi peltice; Scandinavi, corecţi şi preocupaţi... mai erau şi alţii a căror naţionalitate nu se putea deosebi, cu toată înfăţişarea lor exotică, călători din Guatemala sau Afganistan, din Georgia sau Transvaal; nimic mai greu astăzi decât de a distinge un bogătaş din India de alt bogătaş din Peru sau Costa-Rica.

In aceste vremuri de democratizare cumplită bogăţia a luat o înfăţişare uniformă:

— Suntem în corabia lui Noe, zise râzând Elena lui Robert.

— Nu, răspunse dânsul, eu am impresia că sunt la Societatea Naţiunilor.

— Deosebirea nu e mare, adăogă Elena, atunci ca şi acuma se aştepta sosirea faimoasei porumbiţe cu ramura de maslin.

Vaporul se opri la o mică insulă, care dispărea sub verdeaţă; numai turnul bisericei şi câteva acoperişuri roşii răsăreau deasupra copacilor.

— Insula fericirei, grăi Robert.

— Cine ştie, răspunse Elena, ce o fi uneltind şi aci dragostea şi ura, invidia şi lăcomia.

— In tot cazul aci cercul e mai restrâns, adăogă Robert.

— De aceia poate o fi şi mai primejdios, conchise Elena.

Conversaţia căzu: călătorii urmăreau un yacht

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

automotor, care cu prora ridicată, spintecând apa răscolită în spume, aluneca pe lac cu o iuţeală de săgeată, evoluând în curbe meşteşugite numai la câţiva metri de vapor.

Excursioniştii priveau cu jind; ei care se aflau îngrămădiţi pe bord, într'o massă comună, ca ori-ce transport de animale, simţeau inconştient un sentiment de umilinţă în faţa acestei imbarcaţiuni de lux în care se răsfăţau numai câţiva privilegiaţi ai soartei şi invidia neînduplecată aprinse în ochii lor licăriri ciudate.

— A cui o fi yachtul? întrebă un călător.

— E a lui Pierpont Morgan, se grăbi să răspundă un vecin.

Dar fu imediat contrazis de alt excursionist, care în dorinţa de a părea mai bine informat, asupra unui amănunt atât de măgulitor, declară:

— E a baronului Rothschild.

De fapt yachtul era proprietatea unui bancher din Milano, care se îmbogăţise în timpul războiului, camuflând în Elveţia numeroase capitaluri germane din Italia şi furnizând armatei conserve de maimuţă din Argentina.

Yachtul dispăru şi lacul îşi recăpătă luciul calm de oglindă sclipitoare; numai munţii pe margini îşi adânceau în apă umbrele lor întunecate.

La ora dejunului, vaporul se opri la debarcaderul din Brienz; excursioniştii se respândiră pe la cele câteva pensiuni înşirate pe malul lacului.

Alexandru şi Elena, cu invitaţii lor, dejunară pe o mică terasă a unui restaurant popular: la cafea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

pentru a distra pe clienți, patronul învârti un pian automat, care începu să răscolească sublima tăcere a lacului cu melodii de *shimmy* și *fox-trott*. Brienz n'are nici un farmec deosebit, un simplu sat cu aceleași căsuțe de lemn, împodobite cu glastre de flori cari se înșiră la catul de sus dealungul balconului, îmbrățișând întreaga clădire; pe acoperiș enorme blocuri de piatră spre mai multă siguranță pentru vremea când se deslănțuesc vânturile nebune, într'un cuvânt un colț pierdut al Oberlandului, fără nici un alt acces spre apus și răsărit decât calea anevoiasă a lacului.

Excursioniștii așteptau cu nerăbdare să treacă la Giessbach. Aci pădurea de brazi, agățată de coasta muntelui râpos, se coboară în prăpastie, până 'n lac, veșnic răcorită de o cascadă gigantică, care, din vârf de stâncă, de la mai multe sute de metri înălțime, se prăvălește cu o furie asurzitoare în apele spumegânde.

Pentru noaptea acea se anunțase, pe lună plină, feerica iluminație a cascadei.

Tot Giessbachul nu-i decât o simplă terasă tăiată în munte, pe care s'au instalat trei hoteluri, un fel de refugiu în mijlocul naturei, unde numai mizantropi înverșunați sau bolnavii pot consimți să remâe timp mai îndelungat. De la debarcader nu ajungi sus, pe terase, decât urcând pe podiște înguste de lemn, prin care zărești apele lacului sbătându-se de stânci. Elena, cuprinsă de ameteală, se rezemă de brațul lui Robert.

Viața pare că stagnează în acest colț întunecat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de pădure bătrână. Insuşi clădirile hotelurilor apar moroconoase. Puţinii vilegiaturişti, mai toţi bolnavi de piept, sgribuliţi sub pledurile lor, priveau cu ochi nedumeriţi şi mari, ochi arşi de desnădejdea de a nu putea înfrunta viaţa, spre turiştii sgomotoşi şi uşuratici, veniţi în massă să turbure cu râsetele lor inconştiente şl sănătoase, impunătoarea, masiva plângere a cascadei....

Se făcu repede noapte, în acel colţ de pădure unde umbra scoborâtă din vârful munţilor îndoeşte întunericul. Printre brazii giganţi a căror ramuri negre se împreunează şi se strâng, soarele nu pătrunde mai nici odată. Totuşi printre trunchiuri se mai zăreau pe lac ultimile licăriri ale amurgului care însângera apele, şi era un contrast fermecător, din mijlocul pădurei cuprinsă de noapte, să priveşti în depărtare malurile opuse, scăldate încă de lumina trandafirie a serei.

Când întunericul fu deplin, se servi prânzul pe terasă: lumini electrice, învăluite de abajururi de toate nuanţele, roşii, galbene, verzi, portocalii, se aprinseră la mese. Atmosfera umedă se răcorea din ce în ce.

Cascada, fără răgaz, se lamenta cu desnădejde; ai fi zis o voce surdă, misterioasă, care se văita din adâncul pământului, (vocea înfuriată a Polyphemilor nerăsbunaţi,) şi în note clare, deslușite, aproape cristaline, răspundea apa care se sfâşia de stâncile mai apropiate. Era o simfonie masivă, cotropitoare a cărei isbucnire sălbatică, necurmată, îţi copleşea nervii şi strivea sufletul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Elena se simţea obosită, abătută, cu tot aerul rece, înviorător. Lângă dânsa Robert se preocupa să-i aducă când blana, când pelerina. Alexandru, în tăcere, se îmbăta de ozon, nemişcat în faţa impresionantei sălbătăcii a naturei. Dealminteri tăcuţi rămăseseră şi ceilalţi turişti, cari acum mâncau la mesele lor multicolore. Femeile îşi strângeau blănurile în jurul gâtului; mai nepăsători, câţiva tineri sportmeni fumau ţigări, rostogoliţi în fotoliurile de pae, cu capul gol.

Deodată cascada se lumină. Din vârful muntelui se rostogoli ca o urlaşă limbă de foc, şi apele clocotind în spume, care se svârleau cu furie în prăpastie, fură dearândul albastre ca cerul, aurii ca grâul, roşii ca sângele, violete ca serile de toamnă. Când înceta iluminaţia, totul se scufunda într'un întuneric nepătruns, supărător, şi nu se mai auzea, năvalnic, decât vaetul nesfârşit al cascadei, care acuma se părea că-şi plânge splendoarea prea repede pierdută. Luna însă, plină în cerul albicios, arginta ramurile brazilor neclintiţi.

O şuerătură prelungă, răguşită de sirenă răsună în mijlocul nopţii. Vaporul anunţa plecarea. Excursioniştii, învăluiţi de întuneric, se grăbiră tăcuţi, pe podiştele de lemn, spre debarcaderul din fundul prăpastiei.

Era o noapte fermecătoare. Pe punte turiştii amuţise cu totul; nu mai aveau acuma nici un fel de particularitate specifică sau de rasă; erau cu toţii nişte bieţi oameni încremeniţi de covâr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

şitoarea măreţie a nopţei, care în cerul înstelat rostogolea tot misterul nepătruns al lumei.

Lacul strălucea sub lună ca o imensă tavă de argint, iar jur împrejur munţii pluteau într'o ceaţă albăstrie care se destrăma spre vârfuri.

In depărtare sclipeau lumini; se zărea Interlaken.

* * *

Când Alexandru Liveanu sosi în odae, trecuse de miezul nopţii. Fu surprins, cu toată ora înaintată, să audă nişte glasuri bărbăteşti răsunând sgomotos în camera de alături.

Trase cu urechea şi se convinse că vecinii jucau *écarté*.

— Cer cărţi, striga o voce.

— Eu am pe popa, răspundea altul... Joacă.

Şi cuvântul de „atout" răsună de mai multe ori în şir.

— Am făcut iarăşi punctul... am zece partide.

Şi partenarii se puseră pe un râs nebun; dar deodată din mijlocul sgomotului de voci, Alexandru auzi ţâşnind, furioasă, o înjurătură românească.

I se păru că visează. Dar partidele urmau de zor, cu aceiaşi gălăgie, şi când o voce anunţă din nou: «Am făcut punctul», se auzi iarăşi, clară, precisă, bombastică, înjurătura românească.

Fără să mai caute a desluşi strania coincidenţă, Liveanu se desbrăcă în tihnă pentru a se culca.

Pe la ora unu sgomotul încetă. Alexandru auzi paşii jucătorilor îndepărtându-se pe coridor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A doua zi dimineaţă, abia isprăvise să se îmbrace, că cineva bătu la uşă.

— Intră, strigă dânsul.

Şi spre marea lui uimire, văzu intrând pe Georgel într'o pijama verde. Numai decât îşi reaminti înjurăturile din timpul nopţii.

— Nici aici nu scap de tine, răcni furios Liveanu.

Prea puţin impresionat de această eşire violentă, Georgel grăi:

— Imi pare rău dacă te supăr... dar nu sunt eu de vină dacă idila d-tale n'a luat poate întorsătura pe care o doreai... Am aflat, aşteptând întoarcerea d-stră din excursie, că Elena se arată foarte rece faţă de dumneata.

— Pentru aceasta ai venit până aci?... Să mă spionezi?.. Cine ştie ce nou şantaj a încolţit în mintea ta bolnavă, duşmănoasă... Te previu, dragul meu, că sunt hotărât să mă cotorosesc de tine pentru totdeauna.

Dar Georgel remănea nepăsător ameninţărilor părinteşti.

— Sărmana Elena, continuă el, situaţia ei mă îndulooşează. La Bucureşti, când o vedeam ameţită de admiraţie în faţă geniul dumitale politic, n'aveam pentru dânsa decât compătimire, poate chiar dispreţ. Azi însă, când îmi dau seama, că a putut deveni o victimă, starea ei mă mişcă.... îmi e aproape dragă.

— N'ai fi venit să-mi ceri socoteală? întrebă Alexandru într'un surâs forţat.

— Defel, se grăbi să răspundă Georgel, sin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gura socoteală pe care ţi-o cer, e o mică sumă de 2000 de franci elveţieni, pe cari trebue să-i plătesc chiar astăzi. Închipueşte-ţi că aseară, când am sosit.....

— Ştiu, rosti Alexandru cu dispreţ; ai jucat cărţi până noaptea târziu.

— De unde ştii? întrebă mirat Georgel.

— Nenorocitule, exclamă Liveanu.

— Tăticule, am avut o «ghină» nemaipomenită.

Alexandru îl privi cu compătimire:

— De ce n'ai rămas în ţară, Georgel? Acolo cel puţin puteai să beneficiezi de oare-care impunitate, datorită rangului tău, influenţei mele, pe când aci te expui, dragul meu, la mari neplăceri.

Dar Georgel nu era în stare să reflecteze asupra unor consideraţiuni atât de îngrijitoare; el se puse să explice în mod cu totul impulsiv.

— Închipueşti-ţi, tăticule, că acum o săptămână, am scuturat la club pe un bancher din Satu-Mare. Cu banii câştigaţi nu ştiam ce face; în Bucureşti era o plictiseală de mormânt; la Sinaia ploua mereu. Atunci mi-a venit în gând să viu după tine în Elveţia. Şi cred că am făcut bine?

Alexandru îl privi lung, fără să mai răspundă.

— Zis şi făcut, continuă Georgel; am plecat. Din nenorocire m'am oprit la Viena să mă'ntâlnesc cu nişte prieteni. M'au dus la *Luna Park*, apoi la club, şi am dat cea mai mare parte din câştig. Mi-am urmat drumul, dar culmea «ghinei», aci cad peste nişte artişti francezi, cari mă înşfacă la *écarté* şi mă jumulesc de tot ce aveam în pungă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatrans.vania.ro/mdm1901-1932

Le-am rămas dator chiar o sumă bunicică.... tăticule, în tine, mi-e nădejdea,. numai vreo două mii de franci...

Liveanu ascultă pe fiul său fără să-l întrerupă, dar în sufletul său se ridica o ciudă grozavă împotriva acestui copil zănatec pe care nu-l putea stăpâni. Era cu siguranţă singurul obstacol, pe care în viaţă nu parvenea să-l înlăture după voinţa sa. Mistuit de necaz, se mulţumi să exclame :

— Georgel, îmi faci milă şi ruşine!

Mai mult de formă, Georgel începu să protesteze.

— Eşti nedrept cu mine. Am venit aci dintr'o pornire cu totul sentimentală, am crezut că o să te găsesc în culmea fericirei; ce vrei, nu e vina mea, dacă...

— Te rog să încetezi, se răsti deodată Alexandru.

— Bine, bine, numai însist... Pricep că e jignitor pentru amorul tău propriu... numai două mii de franci, tăticule.

— Nici un ban şi te rog să ieşi, numai decât.

— Mă dai afară?

— Hai, du-te.

— Mă goneşti?

— Bine, că ai înţeles.

Nici odată Georgel nu văzuse pe tatăl său atât de hotărât.

— Dar ce vrei să mă fac, întrebă Georgel, aproape rugător.

— Puţin îmi pasă, răspunse Liveanu cu asprime; n'aveai decât să rămâi în ţară... descurcă-te cum vei putea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morri1901-1932

— Aci n'am de unde găsi bani, insistă Georgel.

— Nici eu! ş'apoi puţin îmi pasă; nu mai vreau să ştiu de nimic. Fă-te hamal sau saltimbanc, eşi la drumul mare, mi-e tot una. De la mine să ştii că n'o să mai capeţi nimic.

— Mă părăseşti într'adevăr?

— Munceşte, câştigă-ţi viaţa. De nu, mori de foame.

Georgel îşi dădu bine seama că nimic nu mai putea îndupleca pe tatăl său şi o furie sălbatică, bolnăvicioasă îl cuprinse. Mâinile îi tremurau; la colţul buzelor învineţite, saliva se îngrămădea, în clăbuci; iar ochii, holbaţi şi fixi, păreau fără de viaţă.

— M'asvârli în stradă, răcni dânsul. Vrei ca mâine să fur, să isprăvesc la puşcărie?

Alexandru rămânea neclintit:

— Dacă ţi-e aşa teamă de puşcărie, de ce nu munceşti?... Sunt sătul până'n gât de trândăvia şi cinismul tău...

Exasperarea lui Georgel atinse paroxismul:

— Cum, strigă dânsul, tu mă învinueşti de trândăvie şi cinism, tu care toată viaţa nu mi-ai dat decât exemplul pervertirei, inconştienţei şi a lenei; tu, care îţi făceai o faţă să nu desvolţi în mine decât bestia rea şi sălbatică; tu care fără nici o remuşcare, chiar din copilărie, mi-ai desvăluit toate turpitudinele omeneşti... chiar acum, ce cauţi aci cu fata propriei tale neveste...

— Ticălosule, nu-ţi dau voe, şi Alexandru ridică mâna să-l lovească.

Georgel, nemişcat în faţa ameninţărei, exclamă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— O, mai domol... am dreptul să mă apăr, căci eu sunt victima; tu m'ai pierdut, cum ai pierdut poate şi pe Elena...

Dar potolindu-se deodată adăogă:

— N'o să mă părăseşti; nu-s decât două mii de franci.

— Nimic... adio.

Şi luându-şi pălăria Alexandru plecă. Georgel rămase cu nădejdea că până la urmă, va izbuti să convingă pe tatăl său.

* * *

Când zări pe Alexandru, care fără să mai bată la uşă, intrase deadreptul în odaie, Elena avu impresia bine lămurită că ceva de o însemnătate deosebită se întâmplase.

— A sosit Georgel, anunţă Liveanu fără altă pregătire.

Elena scoase un strigăt de surprindere:

— Cu nici un preţ nu vreau să-l văd, zise dânsa înspăimântată.

— Tocmai pentru aceia, explică Alexandru, am venit să te previu că plecăm chiar azi de dimineaţă, înaintea dejunului.... avem un tren pentru Berna la 11 şi 55.

Fără să mai aştepte vreo altă lămurire, Elena se puse cu înfrigurare să-şi facă bagajele.

Alexandru se coborî la birou pentru a da ordinele necesare. Prin uşa întredeschisă zări pe Georgel care în pantaloni şi ghete albe, pleca la preumblare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Când totul fu gata de plecare, Alexandru înmână portarului o scrisoare către Georgel.

Acesta sosi mai târziu la dejun şi când pătrunse în sala de mâncare, fu surprins să nu vadă nici pe Alexandru nici pe Elena. Abia se aşezase la masă, când chelnerul îi remise scrisoarea: o ceti cu nervositate.

Georgel,

„Suntem nevoiţi să plecăm. Mai avem şi alte locuri „de cutreerat. Pensiunea la este plătită până la sfârşitul „lunei; n'ai să te ingrijeşti de nimic; am aranjat „totul. In ziua când vei voi să pleci, patroana îţi va „remite cinci sute de franci pentru a te inapoia în ţară".

Alexandru

Palid ca ceara, tremurând de mânie, Georgel scrâşni din dinţi: „O să mă răsbun!".

Tot timpul dejunului nu scoase un cuvânt.

După masă, se scufundă într'un fotoliu în grădină; cei trei artişti francezi îl zăriră şi veniră spre dânsul.

— Bună ziua, tinere,... cum mai stai cu «ghina».

— Mulţumesc..., bine, răspunse Georgel plictisit.

— După câte văd, grăi artistul cel mai în vârstă care îl câştigase suma cea mare, „ghina" continuă... Ei bine, eu îţi dau putinţa să te refaci: îţi propun o partidă.

— Cu plăcere, se grăbi să răspundă Georgel.

Cerură cărţi, pe cari chelnerul le aduse îndată. Artistul începu să le amestece, dar Georgel strigă, înainte de a începe jocul:

— Nu mai puţin de cinci poli partida, să ştii...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

PARTEA IV

Cu degetele doctorul ciocăni pe Elena, şi pe spate şi pe piept. Îi ascultă plămânii:

— Tuşiţi, domnişoară şi respiraţi adânc.

Apoi veni rândul inimei.

— Nu mai respiraţi.

Îi pipăi întreg abdomenul, cercetând ficatul, stomacul, intestinele...

Înfine se uită şi la pupile pentru a constata dacă să dilată normal la lumină.

Doctorul fu nevoit să declare:

— Domnişoara nu are absolut nimic organic... plămânii şi inima funcţionează bine... n'am găsit nimic nici la aparatul digestiv... nu poate fi priu urmare decât ceva nervos, şi puţină anemie... Îi voi prescri un fortifiant, niţel valerianat şi hidroterapie... Dacă doriţi, ar putea să urmeze cu folos şi un tratament electric la vre-un institut de electroterapie... În tot cazul, vă rog să credeţi că fata d-voastră n'are nimic serios... se va îndrepta foarte repede; să facă exerciţii, să se distreze...

— Totuşi, doctore, insistă Ana, starea ei mă îngrijeşte mult...

Atunci doctorul mai adăogă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

— Puteţi recurge şi la radioscopie... vă veţi convinge pe deplin că domnişoara n'are nimic nici la plămâni, nici la inimă... vă repet, e o simplă stare nervoasă... mă gândesc ca în loc de fortifiant, să-i prescriu nişte injecţii subcutanee cu cacodylat...

Elena îl privea cu un surâs. Din când în când căuta să domolească pe mama sa care, prin efuziuni sgomotoase, credea că-şi manifestă mai elocvent îngrijorarea:

— Nu te alarma, mamă, n'am absolut nimic; mă simt foarte bine... o să fac sporturi şi hydroterapie.

De trei săptămâni de când Elena se înapoiase din Elveţia, era al treilea doctor care o examina — toţi medici cu renume, adevăraţi făcători de minuni, despre cari se vorbea în saloanele selecte.

Fie-care avusese acelaş răspuns:

— Doamnă, fata d-voastră n'are nici o boală organică... e numai o stare nervoasă.

Şi unul din ei, mai bătrân, adăogase cu oarecare maliţiozitate:

— Va trece cu vremea... când domnişoara se va mărita.

Ana era foarte necăjită de acest rezultat negativ; i-ar fi plăcut mai bine ca Elena să aibă o boală bine lămurită, pentru a o interna într'un sanatoriu sau aiurea:

— Aşa nici nu ştim ce tratament să-i dăm... unii îi prescriu viaţa în plin aer, cât se poate de higienică, alţii o sfătuesc să se amuze, să meargă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din distracție în distracție... cu doctorii ăștia nu mai știi ce să gândești.

Totuși ideia măritișului încolțise în mintea Anei; era un mijloc minunat de a curma necazul acesta care-i turbura din cale afară viața.

Și se gândi la sclivisitul Dorin, ataşat comercial la Cairo, favoritul de odinioară. Băiat cu parale, nu tocmai urât și care poate locui unde vrea; aerul din Egipt ar prii mult Elenei. Numai că d-l Dorin, în congediu de vre-o șase luni de zile în țară, se încurcase cu o cucoană măritată, care în văzul tuturor, îi toca averea cu o repeziciune diabolică.

Ana hotărî totuși să cerceteze pe Elena pentru a afla ce gândește dânsa despre căsătorie. La urma urmei s'ar putea găsi și un alt pretendent decât Dorin.

* * *

Elenei nu-i mai plăcea să iasă; rămânea mai mult acasă și citea. Dar de la o vreme nici cititul n'o mai mulțumea:

— In zadar... îmi fuge gândul... nu pot ceti, zise dânsa asvârlind cartea pe o canapea.

— Mai lasă cărțile, draga mea, o sfătui Ana... doctorii ți-au recomandat să duci o viață de aer, de distracții... și cine știe, poate cartea acea o fi prea impresionantă pentru tine.

Elena surâse fără de voe.

— Impresionantă? rosti dânsa cu ironie. Dar însuși viața nu-i destul de emoționantă pentru a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu mai avea nevoie de a căuta impresii prin cărţi?

Atâta blazare surprinse pe Ana:

— Cum spui acestea,... ar crede cineva că cine ştie ce nenorocire ţi s'ar fi întâmplat... Slavă Domnului, până acum ai dus o viaţă cât se poate de de liniştită, de fericită. Să nu se fi ivit urâcioasa aceasta de boală, ai fi avut tu să te plângi de vre-un necaz? Gândeşte-te că eşti tânără, Eleno, o viaţă întreagă te aşteaptă... şi nu putem şti niciodată ce ne pregăteşte viitorul.

Elena ţinu să liniştească pe mama sa;

— Da, ai dreptate, mamă... Sunt slăbită, numai slăbiciunea e de vină... n'am dormit mai de loc noaptea aceasta.

Ana judecă că era momentul oportun să cerceteze niţel sufletul fiicei sale.

— Ce o fi şi cu însomniile tale... De când te-ai întors, mereu te aud spunând că n'ai putut să te linişteşti.. ce gânduri te frământă, Eleno?

— Dar nici un gând, mamă, răspunse Elena, nu te mai îngriji... va trece... mă voi linişti... cu vremea.

— Nu crezi că ar fi timpul să te gândeşti la măritat, o întrebă brusc Ana.

Dar Elena se scutură cu groază:

— A, nu, nu... cu nici un preţ, mamă.

— Cum, măritişul îţi inspiră o repulsiune atât de mare... Totuşi, draga mea, trebue să te gândeşti... ai ajuns la o vârstă când..

Elena îi luă cuvântul din gură:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— N'ar fi de loc momentul, mamă. Sunt bolnavă... cine s'ar încumeta să ia de soţie o fată suferindă, nevricoasă cum sunt eu?... Nu... va veni şi vremea aceia... mai târziu.

Ana era hotărâtă să meargă până la capăt pentru a afla ceva din tainica durere a Elenei.

— Spune-mi, Eleno, spune-mi drept: nu te mai ascunde de mine. Tu trebue să ai o suferinţă pe care mi-o ascunzi... Nu pot să-ţi pătrund gândul, dar simt bine că toată boala ta o porţi mai mult în suflet. Spune-mi. Ce te jicneşte? Ce te mistue astfel? Poate că viaţa cu noi nu-ţi place?

Elena îşi frământă mâinile de enervare:

— Vai, mamă, cum poţi să-ţi închipui asemenea lucruri!

Dar Ana stăruia în cercetările sale:

— Poate că doreşti să duci o altă viaţă... Spune-mi... ştii bine că suntem dispuşi să facem pentru tine orice sacrificii... vrei să călătoreşti prin străinătate?

Elena, chinuită de atâtea întrebări, se sculă să plece:

— De ce insişti, mamă? Nu mă supără nimic din viaţa noastră... eşti atât de bună pentru mine... dar nu mă chinui veşnic cu întrebări care sunt dureroase... Doctorul a spus că înainte de toate, îmi trebue linişte şi tu acum mă turburi... mă turburi adânc.

Ana o privi cu mirare:

— Iartă-mă, Eleno... Ce vrei, doresc atât de mult să te văd fericită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi rostind cuvintele acestea, Ana îşi îndreptă în oglindă nişte şuviţe de păr neastâmpărate.

* * *

De la întoarcerea sa din Elveţia, şi Liveanu se cam schimbase. Nu mai era întotdeauna acel om hotărât, gata, în orice clipă, să înfrunte viaţa cu trufie; părea câte odată îngrijorat, nervos. Şi Elena remarcase această schimbare.

Intr'o dimineaţă, cum Alexandru se informa de starea sănătăţii sale, dânsa îi spuse:

— Aş putea şi eu să te întreb pentru ce te-ai schimbat... parcă te frământă ceva.

— Pe mine? De fel... te înşeli, draga mea.

— Unde e omul, continuă Elena... care îşi stăpâneşte viaţa... omul tare, omul voinţei.

— Nu pricep de loc ce vrei să spui, rosti Alexandru... am rămas acelaş om, stăpân pe soarta sa... sunt ca întotdeauna liber pe gândurile mele, liber pe acţiunile mele; liber voi trăi, cât timp voi avea libera mea judecată...

— Ce de libertate! exclamă Elena cu ironie. Mare-i orbirea omenească, şi acest sentiment exagerat al libertăţei este tocmai manifestarea cea mai caracteristică a orbirei noastre. Cum poate vorbi de libertate omul, care a fost făcut să fie robul tuturor elementelor din natură. Liber omul care se naşte pe buşe şi căruia îi trebue ani întregi să înveţe numai să umble; liberă aceea fiinţă care pentru a se nutri, este nevoită să muncească din greu, zi şi noapte; liber omul care după câţiva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

ani de viețuire, își vede toate facultățile, fizice și spirituale, nimicite de bătrânețe; liber omul care moare! Ce nebunie!

— Simțimântul libertății, declară solemn Alexandru, e însuși pârghia vieței; fără dânsul omul devine un simplu animal... Eu mă fălesc de a fi trăit întotdeauna liber, și dacă cumva împrejurări nefericite mă vor birui, tot prin libera mea voință voi cădea.

— Nu știu, obiectă Elena, la ce împrejurări vrei să faci aluzie; totuși, cu toată libertatea d-tale care înfruntă orice în viață, pari acum un om cam împovorat de griji.

Alexandru nu mai răspunse, și Elena continuă:

— Câte odată, orice-ai face, viața te ține în loc... Fataliștii au și ei dreptatea lor. In zadar omul se căsnește să-și învingă soarta... viața e un puhoi căruia nu poți să te împotrivești. Te duce cu el, fără de voe, cu toată dorința ta de libertate, până ce te asvârlă la țărm, acolo unde nici nu te gândeai să ajungi.

— Omul e dator, o întrerupse cu violență Alexandru, să lupte din răsputeri împotriva acelui puhoi pentru a fi svârlit cât mai aproape de locul unde vrea să nimerească.

— Prin urmare, ai început să faci oare-cari concesiuni, constată Elena: am avut dreptate când am spus că te-ai schimbat.

Alexandru se apropie de dânsa și cu o voce pe care se căsnea să o facă cât mai dulce, spuse:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum să nu fiu îngrijorat când te văd pe tine slăbită... pierzându-te de bună voe.

Elena îl privi cu nedumerire:

— Cum, din cauza mea? Vrei să glumeşti... şi adăogă cu un accent de adâncă durere: Eşti fără milă pentru mine.

Adevărul era că afacerile lui Liveanu, din ce în ce mai îndrăzneţe, mai hazardoase, se complicau în mod îngrijitor.

* * *

Misitul Grossman pătrunse în biroul lui Liveanu. Cu toată eleganţa sa de diplomat bine nutrit, vestitul samsar părea posomorât: dânsul atât de exuberant de obicei, intră de data aceasta în tăcere, fără nici un avânt. Se aşeză într'un fotoliu şi privind lung spre Alexandru, grăi:

— Afacerea noastră cu cafeaua „Excelsior" e în baltă, domnule deputat.

— De ce? întrebă Alexandru cu o falşă surprindere.

— Ştiţi prea bine, domnule Liveanu, că dl. ministru de răsboi s'a opus formal oricărei experimentare a cafelei noastre la corpuri. Nu numai că probele date de mine n'au fost înaintate regimentelor, precum vi se făgăduise, dar chiar mi-au fost înapoiate; le-am primit azi dimineaţă acasă... Dl. secretar general spune că nu mai poate face nimic... e o afacere pierdută, cu desăvârşire.

— De aceia eşti aşa de moroconos, Domnule Grossman? Parcă ai fi la prima dumitale afacere;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901_1932

ce copilărie. Dacă aceasta n'a reuşit, vom isbuti cu alta; după urma mea ai câştigat destule parale, nu este aşa? De ce te cuprinde deodată îngrijorarea?

Şi Alexandru continuă:

— Am pentru d-ta în perspectivă o frumoasă întreprindere de emigrare, care ne va aduce beneficii mari; dar trebue să fim foarte prudenţi; aci ne isbim de străinătate...

Şi Liveanu se temea de ţările străine, fiindcă ştia că acolo autorităţile nu sunt la discreţia oamenilor politici şi că ele înţeleg să-şi facă datoria pe deplin, în orice împrejurare.

— Guvernul ar vrea ca o parte din Evreii din România să emigreze? întrebă Grossman cu o vădită nesiguranţă.

— Nici decum, răspunse Liveanu răzând, acei care emigrează sunt Români neaoşi din Ardeal şi Bucovina... Vor, nătângii, să meargă în America să se procopsească... Până să se îmbogăţească dânşii, de ce n'am aduna noi avere pe spinarea lor?

— Aşa e, opină Grossman... Totuşi afacerea aceasta nu-i decât în perspectivă... iarăşi nici o siguranţă... ceva problematic.

— Ştii, obiectă Alexandru, că mă pui pe gânduri cu descurajarea d-tale... pe vremuri erai atât de îndrăzneţ, de însufleţit...

— Bine, domnule deputat, dar v'am avansat în contul afacerei cafelei „Excelsior" trei sute de mii de lei... e o sumă bunicică... şi nici odată d-l director general de la Viena nu va recunoaşte o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cheltuială atât de considerabilă şi atât de zadarnică... Mă văd prin urmare în neplăcuta situaţie de a da aceşti bani din buzunarul meu...

— Nu te mai îngriji, domnule Grossman. Cu mine omul nu piere... am şi înjghebat o nouă afacere care te va despăgubi cu vârf şi îndesat.

Deodată faţa misitului se lumină; se apropie de biurou ca să asculte mai bine.

— Iată despre ce e vorba, explică Alexandru. Ştii poate că s'a înfiinţat sub denumirea de „*Apoteoza Victoriei*" la Ministerul Economiei naţionale, din iniţiativa mea şi cu concursul unui director general o cooperativă monstră a funcţionarilor din acel departament... Cooperativă a funcţionarilor, vorba vine; ce puteai să iei dela aceşti nenorociţi ca să-ţi asiguri un capital serios; au dat câţiva o mie, două sau trei mii de lei fiecare, numai de formă, pentru a avea platforma... de fapt au subscris mai mulţi oameni de afaceri iscusiţi... Afacerea e gata... La această cooperativă, domnule Grossman, vom cumpăra şi vom vinde de toate; vom avea de vânzare stofe şi conserve, ghete şi untură, fructe şi mătăsuri, obiecte de cauciuc şi migdale amare; orice comerţ îl vom face pe o scară întinsă; vom cumpăra imobile şi terenuri, vom clădi palate; vom avea putinţa să înfăptuim orice în condiţiile cele mai avantajoase... Pricepi bine, domnule Grossman, ce nu se poate obţine în numele funcţionarilor dela Ministerul Economiei naţionale. Afacerea nu-ţi surâde?

— E minunată, declară misitul deodată ademenit, dar nu văd în ce calitate aş putea eu să...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— D-ta vei fi principalul nostru furnizor: ciorapi de mătase sau măsline, unt proaspăt sau panglici, parfumuri sau brânză, case sau turme de vite, d-ta ni le vei procura şi vei beneficia de toate scutirile de taxe, de toate reducerile, de toate precăderile, de toate permisele... într'un cuvânt de la prima lovitură vei încasa înzecit cei trei sute de mii de lei pe cari mi-ai avansat mie. Şi unde pui, adăogă Alexandru în mod confidenţial, că vei putea furniza şi pe delăturі... Hai, ce zici?

— Foarte frumos, grăi samsarul care se înviorase cu totul.

Totuşi dânsul mai manifestă oarecari nedumeriri:

— Dar, mă rog, întrebă el, domnul ministru cu ce ochi vede această cooperativă? Ştie despre ce e vorba? Nu cumva să ne tae aripele când ne-o fi lumea mai dragă. De, doamne fereşte, să nu găsească că traficăm sub pavăza Statului şi să ne trimeată într'o bună zi la parchet, adică vorbesc de noi ăştia furnizorii.

— Haida-de, ce copilărie, domnule Grossman. De când directorul general, care are şi conducerea acestei afaceri, i-a comunicat despre înjghebarea cooperativei, domnul ministru nu mai poate fără dânsul; îl numeşte în toate comisiile, toate delegaţiile, şi mai cu seamă în străinătate... e mâna lui cea dreaptă.

— Atunci, zise Grossman, e bine.

Şi plecă mulţumit.

* * *

De două luni Georgel nu mai dăduse nici un semn de viaţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

Chiar în ziua plecărei lui Alexandru din Interlaken, ştiu să forţeze cu atâta dibăcie norocul la cărţi, încât în mai puţin de un ceas îşi recâştigă ceeace pierduse cu cei trei artişti francezi. Când se văzu în banii lui, Georgel svârli cărţile cu dispreţ şi plecă. Ce era să se mai încurce dânsul cu nişte bieţi pictori cari deabia aveau cu ce achita pensiunea.

Se îmbrăcă în smoking şi porni la *Victoria Palace*; aci primul om pe care-l cunoscu, fu Dansatorul; acesta îl puse imediat în contact cu cele mai simandicoase mondene şi demi-mondene din hotel, precum şi cu mai mulţi vilegiaturişti milionari din America, Transvaal şi Egipt.

Hotărât să câştige, cu orice preţ, câţi mai mulţi dolari sau lire sterlinge, nu numai pentru a putea duce o viaţă îmbelşugată şi dezordonată, dar şi pentru a se lipsi în viitor de orice sprijin din partea tatălui său şi a întregei sale familii, pe care, îndestulat de bani, ar fi ţinut atât de mult s'o dispreţuiască cu toată cruzimea, Georgel se înfiinţă în fiecare după amiază în hallul „Palasului" la partidele de bridge, poker sau „chemin de fer".

Cu puţin noroc, dar mai cu seamă cu multă îndrăsneală şi abilitate în ticluirea cărţilor, Georgel ajunse să câştige sume frumoase; într'o seară plecă cu douăsprezece mii franci elveţieni şi o sută de dolari în buzunari. Dansatorul îl „tapă" cu trei sute de franci, iar mai multe doamne elegante, vestite de norocul său extraordinar, prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marti1901-1937

privirile lor galeşe, căutară să-l reţie seara cât mai târziu, bând în tovărăşia lui „cookteluri" ameţitoare pe contuarul barului din subsol.

Pentru prima dată în viaţa lui, Georgel căutase să fie, dacă nu tocmai chibzuit, cel puţin prudent, şi nu părăsise pensiunea „Eden" unde trăiul îi fusese asigurat de Alexandru pentru o lună întreagă. Cucoanelor curioase, cari se interesau pentru ce un tânăr atât de elegant nu stătea la Palace, Georgel spunea că ocupă o vilă particulară la marginea oraşului, lăsând să planeze o atmosferă de mister în jurul locuinţei sale îndepărtate.

Norocul la cărţi se menţinu mai multe săptămâni dearândul, până ce într'o bună zi un partenar american, fabricant de mobile la Chicago, se sculă brusc de la masă, privi îndelung pe Georgel drept în faţă, şi anunţă cu asprime că dânsul nu consimte să mai joace în viitor, decât cu o singură condiiţe, anume ca Georgel să nu mai facă nici odată cărţile. Jucătorii priviră şi dânşii pe acesta, nedumeriţi, dar neprinzându-l asupra faptului, nici unul nu îndrăsni să-l învinuiască. Jocul totuşi se sparse. Georgel, cu o impasibilitate de semi-zeu, se făcu că nu pricepe şi, flegmatic, ca şi Americanul din Chicago, declară că e gata să primească orice condiţie.

Dar Georgel nu mai jucă decât foarte rar, şi în totdeauna cu partenari noi. Simţea că în jurul lui se făcea o atmosferă din ce în ce mai rece; mulţi jucători abia îi mai spuneau bună-ziua. Pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru a domoli această animozitate care risca în curând să-i închidă accesul în saloanele «Palasului», Georgel avu o idee minunată ; organiză într'o seară o mare serbare veneţiană pe lacul Thun, la care invită multe cucoane şi domnişoare precum şi pe toţi partenarii săi de joc.

Era cea mai bună dovadă că dorea să restitue prin serbări sumele pe care le câştigase la cărţi ; nimeni nu se mai gândea să învinovăţească pe acest tânăr «gentleman» generos, care în chip atât de strălucit căută să facă „amendă onorabilă".

Georgel închiriă zece bărci pe cari, cu concursul dansatorului, le ornă pavoazându-le cu lampioane multicolore, cu drapele şi serpentine ; fiecare îmbarcaţiune fu împodobită cu covoare persane şi turceşti. Georgel angajă pe cântăreţii napolitani, punând câte unul în fiecare barcă. Femeile veniră în rochi de bal, decoltate, iar bărbaţii toţi în smoking. Până în zorii zilei se auziră pe lac numai cântări şi râsete ; invitaţii se ameţiră cu „cookteluri" şi şampanie, bătându-se de la o barcă la alta cu flori, confetii şi serpentine....

A doua zi prin toate dancingurile, toate barurile, toate cafenelele, se svonise că la Interlaken venise să-şi risipească averea un tânăr prinţ român.

Dar norocul la cărţi dispăruse cu totul. După două luni de veşnică petrecere, Georgel fu nevoit să se gândească la înapoierea lui în ţară.

* * *

Secretarul lui Liveanu intră cu braţele încărcate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdr/1901-1932

de dosare, de cărți, de ziare și hârtii de tot soiul pe care le depuse pe biurou în fața lui Alexandru:

— V'am adunat, zise dânsul, tot materialul necesar pentru discursul d-voastră asupra cooperativelor de producțiune și desfacere; aveți aci date foarte interesante despre tot ce s'a făcut similar în Franța, în Belgia, în Italia, chiar și în Japonia; datele care privesc România, le găsiți în această broșură editată de ministerul de domenii... sunt cam vechi, dinainte de război, dar o lucrare mai nouă nu există. Și după o pauză secretarul adăogă: In dorința mea de a vă ușura munca, mi-am permis să fac un rezumat despre tot ce am găsit mai deosebit sau mai caracteristic pentru țara noastră.

Și secretarul îi arătă, scris la mașină pe mai multe coale ministeriale, un text care de fapt putea să constitue partea esențială a unui discurs.

Ca de obicei, Alexandru îl citi în grabă:

— Foarte bine, declară dânsul mulțumit, sunt sigur că documentele acestea vor face sensație nu numai asupra opoziției, dar chiar și asupra majorității; sunt așa de puțin oamenii politici cari în ziua de azi caută să se documenteze serios, când tratează o chestiune mai specială.

Nici un cuvânt de mulțumire pentru secretarul său. Liveanu era atât de convins că orice muncă depusă de alții pentru dânsul, i se cuvenea; dealminteri nu pentru prima oară secretarul său îi pregătise aproape întregime discursul pe care avea să-l rostească la Cameră. Tânărul secretar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

nu căuta să'şi atragă recunoştinţa stăpânului său, ar fi fost în zadar, dar da voia să se facă in dispensabil, având convingerea că forţat va urma şi dânsul soarta atât de norocoasă a lui Alexandru Liveanu; orice izbândă a acestuia trebuia prin forţa lucrurilor să-l ridice şi pe dânsul. Era sigur de pildă că în ziua când Liveanu ar ajunge ministru, el ar fi secretarul său general. Pe nimeni altul stăpânul său nu s'ar putea bizui mai bine, lăsându-i toată grija lucrărilor migăloase şi istovitoare, şi secretarul se gândea cu o bucurie înfrigurată că ocuparea unui asemenea post înalt în Stat ar însemna pentru dânsul nu numai deschiderea unei cariere frumoase, ci şi căpătarea unei indepedenţe definitive.

Băiat sărac, neavând mijloacele necesare pentru a se impune prin el însuşi, secretarul era fericit să lucreze în umbra lui Liveanu. Dealminteri situaţia sa nu era tocmai de plâns, căci din numeroasele afaceri pe care le tălmăcea, Alexandru îi lăsa să cadă şi lui fărămiţe destul de remuneratoare.

— Am mai pregătit, zise secretarul, şi un articol pentru ziarul *Democratul*, ca răspuns învinuirilor cari vi s'au adus de către *Omul liber*. Vă rog să-l citiţi şi să-mi spuneţi dacă e vrednic de a purta semnătura d-stră.

Alexandru îl citi, făcu câteva corecturi, mai mult de formă, şi semnă.

— O să-l dau la imprimat chiar azi, spuse secretarul, căci peste un ceas trebue să trec pe la redacţie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

De tânăr, abia eşit din şcoală, secretarul începuse prin a fi ziarist, şi cu toate că se înscrisese de mai mulţi ani în barou, nu părăsise această meserie, fiind convins că e bine pentru un om care doreşte să ajungă la o situaţie strălucită în viaţă, să-şi păstreze oare cari legături cu presa. Nu e oare ceva măgulitor, când la moartea unui om politic, se adaogă în discursurile funebre: „A fost şi un distins gazetar".

— Şi acum ce mai e nou? întrebă Alexandru.

Secretarul pricepu că Liveanu dorea să fie pus a curent cu mersul afacerilor sale; începu să-i facă raportul:

— Astăzi s'a prezentat restauratorul Skulidis care a spus că nu poate oferi mai mult de douăspre-zece mii de lei pentru a scăpa de contravenţia sa; a fost condamnat să plătească trei-zeci de mii şi e în apel...

— Nici o centimă mai puţin de cinci-spre-zece mii, răspunse hotărât Alexandru. Şi adaogă cu convingere: «Ar fi şi imoral să scape Grecul mai eftin».

— A mai venit şi inspectorul dela poştă Peiuş, care însistă foarte mult să-l susţineţi în avansarea sa la gradul de inspector general... Situaţia lui e cam grea; e al cinci-sprezecelea pe tablou şi n'are nici vechimea; legea prevede cel puţin un stagiu de trei ani în postul de inspector, ori dânsul n'are decât un an şi opt luni. Legea mai cere să fie şi licenţiat în drept; dânsul n'are decât bacalaureatul.

— Mofturi! declară Alexandru. Peiuş trebue

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu orice preţ avansat; a fost cununat de nevasta mea, e un om devotat partidului şi probabil trebue să fie şi un funcţionar iscusit. O să vorbesc eu cu directorul general.

— Mai e şi subcomisarul Scofală căruia i s'a intentat proces de mituire...

— Bine, bine, o să vedem...

— Acum, întrucât priveşte autorizaţia de a construi, acordată societăţii «Lumina», ştiţi că în urma unei violente campanii de presă, primăria a revenit şi a dat ordin să se suspende lucrările. Se autorizase eşirea în stradă cu un metru şi jumătate, vă aduceţi aminte: toţi locuitorii din cartier s'au alarmat; au pornit în delegaţie la primar, s'a făcut multă vâlvă pe chestia aceasta în timpul lipsei d-stră din ţară. Inginerul Preoţescu dela primărie, care a încuviinţat începerea construcţiei, în urma intervenţii d-stră, a venit să se plângă că societatea îi reclamă întreaga sumă pe care a dat-o pentru a obţine autorizaţia; Preoţescu totuşi n'a primit, precum ştiţi, decât o parte, adică o sută de mii de lei. Ce rămâne de făcut?

— Mă mir că mai stai la îndoială, răspunse Liveanu... Societatea a vrut să capete autorizaţia, a obţinut-o... ce suntem noi de vină dacă n'a ştiut să se folosească de dânsa, sau dacă ne-a cerut ceva imposibil, de natură să alarmeze populaţia... Noi ne-am îndeplinit angajamentul şi nu avem nimic de restituit.

Liveanu expusese raţionamentul său cu o seninătate atât de liniştită, încât secretarul nu mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

avu curajul să replice; totuşi, după o pauză mai lungă, continuă să explice lui Alexandru:

— Inginerul Preoţescu e foarte îngrijorat; spune că societatea vrea să-l nenorocească, l-a ameninţat cu o plângere la parchet, dacă nu restitue banii. Dânsul se vaită că-şi va perde postul dela primărie şi că e om nevoiaş.

— Om nevoiaş, exclamă Liveanu, ce îndrăzneală. Parcă ar fi la prima sa afacere, acest domnişor... ce ipocrizie... toată lumea ştie că s'a îmbogăţit în câţiva ani... alminteri cum şi-ar fi construit dumnealui un palat de trei milioane, cu scări de marmură, cu tapete de mătase, cu lemnărie de stejar... Să facă bine să nu-mi bată capul... dacă vrea să restitue banii, n'are decât s'o facă.. eu nu mă simt de loc obligat la o asemenea restituire... ce mi s'a cerut, am dat... mi-am îndeplinit sarcina mea de... avocat... dacă dumnealui nu este în regulă, treaba lui... să se descurce cum ştie... şi mai cu seamă să nu-mi vie să facă pe martirul.

Alexandru nu putea să-şi stăpânească surexcitarea. Se sculă în picioare şi începu să umble prin odae.

— Mai ai ceva? întrebă dânsul cu nervositate.

— Nimic, răspunse smerit secretarul, care îşi dădea seama că pe ziua aceia nu se cădea să insiste mai mult în expunerea afacerilor d-lui deputat Liveanu.

Şi pregătindu-se să plece, îşi aduna dosarele, cărţile şi ziarele răspândite pe birou, când Alexandru îi zise:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să spui şoferului să pregătească automobilul... simt nevoia să iau aer... să mă bată vântul... o să ies afară din Bucureşti.

Şi adaogă:

— O să-mi conduc singur maşina...

* * *

Parlamentul se deschisese într'o atmosferă grea Numeroşi membrii din majoritate, nerăbdători de a căpăta un portofoliu ministerial, înjghebase în jurul lor grupuri de partizani, cari se hărţuiau şi asaltau guvernul. Pentru a-i domoli, preşedinţele consiliului, într'un discurs rostit la adunarea majorităţilor. lăsase să se întrevadă posibilitatea unei remanieri a cabinetului.

Alexandru Liveanu judecă momentul oportun pentru a da şi dânsul o lovitură; hotărî să organiseze un banchet în cinstea lui.

Chemă pe secretarul său:

— Ascultă-mă, îi zise dânsul; de multă vreme prieteni politici mi-au exprimat dorinţa să-mi ofere un banchet; eu cred că în împrejurările de faţă o asemenea manifestare se impune; s'ar dovedi încă odată, în chip lămurit, toată popularitatea mea.

— Minunat, opină secretarul.

— Iată cum vei proceda. Vei împrima o mie de invitaţiuni, a o sută de lei una, pe cari le vei plasa, cât mai repede, la partizanii şi prietenii mei politici, precum şi la toate instituţiunile la care mă bucur de încredere şi consideraţie. Va

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trebui să lucrezi cât mai în grabă, căci evenimentele la ordinea zilei nu îngăduie nici o întârziere.

In mai puțin de o săptămână secretarul plasase șapte sute de invitații.

Banchetul avu loc într'o duminică, la ora dejunului. Insuși Liveanu alesese o sală de la Obor pentru ca manifestarea sa politică să aibă un caracter cât mai popular, mai democratic.

Precum prevăzuse secretarul, după «pointajul» făcut de dânsul, trei sute de tacâmuri fură suficiente; mulți bancheri, comercianți și chiar pașnici burghezi nu subscrisese decât pentru a nu se atrage animozitatea marelui tribun. Cine poate ști ce se ivește vreodată în viață; e bine să ai întotdeauna simpatia unui om politic cu mare influență. Dar de aci a se expune în public la un banchet, nu era prudent, fiindcă oamenii politici nu rămân întotdeauna aceiași la putere.

Pentru a ornamenta sala, subcomisari zeloși adunară scoarțe și drapele de la negustorii din cartier, iar un director de la primărie trimise un camion cu plante, din acelea care servesc la nunți și la înmormântări. Totuși un miros acru de sudoare, țuică și tutun te înăbușa în această sală cu podele putrezite și pereți murdari, în care toată săptămâna erau găzduite gloate de cărăuși, veniți la oraș cu încărcături de tot felul.

Menuul fu sobru și democratic, precum se impunea. Un borș de perișoare, o fleică la grătar și brânză cu măsline; mai multă atențiune se dăduse băuturii. Restauratorul Skulidis, pe care Li-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

veanu îl scăpase de mai multe ori de închisoare, se însărcinase cu mâncarea, în condițiunile cele mai avantajoase; dar un mare podgorean de la Urlați, dator vândut la diferite bănci patronate de Alexandru, trimisese, ca plocon de admirație, un întreg butoi de vin; de la un cârciumar din Ploești, agent electoral convins, se obținuse mai multe damigene cu țuică de Văleni. Manifestația promitea să fie din cele mai cordiale. Un taraf de lăutari fusese angajat pentru a înveseli ospățul.

In acea duminică de toamnă târzie, cerul se înseninase ca dinadins, învăluind noroiasa mizerie a mahalalei îndepărtate cu o mantie sclipitoare, aurie; se părea că însuși soarele ținea se sărbătorească pe marele campion al poporului.

Alexandru Liveanu sosi urmat de un întreg stat-major compus din mai mulți colegi de la Cameră și Senat — d-l Mavridi în cap — precum și de câțiva cetățeni fruntași din capitală și provincie.

Chiar din stradă, sosirea tribunului fu salutată prin urale sgomotoase, cari sguduiră văzduhul până'n depărtare. Curioșii se îngrămădeau pe trotuare; o fetișcană îi asvârli flori. Țiganii îi dădeau de zor cu un marș de operetă.

Invitații dădură buzna în sala de ospăț. Mesele acoperite cu hârtie albă se înșirau jur împrejur; numai la mijloc o masă lungă, învelită cu prosoape țărănești și împodobită cu verdeață, la care demn și mândru, se așeză Liveanu, înconjurat de prietenii săi mai simandicoși. Sticlele de vin, sen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/mdr1901-1932

tinele negre, stăteau de strajă, câte două, în faţa fie-cărui conmesean.

La început oaspeţii se ţinură mai în rezervă, chiar tăcuţi; lăutarii îşi înşirau tot repertoriul de tangouri şi foxtroturi; dar abia se băuse ţuica, că din fundul sălei se ridică un mucalit chiristigiu care voia să închine în sănătatea «cuconului Alecu». Secretarul numai decât preveni că discursurile se vor ţine la sfârşitul mesei.

— N'are a face, replică musafirul recalcitrant, eu tot beau în sănătatea protectorului nostru... Hurra!

Şi fără se răsufle, trase pe gât un ciocan de tulcă. Ţiganii cântară «mulţi ani trăiască».

— Doar pentru asta suntem aci cu toţii, exclamă un alt conmesean entuziast, din partea cealaltă a sălei.

Minţile se înfierbântară; sala vuia acuma de conversaţiile sgomotoase, presărate de râsete, strigăte şi înjurături; oaspeţii îşi turnau pahar după pahar. Din moment că băutura era din belşug, nici nu se mai gândeau la mâncare; toţi îşi aprinseră ţigările şi un nor de fum întunecă lumina.

Lăutarii osteniţi nu mai cântau decât pe un ton tărăgănat; priveau cu jind la sticlele ce se goleau.

Când atmosfera se făcu din cale afară de greoaie, aproape irespirabilă, Liveanu şopti secretarului să dea citire telegramelor de felicitare — omagii îndepărtate, dar prudente ale acelora cari, deşi nu voise să vie, nu îndrăneau să lipsească

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu totul. Apoi d-l Mavridi se ridică şi în calitatea sa de senator şi de conmesean mai în vârstă, citi, cu multe opinteli, un discurs pregătit în ajun de către un secretar de la Senat, în care se proslăvea «marele fiu al patriei», «înţeleptul şi competentul parlamentar», «apărătorul drepturilor cetăţeneşti», «amicul poporului» etc... pe care cu toţii îl sărbătoreau în persoana lui Liveanu. Conmesenii urlau de entuziasm; lăutarii, cari se opinteau în sforţări urlaşe, nu parveneau să acopere atâta larmă.

In picioare, ca o stâncă, Alexandru saluta încet, în dreapta şi în stânga. Aştepta ca ropotul înflăcărat să se domolească. Liniştea reveni cu greu; numai când tăcerea fu deplină, Liveanu începu să vorbească la rândul lui. Timp de vre-o jumătate de oră, rosti cu glas pătrunzător, întrerupt mereu de aplauze frenetice şi de aprobări violente. Dânsul făcu, în cuvinte sforăitoare, elogiul partidului democrat, singurul în stare să guverneze această ţară, asupra cărei dealminteri avea drepturi neperitoare, imperscriptibile, fiindcă singur o crease, în întregime. Liveanu relevă meritele binefăcătoare ale guvernării, dar mai cu seamă stărui asupra operei salvatoare pe care partidul, stând la putere, o mai avea de înfăptuit, — operă totuşi care nu se va putea îndeplini, decât prin împrospătarea forţelor guvernamentale. Zariştii, cari fusese şi dânşii poftiţi la banchet, luau note cu înfrigurare.

Când Liveanu îşi termină discursul, când pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dm=1901-1932

tru înflorirea partidului şi fericirea Suveranilor, entuziasmul sălei se prefăcu într'un adevărat delir. Lăutarii renunţase se mai cânte, şi beau şi dânşii într'un colţ, pe înfundate. Un conmesean, cu mustaţa sbârlită şi ochii împăiejenaţi, cu bărbia încă udă de rachiu, voi cu ori-ce preţ să sărute pe tovarăşul Liveanu.

Făcându-şi drum printre oaspeţii entuziaşti, cari se îngrămădeau în juru'i, Alexandru eşi din sală, împreună cu statul său major, şi urmat de de întreaga adunare, care cu strigăte şi cântece voiau să-l petreacă până acasă. Dar cu cât se îndepărtau, cu atât cortegiul admiratorilor tumultuoşi se resfira, cei mai mulţi dintre ei împleticindu-se pe picioare şi simţind imperioasa nevóe de a se sprijini de garduri...

Banchetul nu costase nici o sută de mii de lei, şi se încasase cu invitaţiile şapte sute de mii în cap. Pe lângă strălucita manifestare de popularitate, Alexandru Liveanu realizase şi un câştig bănesc însemnat; avea tot dreptul să-şi simtă conştiinţa pe deplin împăcată.

* * *

A doua zi Liveanu se duse la Capşa şi comandă un bufet bogat pentru trei sute de persoane. După manifestarea populară atât de strălucită a banchetului de la Obor, ţinea să dea, şi în saloanele somptuoasei sale locuinţi, o recepţie mondenă cu caracter politic. „E cel mai bun mijloc, spunea dânsul, să pipăi pulsul situaţiei“,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Invită în primul rând pe preşedintele consiliului, şi acesta, spre uimirea tuturor, făgădui că va veni. Era într'adevăr un eveniment deosebit; primul-ministru, şeful idolatrat al marelui partid democrat, nu consimţea nici odată să apară la vre-o serbare, fie politică, fie privată. Abia dacă se ducea la Parlament, în zile mari. Dânsul trăia într'o izolare olimpiană; să temea că venind în contact prea apropiat cu semenii săi, fie dânşii chiar şi partizani politici, să nu-şi piardă din splendida lui aureolă de stăpân atotputernic şi temut. Astfel pe vremuri oracolul de la Delfi îşi păstra neatins întregul său prestigiu.

Preşedintele consiliului promisese că va veni; Alexandru Liveanu îşi dădu bine seama că într'adevăr persoana lui înseamna ceva în partidul democrat.

Mai invită şi pe ceilalţi membrii ai guvernului. Acei care simţise că-şi vor pierde în curând portofoliile, se scuzară, invocând necesitatea unor grabnice inspecţii în provincie. Fură iarăşi invitaţi mulţi membrii din majoritate, atât de la Cameră cât şi din Senat, câţiva reprezentanţi ai corpului diplomatic şi mult tineret, pentru a da recepţiei cât mai mult farmec şi vioiciune.

Directorul de la primărie trimise şi de data aceasta un camion cu plante pentru ornamentarea „hallului" şi a sufrageriei; dar spre marea îngrijorare a Anei, sosise foarte târziu, fiindcă în ziua aceia servise tocmai la împodobirea înmormântărei unui general viteaz.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bufetul era ireproşabil, servit de şase lachei în frac.

La ora zece, saloanele gemeau de lume, dar toţi invitaţii păstrau o atitudine demnă, conţinută. Se aştepta sosirea primului-ministru.

Abia pe la ora unsprezece, urmat de şeful său de cabinet, un tânăr sclivisit, care pe un frac impecabil îşi arborase toate decoraţiile, îşi făcu apariţia preşedintele consiliului, într'un sacou de voiaj, de culoare cenuşie.

Inalt şi demn, cu părul încărunţit, dar cu barba încă neagră, primul-ministru căuta să pară cât mai jenat, cât mai împovărat de greaua sarcină a răspunderilor publice; surâdea cu sfiiciune, dar în ochii săi, care priveau departe, ca şi cum n'ar fi vrut să vadă pe nimeni în jurul lui, se desluşea mai multă şiretenie şi mai cu seamă o grozavă megalomanie, decât simţimântul sincer al datoriei şi al responsabilităţii.

Invitaţii se dădură la o parte pentru a-i face loc; dânsul, cu paşi grăbiţi, se duse drept la stăpânii casei, cărora le zise pe un ton care se sforţa a fi cât mai mâhnit:

— Să mă iertaţi, am venit aşa târziu; am fost reţinut de lucrări urgente. Dealtminteri nu voi putea sta decât prea puţin; sunt nevoit să plec chiar în noaptea aceasta la vie, cu automobilul.

— Ne pare foarte rău, îngână Ana impresionată.

— Prezenţa d-voastră ne măgulеşte foarte mult, se grăbi să adaoge Alexandru; nu ştim cum să vă mulţumim.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Primul-ministru trecu în bibliotecă unde găsi adunaţi pe ceilalţi miniştrii; la vederea acestora se înveseli, începând să glumească.

Totuşi invitaţii continuau să fie rezervaţi şi reci; nimeni nu îndrăznea să râdă mai în voe; conversaţiile, printre tineri mai cu seamă, urmau aproape pe şoptite.

Bufetul remăsese încă intact.

După un sfert de oră, primul-ministru se şi grăbi să plece. Alexandru Liveanu îl întovărăşi până la automobil.

Ca prin minune întreaga asistenţă se desamorţi; în bioliotecă se întinseră mai multe mese pentru joc de cărţi; lăutarii isbucniră cu frenezie; în salonul cel mare, tinere perechi se avântară în foxtroturi febrile, iar bufetul fu luat cu asalt. Şampania curgea în cupele de cristal spre cari numeroase mâini nerăbdătoare se întindeau cu insistenţă; prin colţuri ţâşneau râsetele svăpăiate ale frumoaselor cucoane, cărora cavaleri isteţi le şopteau anecdote picante la ureche.

Serbarea ţinu până în zorii zilei, în mijlocul veseliei celei mai turbulente.

Preşedintele consiliului venise — era o nouă izbândă de care Alexandru Liveanu putea să fie mândru.

* * *

Doctorul Mantu căuta şi dânsul să cerceteze cauzele bolii atât de curioase a Elenei.

— Când a plecat în Elveţia, constată dânsul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?rdn=1901-1932

nu era decât puţin anemiată ; starea ei nervoasă nu inspira o prea mare îngrijorare. S'ar părea că şederea la Interlaken nu i-a priit de loc ; aerul prea tare al munţilor să fi avut o acţiune atât de puternică asupra sistemului său nervos? Nu mai pricep nimic.

— Nici eu, adaogă Ana.

Şi doctorul Mantu declara în mod statornic, la fiecare vizită :

— Ciudat.... foarte ciudat !

Deodată uşa salonului se deschise brusc şi pe prag, în costum de voiaj, apăru Georgel.

— Bună ziua, strigă dânsul cu glas tare.

Ana încremeni ; doctorul Mantu se făcu că nu-l vede, învârtindu-şi fotoliul pentru a-i întoarce spatele cu totul.

Georgel stătea nemişcat în uşă, aşteptând să i se răspundă ; dar nimeni nu sufla nici un cuvânt. După câteva clipe de tăcere, Ana se hotărî să-i anunţe pe un ton cât mai rece :

— Alexandru nu e acasă.

Atunci Georgel părăsi pragul uşei şi făcu câţiva paşi în salon.

— Ştiu, zise dânsul că prezenţa mea nu vă este tocmai plăcută... Dar n'am ce face... de data aceasta aş avea să vă spui ceva foarte serios.

— Serios ? strigă doctorul Mantu, care în surprinderea lui se întoarse cu fotoliu cu tot.

— Nu-mi vine a crede, grăi Ana pe un ton sarcastic.

— Foarte se-ri-os, apăsă Georgel... E vorba de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdri1901-1932

sărmana Elena a cărei stare probabil vă preocupă... Pe mine starea ei mă înduioşează... mă revoltă...

Ana şi doctorul Mantu priviră lung unul la altul.

— Bine că am avut şi eu prilejul să văd pe clinicul Georgel înduioşat, spuse Ana.

Dar Georgel replică cu violenţă:

— Pe mine mă miră că mai ai curajul să faci ironii.

In alte împrejurări Ana s'ar fi înfuriat şi l-ar fi dat afară; dar de data aceasta simţea că Georgel avea într'adevăr de împărtăşit o taină şi-l cruţă mai mult de curiozitate:

— Ce gravitate... spuse dânsa in glumă, nu te mai cunosc, Georgel. De data asta ai într'adevăr aerul că te iei în serios... Georgel înduioşat de starea Elenei, ce nostimadă, ce derisiune!

— Totuşi e foarte adevărat, grăi Georgel cu siguranţă... Da... Georgel este singurul în stare să salveze pe Elena.

Ana şi doctorul Mantu se uitau la dânsul din ce în ce mai miraţi, nu se dumeriau de unde Georgel, abia sosit, putuse să afle despre boala Elenei. Instinctiv se temeau de vre-o desvăluire neaşteptată.

— Elena nu mai poate trăi sub acest acoperământ, continuă Georgel... m'am gândit bine... Nu poate fi altă scăpare pentru dânsa... trebue să plece de aci.

— Pentru ce, mă rog?... Ce vrei să spui? întrebă Ana.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Multă vreme am stat la îndoială, explică Georgel... N'am îndrăznit până acuma, crezând că va fi pentru dânsa o lovitură şi mai grea, dar gândindu-mă mai bine, m'am convins pe deplin că alt mijloc de salvare nu poate fi... Va trebui să plece, precum am plecat şi eu... Suntem amândoi nişte copii orfani... nişte nonorociţi.

Ana crezu un moment că Georgel şi-a pierdut minţile:

— Ai îndrăzneala să te compari cu fata mea? strigă dânsa cu o indignare sinceră.

— O, câtă asemănare între noi amândoi, grăi Georgel.

— Ce inconscienţă! murmură Ana pe înfundate.

— Curios... foarte curios, constata doctorul Mantu.

Georgel îi privi la rândul lui cu nedumerire:

— Sunteţi surprinşi; vi se pare lucru straniu... la urma urmelor mirarea d-voastră este firească... Cu minţile d-voastre strimte, cu sufletele d-voastre întunecate de minciună şi de egoism sălbatec, nu sunteţi în stare să pătrundeţi în inima nimănui... Nici unul n'a putut afle adevărul, deşi sare în ochii ori şi cui... Sunteţi prea preocupaţi, orbiţi de meschinele d-voastre plăceri de fie-care moment pentru a vă mai pierde vremea să vă coborâţi în sufletul altuia.

La toate s'ar fi aşteptat Ana din partea lui Georgel, numai la o asemenea lecţie de morală nu.

Doctorul Mantu crezu de cuviinţă să intervie cu gravitate:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Georgel, ai venit să salvezi pe Elena, iar nici decum să ne moralizezi pe noi... Nu-ţi recunosc nici o calitate pentru o astfel de atitudine faţă de mine... Ar fi din cale afară de caraghios... Te rog să revii la chestia d-tale, neglijând cu totul persoanele noastre.

Ana căpătă şi dânsa mai multă siguranţă, când auzi pe doctorul Mantu vorbind cu atâta demnitate:

— Dacă d-ta, straşnice domnule Georgel, grăi dânsa, ai isbutit să pătrunzi acest mare adevăr care frământă pe fiica mea şi pe care noi nu suntem în stare să-l cunoaştem, te rog să ni-l spui şi nouă. Suntem foarte curioşi, chiar nerăbdători.

— Cum, exclamă Georgel, acest adevăr măcar nici nu-l bănuiţi?

— De fel, afirmă Ana.

— Iată ce înseamnă, declară Georgel, să fi trăit o viaţă întreagă în ipocrizie şi minciună: Ei bine, acest adevăr, aflaţi-l de la mine. Elena se prăpădeşte, fiindcă e amanta soţului d-tale.

Ana se rezemă de scaun ca ameţită:

— Minţi, minţi, răcni dânsa înfuriată. M'aşi fi mirat ca vrăjmaşul de Georgel să-mi vie în casă fără să comită o nouă infamie... Dar soţul meu e şi tatăl d-tale.

Georgel stătea neclintit:

— Tinere, strigă d-rul Mantu repezindu-se la dânsul, nu văd ce-ţi dă dreptul să svârli astfel nenorocirea asupra unei întregi familii. Impingi inconscienţa prea departe. Ai comis o faptă mon-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

struoasă. Cu ce drept nesocotești sufletele unor oameni care nu ți-au făcut nici un rău?

— Cu ce drept? răspunse flegmatic Georgel; cu dreptul de a spune adevărul și de a salva o ființă nenorocită, care riscă să piară, victimă al egoismului d-voastră.

— Elena, victima mea? strigă Ana, cu mânie.

— Da, stărui cu încăpățânare Georgel, e victima tuturor de aci din casă. D-ta singură ai împins-o în brațele tatălui meu. Pentru a gusta mai în libertate plăcerile adulterului cu amantul d-tale aci de față, ai trimis-o în Elveția cu soțul d-tale.

— Ești un miserabil, răcni doctorul Mantu cu pumnii încleștați... nu-ți permit o asemenea infamie.

— Infamie o fi, strigă Georgel înfruntând pe doctor, dar e adevărat.

Sdrobită, Ana căzu pe un scaun.

Atras de sgomotul vocelor, Alexandru, care pe neașteptate, se înapoiase din oraș, intră în salon:

— Ce să petrece aci? întrebă dânsul cu asprime.

Și îndreptându-se spre Georgel, adăogă:

— Ce cauți aci, în lipsa mea?

Georgel mai pierdu din îndrăzneala sa; totuși continuă să fie sfidător:

— Am venit să vă aeriseșc nițel... să vă aduc puțină lumină.

— Imi închipui ce lumină poți aduce, răspunse Alexandru... Te-am oprit să treci pragul casei mele... ce cauți aci?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr:1901-1932

Georgel nu mai avea acuma decât un gând... să scape cât mai repede din casa tatălui său. Nu se aşteptase la sosirea acestuia şi dintr'un sentiment de laşitate înăscut, care urma întotdeauna acţiunilor sale cele mai îndrăzneţe, să temea acuma de consecinţe ; la fapta sa nu fusese împins atât de sălbatica dorinţă de a se răsbuna, cât de patima bolnăvicioasă de a răscoli lumea în jurul lui.

— Ce-am avut de spus... am zis, rosti dânsul cam încurcat... Veţi face ce veţi crede de cuviinţă... sunteţi cu toţii lămuriţi... nu mai am ce căuta aci... adio.

Se precipită spre uşă şi plecă în goană.

Urmă o lungă tăcere.

Ana rămăsese nemişcată pe scaunul ei; doctorul Mantu, în picioare, se frământa într'un colţ al salonului. Alexandru îi privea ca şi cum ar fi dorit să descopere numai cu privirea cele petrecute în lipsa sa.

— De data aceasta, se hotărî să spună doctorul, Georgel şi-a făcut de cap, ca nici odată... e un smintit... Mă duc... la revedere.

Alexandru nici nu se gândi să-l mai reţie. Era nerăbdător să afle de la Ana ceea ce se întâmplase.

* * *

Rămaşi singuri, Alexandru şi Ana stătură câtva timp tăcuţi, privindu-se îndelung, ca doi rivali gata de luptă. Liveanu afecta o nepăsare absolută ; aştepta ca nevasta sa care se afla într'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

stare de surescitare extremă, să-şi destindă deodată nervii. Şi într'adevăr dânsa nu întârzlă să spună :

— Ascultă, Alexandre, trebue să ne deslușim... In tot ce se petrece de câtăva vreme în jurul nostru, este'o taină pe care nu isbutesc să o pătrund, dar pe care sufletul meu o presimte: am impresia că o nenorocire se năpusteşte asupra noastră... Imi trebue cu orice preţ să mă lămureşti.

Cu o admirabilă stăpânire de sine, neclintit, Alexandru îi răspunse :

— Prin urmare, Georgel a parvenit să te turbure serios.

Dar Ana era şi dânsa hotărâtă să afle adevărul. Continuă fără şovăire :

— Nici odată n'am avut mintea mai clară... Imi dau seama că se petrece ceva în casa aceasta, ceva misterios care mă înspăimântă... am această intuiţie deslușită... şi tu singur poţi să mă luminezi.

— Orice-ai zice, replică Alexandru, nebunul de Georgel ţi-a turburat raţiunea... ce a putut el oare să-ţi spună pentru a te zăpăci în aşa hal.

Dânsa nu-şi perdu cumpătul:

— Oricât de mizerabil, de decăzut ar fi Georgel, totuşi are un lucru... îl cunosc bine pe Georgel... e un ticălos, dar nu minte nici odată. In inconştienţa lui nu spune decât adevărul, adevărul crud, nemilos... e un cinic, un amoral, dar nu minte... Trebue să fie ceva adevărat în ce ne-a spus dânsul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Şi ce ţi-a istorisit mă rog? întrebă Alexandru afectând o straşnică nepăsare.

Ana să reculese un moment, privi lung pe bărbatul său, apoi fără nici un înconjur, îi zise:

— Alexandre, jură-mi că Elena nu este amanta ta... jură-mi...

Liveanu se sculă în picioare ca împins de un resort.

— Eşti nebună... Ce te îndreptăţeşte să mă bănueşti astfel... Te iei după spusele unui zănatic, unui inconştient. Văzut-ai tu vreodată în purtarea mea faţă de Elena vreo singură mişcare, un cuvânt măcar care să justifice o bănuială atât de nedreaptă... Vino-ţi în fire, dragă, linişteşte-te..

— Nu, hotărât nu, voi merge până la capăt... Cu cât mă gândesc mai bine, cu atât îmi aduc aminte de o sumedenie de detalii cari nu m'au isbit odinioară, dar cari astăzi îmi revin în faţa ochilor cu o preciziune stăruitoare, cu o limpezime atât de evidentă, încât rămân uimită că am putut fi aşa de oarbă.

— Incepi să ai halucinaţii, declară Alexandru care se sforţa să râdă.

— Imi aduc aminte, însistă Ana cu îndărjire, lungile voastre convorbiri între patru ochi, seara, după masă, în biroul tău... Eu mă duceam în odaia mea şi voi rămâneaţi singuri până târziu...

— Ei şi? întrerupse Alexandru sfidător.

— Da, da, ştiu... era pentru tine o secretară minunată... Ii citeai discursurile tale, lucrările tale pe care ea singură era în stare să le priceapă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dânsa avea pentru tine o admiraţie nemărginită... nu se uita decât în ochii tăi... de câte ori, acum îmi dau bine seama, la venirea mea, nu v'am văzut stânjeniţi, încurcaţi, turburaţi...

— Imaginaţia ta bate câmpii, spuse Alexandru care nu găsea nici un alt argument de opus precisiunilor soţiei sale.

— Nu, de fel... nu sunt închipuiri... sunt lucruri precise lămurite, cari se desluşesc în ochii mei... îmi aduc iarăşi aminte că în ziua faimosului tău succes repurtat la Cameră, v'am găsit îmbrăţişaţi... cine ştie, poate vă sărutaţi...

— Dar îi venise rău... adu-ţi aminte.

— Da, îi venise rău... dar de ruşine poate.

— Curate fantasmagorii, strigă Alexandru care nu-şi mai stăpânea enervarea.

— Atunci, dece nu-mi juri, de ce aţi plecat amândoi în Elveţia... de ce dela întoarcerea voastră, Elena e cuprinsă de boală? De ce... de ce?

— Destul, strigă Alexandru care se hotărî să o răzbească cu violenţa.

— Nu vrei să-mi juri... spune-mi că nu e adevărat... spune-mi că Georgel a minţit... jură-mi... taci... nu mai rosteşti nici un cuvânt... privirea ta fuge de a mea... e deci adevărat, adevărat...

Alexandru se căsni să râdă sarcastic. Ana ar fi vrut să se repeadă la dânsul, să-i sfâşie obrajii cu unghiile, dar uşa salonului se deschise şi servitorul anunţă că doi musafiri doresc să vorbească cu domnul.

— Să intre, porunci Alexandru.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

* * *

Doi vizitatori intrară cu oarecare sfială. Liveanu recunoscu pe unul din ei; era administratorul delegat al societăţii «Patria».

— Ce mai faci, domnule Şerpeanu? spuse Alexandru întinzându-i mâna.

— Mulţumesc bine, răspunse acesta cu o jenă vădită.

Celalt se recomandă: «prim-procuror al tribunalului de Ilfov».

Ana, potolită ca prin farmec, părăsi salonul, dar la plecare, cuprinsă de o bănuială nelămurită precum şi de o curiozitate cu totul instinctivă, lăsă uşa întredeschisă pentru a putea urma conversaţia din odaia vecină. Femeile au câte odată presimţiri bizare, cari în mod inconştient, le îndrumează pe calea adevărului.

Procurorul luă cel dintâi cuvântul:

— Avem de îndeplinit pe lângă Dv., zise dânsul o misiune foarte delicată... o misiune pe care cu siguranţă n'aşi fi consimţit s'o primesc dacă n'ar fi fost să vă aduc un serviciu. O să vă rog deci să iertaţi dacă obligaţiile profesiunii mele, atât de penibile, mă vor sili fără voia mea, să săvârşesc oarecari indiscreţiuni, oarecari indelicateţe.

— Despre ce este vorba? întrebă Alexandru cu solemnitate.

Procurorul păru încurcat:

— O chestiune, explică dânsul, precum v'am spus, foarte delicată... e vorba de o plângere care a fost depusă la parchet de către mai mulţi ac-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori1901-1932

ţionari ai societăţii «Patria». Dânşii pretind că nu se poate justifica, cu nici un act, întrebuinţarea unei sume de un milion cinci sute de mii de lei din cassa Societăţii...

Şerpeanu, fără să mai aştepte ca procurorul să-şi termine fraza, îi luă vorba din gură:

— Da, la ultima adunare generală, spuse dânsul, la care Dv. aţi lipsit, un grup de acţionari au pretins Consiliului de Administraţie să justifice până la ultimul ban întrebuinţarea acestei sume, şi cum nu s'a putut găsi în dosare actele justificative, dânşii au protestat violent, zicând că suma a fost delapidată. In consecinţă, au somat consiliul să depună plângere la parchet şi subsemnatul am fost delegat ca împreună cu dl. Procuror să fac cercetările necesare.

Şerpeanu, avocat fără clientelă, dar om de afaceri norocos, cu totul lipsit de scrupule, era duşmanul de moarte a lui Liveanu. Se asemănau prea mult sau mai bine zis lucrau prea pe acelaş tărâm pentru a putea fi prieteni; în diferite împrejurări se întâlniră ca rivali şi Liveanu, graţie relaţiilor sale întinse, reuşise mai întotdeauna să-l înlăture. Acuma Şerpeanu, în dorul lui de răzbunare, trăgea nădejdea că-i va da lui Alexandru o lovitură hotărâtoare.

Procurorul crezu de cuviinţă să mai îndulcească expunerea cam brutală a lui Şerpeanu şi adăogă:

— Am venit la dv. fiindcă până mai deunăzi aţi fost administratorul delegat al societăţii; prin urmare sunteţi mai în măsură ca ori care altul să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ne daţi lămuriri în această afacere. Suma a fost vărsată, ni se spune, de către casier în baza unor acte în regulă, dar aceste acte nu se mai găsesc. In cazul când nici dv. nu veţi avea cunoştinţă despre aceste acte, natural instrucţia va căuta aiurea, urmându-şi cursul normal.

Alexandru Liveanu se sili să rădă.

— Numai atât, exlamă dânsul: ce de sgomot pentru nimica tot. Nu vă mai trudiţi, vă rog, pentru atât de puţin lucru... Actele justificative trebuesc să fie la mine, în cassa mea de bani.

Figura lui Şerpeanu se lumină de bucurie, pe când procurorul nu mai îndrăznea să privească nici spre Liveanu, nici spre tovarăşul său de anchetă. Avea destulă experienţă pentru a-şi da seama că asemenea afaceri nu duc mai nici odată la vreun rezultat şi cum în cazul de faţă avea de a face cu oameni însemnaţi şi influenţi, în stare să-i compromită cariera, ţinea să pară cât mai acomodant şi şters.

— Recunosc, crezu necesar să explice Alexandru, că a fost din parte-mi o scăpare din vedere, care poate fi chiar calificată de neglijenţă, dacă vreţi, dar am avut atâte pe capul meu în timpul din urmă... şi apoi de un an de zile, de când mi-am dat demisia, nici n'am mai călcat pe la societate... Domnii dela «Patria» să nu ducă nici o grijă; banii lor n'au fost pierduţi... chiar mâine voi trece pe la societate să remit actele, precum şi să dau deslusirile necesare.

Procurorul se sculă şi îngână:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vă rog, să ne iertaţi dacă...

— Nici o scuză, domnule procuror, zise Liveanu, afacerea e lămurită. Mâine totul va fi în bună regulă.

— Am onoarea să vă salut, rosti procurorul aplecându-se respectuos.

Amândoi eşiră.

Abia uşa se închisese după dânşii, că Ana pătrunse în salon furioasă;

— E adevărat, tu ai luat banii?

— Ai ascultat la uşă, foarte frumos, replică Alexandru cu sânge rece.

Şi liniştit aprinzându-şi o ţigară:

— Da, eu am luat banii.

— Şi cum îi vei înapoia până mâine?

— Asta te îngrijeşte? răspunse Liveanu cu ironie... nu ştiu nici eu.

— Nenorocitule, grăi Ana care deodată îşi văzu cu groază întreaga-i viaţă de lux prăbuşită.

Nu mai ştia ce să facă: să acuze pe Liveanu sau să caute împreună cu el vre-o soluţie pentru a se salva. Perspectiva unei vieţi mizerabile o făcea să se cutremure.

— Tu, Alexandru Liveanu, omul politic cu vază, un delapidator... e cu neputinţă... ar fi o imoralitate publică să se dea curs unei asemenea afaceri... trebue cu orice preţ înăbuşită... ai destui partizani politici cari să intervie pentru tine... ruşinea ar cădea şi asupra lor...

Liveanu surâdea fără să spue nimic...

— Cum, continuă Ana din ce în ce mai îngro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zită, s'ar putea ca o întreagă viaţă de muncă, de jertfire pentru binele public să fie astfel sacrificată ?.. Dintr'o dată să-ţi pierzi renume, situaţie, cinste... totul... să fii un om pierdut, scos din viaţa publică, ar fi cu putinţă?...

— Nu te mai frământa, spuse Alexandru plictisit de atâta jelanie.... Eu n'am pierdut încă nădejdea; voiu şti să ies din această nouă încurcătură... omul e dator să lupte până la ultima clipă... am scăpat de multe...

— Ce socoţi să faci? întrebă Ana.

— O primă soluţie ar fi să dispar, spuse Alexandru cu afectare.

— Vrei să fugi? strigă Ana buimăcită.

— Ce copilărie, răspunse Liveanu dispreţuitor. Să fug, eu? Pentru ca guvernul să fie nevoit să trimită semnalmentele mele la toate punctele de graniţă? Pentru ca toate poliţiile din străinătate să fie puse pe urma mea?... Pentru ca mâine seară ziarele duşmane să publice ediţii speciale asupra senzaţionalei escrocherii dela Societatea Patria. Pentru ca toată răutatea lumii să se năpustească asupra vieţii mele private... Pentru ca orişicare să scotocească fără milă în tainele mele cele mai intime.

— Taci... taci, strigă Ana astupându-şi urechile.

— Nu, nu, continuă Alexandru cu febrilitate, mai sunt şi alte mijloace de a dispare, mult mai definitive, mai repezi... e un mijloc minunat de a pune un căluş în gura lumii...

— Vrei să te omori?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi ai avea ceva de zis ? replică Alexandru care îşi juca rolul cu o siguranţă diabolică.

— Ar fi o nebunie, răcni Ana în culmea disperării... Nu te gândeşti la noi... ce ne vom face fără tine... ne vom prăbuşi în mizeria ce mai nemiloasă... Bine, dragul meu, dar un milion şi jumătate nu e o sumă pe care un om ca tine să n'o poată realiza.

— În momentul de faţă, declară Alexandru, nu mă simt în stare să ridic nici măcar cinci sute de mii de lei... afacerile mele, draga mea, sunt mai încurcate decât crezi... N'am pierdut orice nădejde, dar nici nu-mi fac prea mari iluzii... nu mă bizui decât pe norocul meu şi... pe moravurile societăţii noastre.

Ana stătu câtva timp pe gânduri, apoi cu glasul tremurând, ca şi cum ar fi făcut o mărturisire dureroasă, spuse :

— Am bijuteriile mele... ori şi când poţi să iei un milion şi jumătate pe ele... ţi le încredinţez... ai putinţa să te salvezi.

Alexandru se prefăcu că nu poate primi un asemenea ajutor :

— Bijuteriile sunt singura ta avere... e bunul tău... nu vreau să dispun de ele... Ş'apoi ce s'ar spune de mine ; în loc de acte, restitui suma care lipseşte... ce concluzii s'ar putea trage...

— Foarte simplu, exclamă Ana, ai pierdut sau rătăcit actele şi pentru ca cinstea ta să nu fie bănuită, preferi să acoperi întreaga sumă... Ar fi dimpotrivă, un gest cât se poate de frumos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ştii că eşti ingenioasă, declară Alexandru.

— Ş'apoi, continuă Ana, bijuteriile mele n'ar fi pierdute... ai avea tot timpul să le răscumperi...

Convorbirea fu întreruptă de intrarea valetului care aduse o scrisoare. Pe plic, într'un colţ, Alexandru ceti: „Preşedenţia Consiliului, cabinetul primului-ministru".

Liveanu simţi o adâncă emoţie. Concedie pe servitor:

— Se aşteaptă un răspuns, zise acesta.

— Bine, te voi suna.

Ce veste îmbucurătoare sau ce durere nouă — poate lovitura de graţie — îi aducea această scrisoare.

O deschise cu înfrigurare şi ceti:

Stimate Domnule Liveanu,

Evenimentele politice m'au determinat să înfăptuesc remanierea ministerială imperios cerută de majoritate. Pentru a duce la bun sfârşit noua sesiune parlamentară, am crezut de a mea datorie să împrospătez forţele cabinetului prin alegerea unor elemente noi; d-ta te prenumeri printre factorii politici cei mai oportuni pentru a ne da concursul. De un comun acord vi s'a rezervat portofoliul ocrotirilor sociale pe care sperăm că veţi binevoi a-l primi. Vă rugăm să luaţi parte mâine la orele 4, la consfătuirea, care va avea loc la preşedenţia consiliului în vederea constituirei noului cabinet.

Primiţi. etc....

Liveanu se ridică falnic.

— Aveam dreptate să nu pierd orice nădejde, exclamă dânsul triumfător, şi întinse scrisoarea soţiei sale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ana o ceti cu o lăcomie de câine flămând.

— Ministru... eşti ministru, strigă dânsa săltând de fericire... suntem salvaţi... cine ar mai îndrăsni acuma să-ţi arunce cea mai mică învinuire?

In mijlocul acestei deslănţuiri de bucurie, isbucni Elena, desfigurată, cu părul despletit, mâinele tremurând de groază:

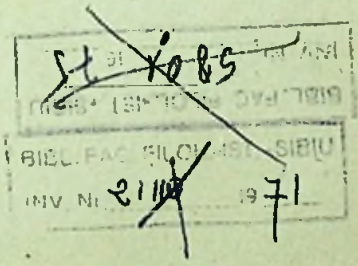
— Mamă, răcni dânsa ca rănită de moarte, Georgel e nebun... să nu-l crezi... minte, mamă, minte.

Dar Ana, în culmea fericirei, cu o duioşie cu totul neaşteptată, o mângâie pe frunte şi strângând-o la pieptul său.

— Nu te îngriji, fata mea, de ce spune Georgel... azi e o zi mare pentru noi... să ne bucurăm cu toţii.

O luă de mână şi ducând-o în faţa lui Alexandru, rosti cu îngâmfare:

— Iţi prezint pe Domnul Ministru al ocrotirilor sociale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

TIPĂRIT ÎN ATELIERELE
IMPRIMERIEI „TRIUMFUL"
STR. BELVEDERE, 6 — BUCUREȘTI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistadesilvania.ro/mdr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932